

18. G. 50

31719/B

J. XXV. Lad

Digitized by the Internet Archive
in 2019 with funding from
Wellcome Library

<https://archive.org/details/b30514289>

S C H E T S

DER GEHEELE

VERLOSKUNDE.

S C H E T S

DER GEHEELE

VERLOSKUNDE.

GESCHIKT OM DERZELVER
GRONDBEGINSELEN VOL-
KOMEN TE LEEREN.

DOOR

A. VAN DE LAAR,

Med. Doctor in 's Hage.

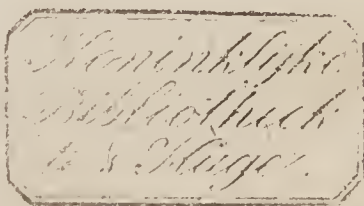
DERDE DRUK.

MERKELYK VERMEERDERD EN MET
PLATEN OPGEHELDERD.

Te ROTTERDAM,

By J. HENDRIKSEN,

Drukker en Boekverkooper op de
Hoogstraat H No. 29.

ALBERTUS MAGNUS

OPUScula

1272

1272

1272

1272

B E R I C H T

V O O R D E

T W E E D E U I T G A V E.

Wanneer in den Jaare 1774. deze Schets der Verloskunde, voor de eerstemaal door den Druk wierd bekend gemaakt, zoo verkoos Ik, om het zonder naam des Schryvers in 't licht te geven, hierdoor zyn my ook Aanmerkingen voorgekomen, die Ik anders mogelyk niet zou vernomen hebbe: En die my verpligte, by gelegenheid dezer tweede Uitgave, het Werkje met alle naauwkeurigheid te overzien. De Veranderingen die den Lezer zullen voorkomen, en vele zyn, gelyk yder die de moeite wil nemen, om deze met de vorige Uitgave te vergelyken, duidelyk zal ontdekken, vertrouw Ik, dat dit Werkje geen geringe Verbeteringen zal bybrengen; Ik heb in 't algemeen de Handgrepen, maar vooral die met Instrumenten geschieden, breedvoeriger voorgesteld; voornaamlyk die gene, welke in navolging van de Heer Levret zyn. En vermits deze door zyn Ed. tot nog toe, (zoo veel my bekend is) nooit zyn in 't licht gegeven, zoo heb Ik gebruik gemaakt van myne Aantekeningen, die Ik op zyn Ed. Collegie, te Parys zynde, in den Jaare 1770. geschreven heb. Edoch aan deze heb Ik my niet bepaalt, om ze alleenlyk maar te volgen: De kortheid welke de Heer Le-
vret

vret gewoon is, die voortestellen, zou ze onverstaanbaar maken, voor iemand die niet geleerd had, dezelve te oeffenen, waarom Ik 'er zoodanige *Uitbreiding en Regels* by gesteld heb, na welke men de *Handgrepen* moet richten; als my door *Oeffening en Ondervinding* is voorgekomen, dat noodzakelyk waren, om ze op de veiligste wyze te doen, zoo, dat ze kunnen beantwoorden, aan het oogmerk en einde, waar toe ze gedaan worden.

Myn zeer geachte *Vriend de Heer Phil. en Med. Doct. de la Fosse*, heeft op myn verzoek de goedheid gehad de *Platen* met alle nauwkeurigheid, na zeer goede voorwerpen te tekenen, volgens de wyze der *Architecten* en niet na de *Regelen der Perspectief*; Edoch Ik had wel gewenscht, dat eenige *Aftekeningen*, door den *Graveerder*, met meer juistheid uitgewerkt waren.

Dit weinige zal genoeg zyn den *Lezer* te verwittigen: Mag verder myn *Arbeid* iets toebrengen tot nut van myn *Evenmensch*, en ter bevordering eener *Kunst*, die zoo noodzakelyk voor 't geheele *Menschelyk Geslacht* is, zoo zal het volkomen voldoen, aan het oogmerk waarmede het in 't licht gegeven is.

Geen geringe verbetering, had Ik aan dit *Werkje* nog kunne geven, indien 'er voldoende *Proeven* waren geweest, omde doorsnede der *Schaambeenderen*, te stellen, in plaats der *Hoofdboor en Haken*; Eene operatie 't eerst aan de waereld voorgesteld door den *Beroemde Hoogleraar P. CAMPER*, enz. enz. In den

Jaa-

Jaare 1771. in een aanmerkelyke Brief gedrukt in de Nieuwe Vaderlandsche Letter-Oeffen. 5de Deel, No 9. En naderhand in 't Jaar 1774. door zyn Ed. in 't Latyn uitgegeven. Het verdient zekerlyk de opmerking, van allen die deszelfs belang kennen, en behoorde nader beproefd te worden in die gevallen; waarin het is voorgesteld, naamlyk om door het Doorsnyden der Kraakbeenige vereeniging der Schaambeenderen, het Bekken, zoo veel te verwyderen, dat in zware klemmingen van 't Kindshoofd, in een natuurlyk en welgesteld Bekken, 't zy dat 't Hoofd van 't Kind te groot, of de ruimte van 't Bekken te eng is; de Verlossing nogthans met behoud van Moeder en Kind kan volbragt worden, zonder in die akelige omstandigheid, (gelyk de kundigste gebeurt, wanneer de Tang niet voldoende is,) te moeten besluiten en overtegaan, tot behoud alleen van de Moeder, om het Kind, van welkers dood men onzeker is, door volstrekt doodelyke Instrumenten het leven te benemen, en met verkleining van 't Hoofd, en zomtyds ook van de Romp, met Haken aftehalen: Of anders zou moeten overgaan tot behoud van Moeder en Kind, de Keizerlyke Snede te doen; yder kan ligt begrypen dat dit een allergewigtigste zaak is, maar vooral als men met een geruste Conscientie voor GODT en zyn Evenmensch tragt, volgens Pligt te handelen. Men dient in die omstandigheid geweest te zyn, wil men 'er een regt bezef van hebben; Dierhalven zou het voordeel groot zyn, ja grooter, als tot heden toe, aan de

* 2

Ver-

Verloskunde is toegebracht, als men door middel dezer Doorsnede der Schaambeenderen, de Verloskunde kon zuivere van volstrekt doodelyke Werktuigen. En een Vroedmeester nooit in de noodzakelykheid gebragt wierde, om tot behoud van een Mensch, een tweede het leven te moeten benemen, of beide te laten sterven. Ik hoop en wensch dat den Hemel 's Mans pogingen daar toe zegenen wil. () Niettegenstaande dat 'er nogthans gevallen blyven, dat de Keizerlyke Snede onvermydelyk is, gelyk blykt in (S. 351.) waarom ik ook in 't 24ste Hoofdst. niet van de Doorsnede der Schaambeenderen gesproken heb, vermits die gevallen, door deze Operatie niet kunnen gered worden.*

(*) Het is te wenschen, dat het geval, door de Rotterdamse Courant van den 16 October 1777. mede gedeeld; nader en omstandiger mag bevestigd worde, naamlyk dat de Heer René Sigault Med. Doct te Parys, de gelegenheid heeft gehad, om het eerst een voldoende Proef, dezer Operatie te nemen, aan een Vrouw, die reets viermaal was verlost geweest, door het Kind met gedeeltens aftehalen; en voor de vyfde maal in 't zelfde geval zynde, door deze Operatie van een levendig Kind verlost is: zoo het vervolg de volkomen herstelling dezer Vrouwe leerdt, en te gelyk, of het Kind na de doorsnede der Schaambeenderen, door de Natuur, Kering of Tang verlost is, zoo zal het een volmaakt voorbeeld geven, om verder na te volgen.

V O O R R E D E N .

BY DE EERSTE DRUK.

UIT welk oogpunt men de Verloskunde ook tragt te beschouwen, dezelve is altoos met recht geoordeelt van 't uiterste aanbelang te zyn voor de geheele Maatschappy der Menschen: Edoch niet-tegenstaande deze gewigtige waarheid, heeft men nogthans het leven en de gezondheid der barende Vrouwen en derzelve Nakroost, gemeenlyk toevertrouwd aan Vrouwen, die voor 't grootste gedeelte weinig goede gronden gelegd hadden, omtrent dat geen, 't welk in de Verloskunde nodig is om te weten; waardoor zy menigmaal oorzaak waren, dat het leven en de gezondheid van Vrouwe en Kind, of een derzelve uit onkunde verloren ging, en de noodzakelyke Smerten der Kinderbaring, zelfs in de natuurlyke Verlossingen, niet weinig vermeerderd wierden. Hier en elders, zyn wel voorname Meesters in deze kunst geweest, die niet alleen groote verbeteringen gemaakt, maar ook geöpenbaard hebben, om dezelve op een grondiger wyze te leeren en te oefnen, waardoor men tegenswoordig in verscheide zware en tegennatuurlyke Verlossingen, Moeder en Kind behouden kan, waar in voor weinige Jaren ten minste het Kind, nog altoos verloren ging: Doch helaas! alle deze welmeenende en voor 't Algemeen noodzakelyke pogingen, en nu bekende ontdekkingen, gegrond op de reden en een naauwkeurige ondervinding, hebben tot op heden, niet kunnen verhoeden, dat 'er nog een aantal van verouderde en zelfs nadeelige gewoontens en onkundige behandelingen, onder de Vroedvrouwen plaats hebben, die onnodig zyn hier te herhalen, vermits de voornaamste aangetekend zyn in (§. 187. en 199) en in welken nog dagelyks op een

verregaande wyze misdaan worden, en waar onder baren-
 rende Vrouwen en onnozele Kinderen, die hunne
 smerten niet klagen kunnen, nog jammerlyk moeten
 zugten. Welke nadeelige gewoontens der Vroedvrou-
 wen, en daar uit spruitende onheilen, niet wel zyn uit
 te roeijen, zo lang de meeste leerende Vroedvrouwen
 zich voornaamlyk toeleggen, om hare onderwyzing
 en gronden, van andere Vroedvrouwen te verkrygen,
 en zich zeer bekwaam rekenen, als zy in Natuurlyke
 Verlosfingen weten een Kind te ontfangen, te reini-
 gen, en op te bakeren; verzeld van zeer veele onno-
 dige, pynlyke, en nadeelige behandelingen, gewoon-
 tens, en ontijdige Handgrepen, om een fchyn te ge-
 ven van braafte hebben mede gewerkt; dit gaat zelfs
 zoo verre, dat vele zeggen en gelooven, dat hare
 hulp noodzakelyk is, om een natuurlyke en voor-
 spoedige Geboorte te bevorderen, niet wetende, hoe
 de Natuur het menigmaal beter doen zoude, als men
 haar alleen liet werken: Wenschelyk ware het om die
 redenen (dewyl de Vroedvrouwen in kleine Steden,
 en op de Dorpen, gemeenlyk uit grooter Steden ge-
 nomen worden) dat alle leerende Vroedvrouwen zoo
 veel gelegenheid hadden, en moesten gebruiken, dat
 zy alleen en volkomen konden onderwezen worden,
 door daar toe gestelde Professors of Lectors, zo als in
 sommige Steden aangeiteld zyn, want de korte leertyd
 niet zelden gepaard met weinige tyd tot oefening der
 meeste leerende Vroedvrouwen, en nog minder lust
 tot onderzoeking na alle verbeteringen, die van tyd
 tot tyd geöpenbaard worden, en voornaamlyk de ge-
 brekkelyke en van hand tot hand overgeleverde ge-
 woontens en vooroordeelen van hare Meesteressen,
 zyn de voornaamste oorzaken, dat in de Verloskunde,
 onder de Vroedvrouwen zoo weinige verbeteringen
 ge-

gezien worden, dewylde ingezogen en waanwyze vooroordeelen zullen sterken indruk gemaakt hebben, dat zy niet zelden meerder vermogen op 't oordeel der Leerlingen, als alle gegronde onderrichting, moeite en yver van bekwame Mannen in deze Kunst: En my dunkt, dat, wanneer de Handgrepen in Natuurlyke en Tegennatuurlyke Verlosfingen, gepaard met goede onderregting, geleerd wierden op een welgemaakt en bekwaam Phantôme, men bekwaamer Leerlingen maken zoude als door het Verlosfen van 10 *Vrouwen*, onder het gebrekkelyk opzicht en onderwys eener Vroedvrouwe; of zou men met eenige grond kunnen verwagten, dat iemand, die nooit eenig manuaal gezien of gedaan hadde, bekwaamer zyn zoude, om by de eerst voorkomende Tegen natuurlyke gevallen zware Handgrepen wel te doen, als een ander, die dezelve alvorens op een Phantôme geleerd heeft? Waarlyk ongelukkige Vrouwen, die tot leering moeten dienen van zulke geheel ongeoeffende handen!

Niemand denke, dat ik hier mede alle Vroedvrouwen zoek te doen voorkomen als onbekwaam en onkundig: Integendeel, ik vertrouw dat 'er zyn, die door lange ondervinding, oeffening en oordeel verre gevorderd zyn: Maar eens Menschen Leeftyd is doorgaans te kort, en men wordt te laat wys, als men alleen door zich zelfs leeren moet; doch heeft men voor 't aanvaarden der Practyk de beste gronden gelegd, dan zal men minder mislagen begaan, en men heeft reets geleerd zich te wagten voor de Fouten van andere, dat men anders ten kosten van meenige Vrouw en Kind leeren moet; schoon niemand ontkennen kan, dat de meest geoeffende by de ondervinding en behandeling nog dagelyks leeren zal, want wie is volleerd?

Ik ben ook geenzints van die gedagte, als of de

oeffening der Verloskunde alleen aan Mans, en niet aan Vrouwen, moest toevertrouwd worden: De gemeenzamer ommegang en openhartiger reden wisselingen tusfchen Vrouwen én Vrouwen, en niet zelden een kwalyk geplaatste en ontydige fchaamte of eerbaarheid veler Vrouwen, maken dezelve van meer dienst en hulp, als wel tusfchen Vroedmeesters en Vrouwen, in 't algemeen kan plaats hebben: daarenboven, als men begrypt, hoe in alle Steden en Dorpen de armste zoo wel als de rykste Vrouwen in barensnood, bekwame en kundige hulp nodig hebben, zoo zou het niet wel mogelyk zyn, om een genoegzaam aantal van Vroedmeesters alomme te verzorgen, die hun bestaan voor zich zelfs en menigmaal voor hun Huisgezin zouden kunnen vinden, om alle barende Vrouwen by te staan, want men menigmaal dient een geheele dag en langer by een Vrouw te blyven, is het niet uit noodzakelykheid, ten minften tot geruststelling, om met geduld van tyd tot tyd raad en troost te geven, en het einde der Verlosfing af te wagten, waarom deze Kunst niet wel in alle deelen kan geoeffend worden, als door Menschen, die zich alleen daar toe bepalen; Want die te gelyk de Genees of Heelkunst oeffenen wil, zal zich ten kosten zyner Practyk, daar toe niet wel kunnen verledigen, als alleen in zware Verlosfingen, vermits de hulp in die gevallen meer spoed vereifchten (chielyker geëindigt is. Doch tot welzyn van 't Menschelyk Geslacht zyn deze Verlosfingen weinig in vergelyking met die, daar de Natuur het werk voleindigt; en zekerlyk hoe kundiger Vroedvrouwen, hoe minder die zyn zullen, en het gevaar kunnende voorzien, zoo zullen zy beter zorge dragen, dat een Vroedmeester, ingeval van noodzakelykheid, op zyn tyd geroepen werde. Terwyl dierhal-

halven Vroedvrouwen overal nodig zyn, en daarenboven ook toevertrouwt worden, om alle Tegen-natuurlyke Verlosfingen, die met de hand kunnen gered worden, zoo is van de uiterfte noodzakelykheid, om met alle vermogens te zorgen, dat in alle Steden en Dorpen kundige Vroedvrouwen gevonden worden, zoo wel voor de behoefte als voor de gegoedste Inwoondersten: En het is ook billyk, dat die, welke voor niet of een geringe belooning zyn tyd en moeite moet aanwenden, de gelegenheid ook behoude, om van méer vermogende een ruimer belooning te verkrygen

En zullen alle Vroedvrouwen in Tegen-natuurlyke Verlosfingen weeten, welke met Instrumenten moeten geholpen worden, zoo is noodzakelyk, dat zy leeren en kunnen onderscheiden, wanneer die nodig zyn, om by tyds hulp te vragen, en door verzuim de Vrouw niet te verwaarloozen: Het eenigste, dat men dan voor de Vroedvrouwen zou kunnen verbergen, is het Manuaal met de Instrumenten; doch volgens myn oordeel sonder grond, want die zoo na volleerd is, mag en zal met weinige moeite en onderregting dit 'erby kunnen leeren; en als op plaatsen, daar menigmaal in geen uren in den omtrek een Vroedmeester te vinden is, een Vroedvrouw wist en kon, door het gebruik van een bekwaam Instrument, het Leven van een of twee Menschen behouden, zou zulks zoo een ongeoorloofde en strafwaardige zaak zyn? Ik stel dierhalven als een zekere waarheid, dat bekwame Vroedvrouwen dezelfde Gronden, Onderwyzing en kundigheid nodig hebben, om die Tegen-natuurlyke Verlosfingen, welke met de Hand geschieden kunnen, wel te doen, welke in Vroedmeesters vereischt worden, om met Hand en Instrumenten te werken: of behoord een algemeen weizyn verzuim te worden om het eigen belang van

weinig? Of is de Vrouwelyke Kunne niet bekwaam om het te leeren? Of kunnen de leerende Vroedvrouwen op dezelfde wyze niet onderwezen worden als leerende Vroedmeesters? Of zyn alle geadmiteerde Vroedmeesters bekwaamer als Vroedvrouwen kunnen worden? Of eindelyk , zouden in alles , wel onderwezen Vroedvrouwen nadeelig voor de Maatschappy zyn? Maar sommigen zeggen , als de Vroedvrouwen zoo veel wisten , dan zouden zy dikwyls al te roekeloos ondernemen , die Verlosfingen te doen , die haar gemeenlyk in groote Steden verboden zyn: Wat aangaat de roekeloosheid , zoo zouden sommigen hier dōor zekerlyk misdoen ; maar dit kan iensgelyks getchieden in die Verlosfingen , welke hun vrystaan te doen ; en zouden alle Vroedmeesters vry zyn van alle roekelooze behandelingen? Ik voor my geloof , dat die zwaarigheid altoos blyven zal , want *hoe onkundiger iemand is , hoe verwaander en roekelooser* . Vind men egter goed , alle Vroedvrouwen het gebruik der Instrumenten in de Verloskunde by eene wet te verbieden , zoo moeten zy zich daar na schikken in die plaatsen , waar in zoodanige wet standgrypt: en derhalve zondigen zy door grooter bekwaamheid tegen de wet , het is billyk , dat zy de straffen , daar by gestatueert , ondergaan Alhier in 's Hage is haar verboden , in 't 9de Artikel der Ampliatie der Ordonnantie voor de Vroedvrouwen :
„ met Hand of Instrumenten iets te mogen breken ,
„ 't zy aan dood of levende Kind , veel minder aan
„ de Moeder eenige actie te doen , die Medicinaal of
„ Chirurgicaal is :” Wordt hier nooit tegen gezondigd? En , zuiks zynde , wordt dan de Boete niet ingevorderd? Indien diergelyke Wet in alle Steden en Dorpen plaats heeft , dan was het zeer dienstig , dat de Chirurgyns zich in 't Algemeen toelieden de Ver-
 los-

loskunde te leeren, om spoedig in tyd van nood de behulpzame hand te kunnen bieden; maar als men begrypt, hoe de meeste Dorp Chirurgyns zich reets bezwaard hebben met de Genees-, Heel en Artfey-Kunde, zoo zyn 'er weinige, die men met eenige redelykheid nog een vierde post vergen kan, en ook een zaak, die door byzondere onderriehing en oefening moet geleerd worden, waarom de Chirurgyns in de Steden een byzonder Examen moeten ondergaan, indien zy als Vroedmeesters willen practifeeren. Schoon het waarschynlyk is, dat vele Heelmeesters, gelyk de Hoofdluiden der Chirurgyns Gildens, zeer kundig in de Verloskunde zyn, om te kunnen voldoen aan een post, waar toe zy gequalificeerd worden, naamlyk van niet alleen de Vroedvrouwen, maar ook de Vroedmeesters, te examineeren, „*Voornaamentlyk over het Tegen-natuurlyke, het handelen van Instrumenten en operatien daar toe staande.*” 't geen anders een Contradietie zou schynen, en in een zaak zoo gewigtig, als de Verloskunde is, niet kan of mag verondersteld worden.

De voornaamste reden, die my aangespoord heeft, om deze Schets der geheele Verloskunde in 't licht te geven, is alleen, om leerlingen, zonder onderscheid of zy Vroedmeesters of Vroedvrouwen moeten worden, een bekwaam Handboekje te verzorgen, waarin alles gevonden wordt, dat eigentlyk volstrekt tot de Verloskunde behoord, met agterlating, zoo in de Theorie als Practyk, van alle onnodige stellingen en nadeelige gebruiken en Handgrepen; als mede van alle Onderwerpen, die tot de Genees- en Heelkunde behooren; dewyl het my voorkomt, dat de gewoonte, die tot hier toe vry algemeen plaats heeft gehad, van de In- en Uitwendige Ziektens der Zwangere en
Kraam-

Kraamvrouwen, benevens die der Nieuwgeboren Kinderen, te vermengen met de Verloskunde, een Methode is, regt geschikt om de volkomen Kwakzalvery van de allergevaarlykste gevolgen aan te kweeken; en, dat te verwonderen is, komt deze egter menigmaal voor in Werkjes, die men voorgeeft dat alleen geschikt zyn om Vroedvrouwen te onderwyzen, waarin men met een zekere agterhoudentheid de zwaatste Onderwerpen, die eigentlyk tot de Verloskunde behooren, zoekt te bedekken; even of men bevreesst ware, dat zy te veel zouden leeren, en hunne palen te buiten gaan: Ik kan niet begrypen, hoe zulks met elkander strookt.

De tyd en yver van bekwame Vroedkundigen, hoop ik, zal de Verloskunde meer luister en volkomendheid byzetten, als die maar eerst mag gezuiverd raken van nog heerschende en bekende gebreken.

De Onderwerpen, tot de Verloskunde behorende, heb ik stellig nedergezet, om het Werkje niet uit te breiden. De gronden, waar op het gebouwd is, zyn voor 't grootste gedeelte van de beroemdste Vroedmeesters afkomstig, zonder dat ik my heb willen bepalen tot iemand in 't byzonder. Ook heb ik niets eesteld, als 't geen met Reden, Ondervinding of gezag te staven is. Voor 't overige heb ik myn eige verkiezing gevolgd, zoo in de orde der zaken, als het geen my, na een geheel onzydige overweging en oeffening, voorg gekomen is het bestete zyn, en op de zekerste gronden berust; want als een Vroedmeester of Vroedvrouw in de Verloskunde eenige Handgrepen onderneemt, zonder reden te kunnen geven, waarom zy dus en niet anders verkiest te werken; zoo is het zeker, dat hy of zy onkundig in 't geval is, en even als de blinden na de wand grypt. Hoe verre ik hier in aan myn oogmerk
vol-

voldaan heb, zal ik aan kundige en onzydige Leezers overlaten.

Dit geheele Systema behelst in zich de Theorie en Practyk: Tot het eerste behooren voornaamlyk de Vyf eerste Hoofdstukken, die zeer kort en zakelyk zyn; met vermyding van alle enkelde Harfenschimmen, en met aantekening der Ongemakken, die de hulp eens Geneesheet of Heelmeester vereischen, om Vroedvrouwen gelegenheid te geven, van zich niet verantwoordelyk te maken omtrent zaken, die door Vroedkundige Handgrepen, niet kunnen geholpen worden; en schoon voor Eerstbeginnende vele Paragraphen duister zullen voorkomen, om dat al 'tgeene uit de Ontleedkunde, met betrekking tot deze Stoffe, bygebragt wordt, hoofdzakelyk en (gelyk men spreekt) maar aangestipt is, zoo dient men te gelyk te weten, dat, hoe ruim ook alle Ontleedkundige Beschryvingen mogen zyn, men evenwel een duister denkbeeld behouden zal, wanneer die door geschikte Præparaten, en Ontleedkundige Aanwyzingen by 't Lyk eener Vrouwe niet aangetoond worden; waarom ik alle Leerende aanrade, als 'er gelegenheid is, daar van byzonder gebruik te maken, als het voornaamste zynde om deze Hoofd-Stukken wel te verstaan.

Het tweede gedeelte, naamlyk de Practyk, begint met het Onder slaan in het 6de Hoofdstuk, als de eerste en wel een voorname Handgreep zynde in de Verloskunde, en die van de hoogste noodzakelykheid is, waar door niet alleen een naauw verband gelegd wordt tusschen de Theorie en Practyk, maar hoe kundiger men hier in door oeffening geworden is, hoe bekwaamer men in de Practyk zyn zal.

Vervolgens heb ik alle Verlösingen gebragt tot drie algemeene Verdeelingen, te weten: Miskramen,

men, Natuurlyke en Tegen-natuurlyke Verlosfingen.

In 't Zevende Hoofdstuk worden de Miskramen afgehandeld, met die bepaling, dat ik alleen in 't oog houde, hoe verre die betrekking tot de Verloskunde hebben, vermits eenige voornamē Hulpmiddelen het best door Vroedkundigen kunnen verrigt worden: voor het overige is het meer een Onderwerp, dat tot de Genees-Heeren behoord.

In 't Achtste, Negende en Tiende Hoofdstuk worden de Natuurlyke Verlosfingen, 't zy dat die spoedig of langzaam afloopen, zoo wel als 'er Tweelingen of meerder Kinderen zyn, benevens de Ontlasting der Na geboorte, en alles wat hier toe betrekking heeft, afgehandeld.

Eindelyk volgt de Derde Verdeeling, naamlyk de Tegen-natuurlyke Verlosfingen; doch alvorens maak ik een kleine uitstap, om naderhand onverhinderd te kunnen voortgaan; en tot dat einde zoek ik in 't 11de Hoofdstuk, eerst den Leerling eenige meest gebruikelykste Instrumenten te leeren kennen, met welke men volstaan kan in alle Verlosfingen, daar die noodig zyn; benevens een algemeene aanhaling der gevallen, waar in die gebruikt worden, en van de wyze, hoe men de Hoofdboor en Haken gebruiken moet.

Van het Twaalfde Hoofdstuk tot het einde van dit Werkje, worden de onderscheide Hoofdsoorten der Tegen-natuurlyke Verlosfingen beschreven, en (zoo veel mogelyk) gezogt duidelyk en kort alles by te brengen, 't geen hier toe behoord, byzonder my bepalende in 't gebruik der Tang tot de Handgrepen van de Heeren *Smillie* of *Leyret*, waarom men doorgaans beide Handgrepen by elk geval beschreven vind, om na omstandigheden van den een of ander gebruik te

maken, vermits het beide Mannen zyn, die navolging verdienen, want kennis en ondervinding vereenigt zyn in alle hunne Onderwyzingen; en die de beschreeve Handgrepen op zyn tyd weet te gebruiken, zal, zoo veel my bekend is, tot nog toe geen beter vinden. De Orde in deze is voornaamlyk, om æerst te beschryven die Verlosfingen, welke alleen met de Hand kunnen geholpen worden, en dan die, daar Instrumenten volstrekt noodig zyn, en wel de Tang of Hefboom, en eindelijk tot slot de Keiferlyke Snede; waar mede ik dit Systema befluite: Het geen iemand door ondervinding van zich zelfs of anderen tot verbetering 'er wil byvoegen, die kan het tot zyn eigen nut en dienst volkomen en nuttiger maken, en de Maatschappy dienst doen met dezelve te openbaren, 't geen yder in een zaak, als deze, verplicht is, wanneer Eerlykheid meerder als eigen Belang in zyn Hart huisvest.

Tot Roem myner Landsgenoten kan ik nog zeggen, dat die in deze Kunst groote verbeteringen gemaakt hebben; want als men begrypt de tyd, waar in de beroemde *Van Deventer* geleefd heeft, hoe alles in de Verloskunde verward, duister en gebrekkig was; dan moet men zich verwonderen over het groote nut, dat hy aan de Practyk gedaan heeft, en hoe hy door eigen oeffeningen, in die Verlosfingen, welke alleen met de Hand geschieden, Handgrepen gesteld heeft die nog met weinige verbeteringen van de beroemdste Vroedmeesters gevolgt worden; en hy wezendlyk zoo veel dienst aan de Kunst toegebracht heeft, als de beste Hedendaagse voor zich zelfs nog kan verwagten. Daar zyn wel vele verbeteringen na dien tyd van verschillende Meesters gemaakt, maar hy alleen heeft ook (zoo als men zegt) het Ys gebroken, en hier om heb ik meer als eens met verontwaardiging gehoord, dat

dat 's Mans mislagen met veragting berispt wierden; door Vreemdelingen, die hem in vele zaken navolgde: Dit is zeker, dat hy al te sterk tegens het gebruik der Instrumenten was ingenomen; maar geen wonder, het waren alle in zyn tyd volstreckte Moordtuigen voor de Kinderen; naderhand heeft men hier in den grootsten voortgang gemaakt, na dat de Hefboom en Tang is bekendt geworden.

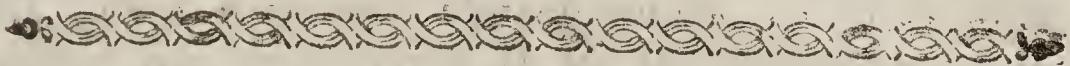
En heeft *Smillie* in Engeland; en *Levret* in Vrankryk, in onze dagen zich beroemd gemaakt door 't gebruik der Tang te verbeteren, niet minder is de Roem van *Roonhuisen* en deszelfs Navolgers in 't gebruik der Hefboom, een Instrument als het wel en op zyn tyd gebruikt wordt, boven alle te verkiezen is, voornaamlyk sedert dat de Hooggeleerde Heer *P. Camper* de ware wyze, hoe men dezelve gebruiken moet, gegrond op de reden en ondervinding, overtuigend beweze heeft, in een Verhandeling voor de laatste Nederduitsche Uitgave van *Mauriceau*, welke nog te weinig bekend is vooral in vreemde Landen, en alleen in staat om den Hefboom te bevryden van alle, anders gegronde tegenwerpingen en berispingen.

Dierhalven blykt, dat ons Vaderland in deze Kunst zoo wel als in andere gewigtige en nuttige Wetenschappen, Mannen heeft gehad, en nog heeft, waar aan de Maatschappy ten sterksten verpligt is.

S C H E T S

DER GEHEELE

VERLOSKUNDE.

EERSTE HOOFDSTUK.

Het Bekken der Vrouwe, benevens deszelfs ongemakken, zoo als die in de Verloskunde moeten gekend worden.

§. 1.

De Deelen der Vrouwe, die betrekking tot de Verloskunde hebben, onderscheidt men in Harde of Beenige, en in Zagte deelen.

§. 2.

Tot de beenige, behoort het Bekken, (*Pelvis,*) en de vyfzomtyds ses Lenden-wervelen. (*Pl. IV. lett. k k k k k.*)

§. 3.

Het Bekken is een beenige holte, gelegen tusschen de onderste Lenden-wervel en de Hoofden der Dybeenderen: met het eerste is het verbonden

den door het bovenste gedeelte van 't Heiligbeen, en met het tweede door de Azygmaten, (*Acerabula*) der ongenaamde beenderen.

§. 4.

Het Bekken (§ 3.) verdeelt men in een groot, en in een klein Bekken, onderling afgescheiden door eene na binnenstaande beenigen rand, die wederzydsch begint by de vereeniging van 't Heiligbeen met de laatste Lenden-wervel, en verders loopt langs de onderste gedeeltens of (*Bases*) der Heupbeenderen, en den bovensten rand der Schaambeenderen, tot aan derzelver Kraakbeenige vereeniging, (*Pl. I. met stipjes in den omtrek aangewezen,*) de ruimte boven deze rand is het groote, en de holte er onder het kleine Bekken, omtrent het laatste moet men vooral kennen deszelfs Maakfel, Diepte, Ruimte en Legging.

§. 5.

Het groote Bekken, (§. 4.) welk opklimt tot den bovensten rand of Kam der Heupbeenderen, (*Crista ossium Ilei*) is aan de agterzyde gesloten door de bogt der Lenden-wervelen, aan wederzyde door de Heupbeenderen, en aan de voorzyde door de Buikspieren, (*Musculi abdominales.*)

§. 6.

De afstand tusfchen de voorste uitsteekfels der Heupbeenderen is van 9 tot 10 duimen - (*Pl. I. lett. h. h.*)

§. 7.

§. 7.

Het kleine Bekken verdeelt men in een Ingang, Holte, en Uitgang. De Ingang begint ter plaatze daar het groote van 't kleine Bekken afscheidt (§. 4) en de Uitgang is gelegen tuffchen de bogt der Schaambeenderen, de onderfte randen der Heilig-Zitbeensbanden, en de punt van 't Staartbeen (*Pl. III, lett. iii met stipjes in den omtrek aangewezen;*) leggende de Holte tuffchen den In- en Uitgang. (*Pl. IV. lett. qq.*)

§. 8.

Het Bekken, in volwassene Vrouwen, is zaamgesteld uit een Heiligbeen, een Staartbeen, en twee Ongenaamde Beenderen, met derzelver Banden en Kraakbeenige vereenigingen.

§. 9.

Het Heiligbeen, (*Os sacrum. Pl. II. lett. aa en Pl. IV lett. aa*) welk het agterfte gedeelte van 't kleine Bekken uitmaakt, bestaat in volwassene altoos uit een been: maar in Kinderen uit vijf onderscheide valsche wervelen. Deszelfs gedaante is driehoekig en de binnenste oppervlakte glad en doorboord met vier paar gaten. Daarenboven loopt het een weinig hoogsgewyze nederwaards met deszelfs holle zyde na binnen gekeerd. (*Pl. IV. lett. qq.*)

4. *Het Bekken der Vrouwe,*

§. 10.

Het Staartbeen, (*Os Coccygis Pl. II. lett. fk*) welke aan het onderste gedeelte van 't Heiligbeen verbonden is, bestaat uit vier valsche wervelen, zomtyds uit drie, als de vereeniging der bovenste, verbeend is met het Heiligbeen: Het loopt met deszelfs onderste punt sterk voorwaards na de Schaambeenderen. (*Pl. IV. lett. fq,*)

§. 11.

Het Staartbeen kan zomtyds geheel verbeend zyn, waar door het als een onbuigbare Haak voorwaards staat, en de uitgang van 't kleine Bekken, zoo veel vernauwen kan, dat het Kind moeite, ja zomtyds een onoverwinnelyke tegenstand ontmoet, om zoo laag neder te zakken, dat het zonder hulp der Kunst kan geboren worden.

§. 12.

De twee Ongenaamde Beenderen, (*Ossa Innominata. Pl. I. en II. lett. bb cc*) zyn in Kinderen, yder, verdeeld in drie stukken, dragende onderscheide namen, als Heup- of Darmbeen, (*Os Ilium Pl. IV. lett. bb.*) Zit of Ys-been (*Os Ischium Pl. IV. lett. d.*) en Schaambeen. (*Os pubis Pl. IV. lett. c.*) Doch in volwassene maken deze drie een Been, wordende dan genoemd het Ongenaamde Been De vereenigingen dezer drie Beenderen maken de (*Acetabula Pl. III. lett. nn*) aan de buitenzyde van 't Bekken.

§. 13.

§. 13.

De Beenderen, (§. 8.) die het Bekken uitmaken, kunnen aan de binnenzijde bezet zyn met beeninge uitwassen, (*Exostoses.*) die derzelver natuurlijke gladheid wegnemen, en onoverwinnelyke hinderpalen veroorzaken in de Verlossing.

§. 14.

De Ongenaamde Beenderen (§. 12.) zyn onderling vereenigd, aan de voorzijde van 't kleine Bekken, door de Kraakbeenige vereeniging der Schaambeenderen; (*Synchondrosis ossium pubis. Pl. I. II. en III. lett. g.*) en van agteren aan wederzijde met het Heiligbeen, door de twee Heilig-darmbeensche Kraakbeenige vereenigingen, (*Synchondroses sacro Iliacæ Pl. I. en II. lett. n n.*) benevens eenige peesagtige vezelen en vliessen die deze Kraabeenderen bedekken. Het Kraakbeen der Schaambeenderen is veel breeder en in 't midden weeker en veerkrachtiger als de laatste tusschen het Heilig en Darmbeen.

§. 15.

De Heilig-Zitbeensbanden (*Ligamenta sacre Ischiatica.*) zyn wederzijdsch van het kleine Bekken twee, wordende onderscheiden in één buitenste, en één binnensten bande (*Pl. IV. lett. ll m.*)

§. 16.

De buitenste (*Pl. III. en IV. lett. ll.*) zyn met hun
A 3 breedst

breedst gedeelte verbonden, aan het grootste gedeelte der zydelyke randen van 't Heiligbeen, en een gedeelte der Darmbeenderen; vervolgens loopen die nederwaards en worden meer en meer smalder, tot dat zy zich vasthegten aan de Knobbels der Zitbeenderen. (*Tubera ossium Ischii. Pl. IV. lett. d.*)

§. 17.

De binnenste, (*Pl. IV. lett. m.*) zyn met hun breedste gedeelte verbonden aan de zydelyke randen des Staartbeens en het onderste gedeelte des Heiligbeens, vervolgens worden die smalder, en loopen aan de binnenzijde kruisselings opwaards over de buitensten, om zich vast te hegten aan de scherpe uitsteekzels der Zitbeenderen. (*Processus spinosi ossium Ischii. Pl. IV. lett. e.*)

§. 18.

De Heilig Zitbeensbanden zyn zomtyds by Vrouwen, die voor 't eerst verlossen al te zeer gespannen en droog; waar door deze, beneven het Staartbeen belet worden te wyken, en hier door wordt de Uitgang van 't kleine Bekken zoo naauw, dat het hoofd van 't Kind niet als met moeite kan doorkomen, ja dikwils geklemd raakt.

§. 19.

De grootste Diepte van het kleine Bekken (§. 4) is aan de agterkant, gerekent van de vereeniging der laatste Lendenwervel met het Heiligbeen, tot aan de

on-

onderfte punt van 't Staartbeen, in een regte lyn 4 duimen: en langs de kromte van 't Heilig- en Staartbeen 5 duimen: (*Pl. IV lett. qqq*) en op de zyde gerekend van 't begin des Ingangs tot aan het onderfte der Zitbeenderen tusfchen 3 en 4 duimen: (*Pl. IV. lett. oo.*) En aan de voorzyde van 't kleine Bekken, gerekend langs de hoogte der Kraakbeenige vereeniging der Schaam-beenderen van $1\frac{1}{2}$ tot 2 duimen: (*Pl. IV. lett. pp,*) hoe langer deze afmeting is, zoo veel te lager moet het Kind in de Verlossing zakken, en het Staartbeen agterwaards wyken.

§. 20.

De Ruimte des Ingangs van 't kleine Bekken heeft de volgende vier afmetingen.

- (1) De geheele omtrek des Ingangs is van 14 tot 16 duimen; (*Pl. I. lett. ii mm ll kk met stipjes in den omtrek afgebeeldt.*)
- (2) De afstand van de hoek der laatste Lendenwervel met het Heiligbeen tot de Schaambeenderen is van 4 tot $4\frac{1}{2}$ duimen: (*Pl. I. lett. kk met stipjes aangewezen.*)
- (3) De fchuinsche afstand van de regter vereeniging van 't Heiligbeen met het Heupbeen tot het linker ovale gat, (*Foramen ovale,*) zoo ook van de linker vereeniging van 't Heiligbeen met het Heupbeen tot het regter ovale gat, is van 5 tot $5\frac{1}{2}$ duimen: (*Pl. I. lett. il il met stipjes aangewezen.*)
- (4) De dwarsche afstand van de eene basis van 't Heupbeen tot het andere is $5\frac{1}{2}$ tot 6 duimen: (*Pl. I. lett. mm*) in fchoon gemaakte Bekkens,

Het Bekken der Vrouwe,

maar wegens de Lenden en Inwendige Darmbeensche Spieren, (*Musculi Psoæ & Iliaci interni*,) is die anders in Lyken kleiner; want beide eindens dezer Spieren vereenigen zich en loopen wederzydsch langs de zyde des Ingangs, onder den Band van Poupart buiten het Bekken; en maken den Ingang veel naauwer, vooral by het leven der Vrouwe en in de Verlossing, om dat deze Spieren in werking zynde zwellen, waardoor deze afstand wel een duim verminderdt wordt.

§. 21.

De Ruimte des Uitgangs (§. 7.) van 't kleine Bekken heeft insgelyks de volgende vier afmetingen:

- (1) De geheele omtrek des uitgangs is van 12 tot 14 duimen: (*Pl. III. lett. iiii met stipjes in den omtrek afgebeeldt*.)
- (2) Van de eene Knobbel der Zitbeenderen tot de andere, is de afstand van 4 tot 5 duim: (*Pl. II. en III. lett. dd.*)
- (3) Van de punt van 't Staartbeen tot de Kraakbeensche vereeniging der Schaambeenderen is een afstand van $3\frac{1}{2}$ tot $4\frac{1}{2}$ duim: (*Pl. III. lett. kk. en IV. lett. p. q.*)
- (4) De afstand van 't eene scherpe uitsteekzel der Zitbeenderen tot het andere is van 4 tot $4\frac{1}{2}$ duim: (*Pl. II. lett. ee.*)

§. 22.

De holte van 't kleine Bekken (§. 7.) tuschen deszelfs

zelfs Ingang en Uitgang, is altoos ruimer door de hogt, (*Pl. IV. lett. qqq.*) die 't Heilig en Staartbeen maakt, aan de agterzyde van 't Bekken; 't welk ook genoemd wordt de bodem van 't kleine Bekken.

§. 23.

De Ruimten van het kleine Bekken, zoo by den Ingang als Uitgang, (§. 20. en 21.) kunnen door mismaaktheden der Beenderen buitengemeen veranderen; en altoos als de Ingang wyder als gewoon is, dan is de Uitgang nauwer, zoo ook, als de Ingang nauwer is, dan is de Uitgang wyder, en aldus het tegenovergestelde. Men kan uit de verschillende kromtens der Dyën en Schenkels naspeuren, hoedanig deze kwade gedaante van 't kleine Bekken is.

§. 24.

Deze mismaaktheden van 't Bekken worden veroorzaakt, by den Ingang, door dat het bovenste gedeelte van 't Heiligbeen en de Schaambeenderen, of dat de Heupbeenderen tot elkander gedrukt worden in de kindsche Jaren, voornaamlyk als door de Engelsche Ziekte de beenderen zagt zyn.

§. 25.

Insgelyks wordt de Uitgang nauwer, als de Knobbels der Zitbeenderen, of het onderste gedeelte van 't Heiligbeen benevens het Staartbeen, te veel binnenwaards gedrukt worden.

§. 26.

Behalven deze vernaauwingen, (§. 23. 24 en 25.) zoo kunnen 'er nog verschillende scheefheden en kromtens van het Bekken en de Lenden wervelen plaats hebben, die onder algemeene bepalingen niet kunnen gebragt worden; en na mate alle deze ongemakken groot zyn, zoo worden de Verlosfingen moeyelyk, zomtyds onredbaar, om door de natuurlijke weg het Kind te verlossen, want als de hand eens Vroedmeesters of Vroedvrouw niet door den In- of Uitgang van 't kleine Bekken komen kan, zoo is het onmogelyk dat een voldragen Kind, geheel of ten deelen 'er kan uitgehaald worden.

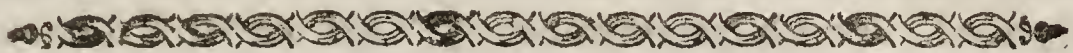
§. 27.

De Legging van 't Bekken (§. 4.) is verschillende na den stand van 't geheele Ligchaam; waarom men het Bekken, in dit opzicht, altoos moet beschouwen vereenigd met de Ruggegraet en de Dyebeenderen, in de *Acetabula*, (*Pl. III. lett. nn.*) op welkers hoofden het even, als op twee beweegbare Steunpunten, volgt de buiging der Ruggegraet: Hoedanig de legging van 't Bekken by een staande Vrouw is, kan men zien (*Pl. IV. alwaar de lyn rr aanwyst de lyn van zwaarte; en de lyn tt de As van 't Bekken,*) hoe meerder nu de Ruggegraet voor overgebogen is; hoe meerder de As van 't Bekken, en by gevolg de geheele Holte van 't kleine Bekken paralel aan de grond komt.

§. 28.

§. 28.

De Legging van 't Bekken kan tegen natuurlyk worden, door kromtens en mismaktheden (§. 26.) aangehaalt, waar door de Verlossing zeer moeyelyk wordt.

TWEEDE HOOFDSTUK.

De Uit- en Inwendige Teeldeelen der Vrouwe, benevens derzelve Ongemakken, en nevensleggende Deelen in 't kleine Bekken.

§. 29.

De zachte deelen der Vrouwe (§. 1.) verdeelt men in Uit- en Inwendige. Tot de eerste behooren de uitwendige Teeldeelen: en tot de tweede de inwendige Teeldeelen; van welke de laatsten in de holte van 't kleine Bekken besloten leggen.

§. 30.

Tot de uitwendige Teeldeelen (§. 29) behooren de Venus Heuvel, (*Mons veneris*;) Vrouwelyke Lippen, (*Labia muliebria*;) Watervleugels, (*Nymphæ*;) Kitelaar, (*Clitoris.*) Miltwyze heuveltjes, (*Processus Myrtiformes*;) Maagdenvlies, (*Hymen*;) Schipswyze holte, (*Fossa navicularis*;)

ris;) Toomtje; (*Frænulum;*) en de Bilnaad, (*Perinæum.*)

§. 31.

Het is hier onnoodig, alle deze onderscheide deelen (§. 30.) in 't byzonder te omschryven; men kan derzelve plaats en gedaante, beter in de Schoole der Ontleedkunde by 'tlyk eener Vrouwe leeren kennen. En ten opzichte van hun gebruik is in de Verloskunde voldoende, dat men wete, hoe alle deze deelen door hun rekbaar en vliezig maakzel volkomen geschikt zyn, om zoo veel zonder nadeel voor de Vrouwe te verwyderen, dat 'er een voldrage en welgemaakt Kind kan doorgaan.

§. 32.

De uitwendige Teeldeelen (§. 30.) kunnen door verscheide ongemakken verhinderd worden, in derzelve verwydering en uitzetting in de Verlossing; als door Zwellingen, Verhardingen, Zaamgroeyingen der Lippen, Uitwasfen, Litterkens, Verzweringen, &c. Aan alle deze moet door de Genees- of Heelkunde de bekwaamste Hulp toegebracht worden, als de tegenstaad, door de sterke aandrang der weën op het Kind, of door zachte verwydering met de hand, niet kan overwonnen worde.

§. 33.

Tot de inwendige Teeldeelen (§. 29.) brengt men de Scheede (*Vagina;* Baarmoeder, (*Uterus;*)
Bree-

Brede en Ronde Banden der Baarmoeder (*Ligamenta lata & rotunda uteri*;) Fallopiasche Trompetten; (*Tubæ fallopianæ*;) en de Eyernesten (*Ovaria.*) Wy zullen deze deelen afzonderlyk nog wat nader beschryven.

§. 34.

De Scheede (§. 33.) is een Kanaal gelegen tuschen den Endeldarm en de Blaas, met welken zy verbonden is; derzelve langte is in Vrysters omtrent drie duimen, maar in Vrouwen die gekinderd hebben omtrent vier duimen, beginnende van de buitenste opening tot rondom den Hals der Baarmoeder, met welke zy vereenigd is: zy loopt schuins op en agterwaards na 't Heiligbeen, rustende op de Bilnaad, Staartbeen en de Endeldarm.

§. 35.

De Scheede (§. 34.) bestaat uit twee Vliezen een binnenste, het zenuwagtige genaamd, dat dun, zeer gevoelig en vol rimpels, plooijen en kliertjes is: en één buitenste, het spieragtige Vlies, dat sterke en ronde spieragtige vezels heeft, vooral aan deszels buitenste opening, alwaar die de Sluitspier der Scheede, (*Sphincter vaginae*) uitmaken. De rekbaarheid dezer Vliezen, is zeer aanmerkelyk, als men begrypt, dat in de verlossing die gemeenlyk 12 duimen in den omtrek moeten verwyderen, waar door alle derzelve plooijen en rimpels geheel verdwynen; waarom, hoe meerder kinderen een Vrouw gehad heeft, hoe meerder deze plooijen vermindern,

14 De Uit- en Inwendige Theedeelen der

ren, ja zomtyds geheel verdwenen blyven na de verlossing.

§. 36.

De Scheede (§. 34.) is onderworpen aan vleezige Uitwasfen, (*Polypi.*) Zaamgroeiingen, Vernauwingen, Littekens, Verzweringen, Verhardingen, Uitzakkingen, &c. Alle deze ongemakken kunnen de doortogt van 't kind verhinderen, en de ruiwe uitzetting der scheede beletten; zy dienen door de Genees- of Heelkunde geholpen te worden, indien derzelve veranderingen de verlossing geheel beletten.

§. 37.

De Baarmoeder (§. 33.) is een spier- en vatagtig Lighaam, welker gedaante buiten de zwangerheid overeenkomt met een kleine wat platgedrukte peer, hebbende in 't midden een holligheid ter groote eener kleine Amandelkern.

§. 38.

De Baarmoeder (§. 37.) is gelegen tusfchen de Blaas en de Endeldarm, rondom den Hals vereenigd met de Scheede, en aan wederzyden door de breede en ronde banden met het Bekken.

§. 39.

De Baarmoeder (§. 37.) verdeelt men in een Bodem, Lighaam en Hals; derzelve langte is drie
dai-

duimen, waarvan twee het lighaam, en één den hals uitmaken; en in de breedte twee duimen van boyen en één van onderen.

§. 40.

De Hals der Baarmoeder (§. 39,) is een kanaal vol onregelmatige plooitjes, een zeer naauw; aan de bovenzijde opent het zich in de holligheid der Baarmoeder; en aan de onderzijde in de scheede, (§. 34.) alwaar den hals en mond zeer uitpuilt, vooral in Vrysters. De onderste opening wordt genoemd de mond der Baarmoeder.

§. 41.

De Mond der Baarmoeder (§. 40.) is ovaal en glad in Vrysters, maar na mate een Vrouw kinderdt, wordt zy langwerpiger en ongelyker, ja zomtyds knobbelagtig. Insgelyks vindt men in Vrysters de agterste Lip korter als de voorste: en integendeel by de Vrouwen, die gekinderd hebben, de agterste Lip langer.

§. 42.

De Mond der Baarmoeder (§. 41.) is onderworpen aan Verhardingen, Gezwellen, Littekens, Ontsteekingen, Vleezige Uitwasfen, &c. welke alle eerst door de Genees- en Heelkunde moeten geholpen worden, indien zy de Verlossing geheel beletten.

§. 43.

De legging der geheele Baarmoeder (§. 39.) is, met deszelfs Bodem wat vooroverbelleade, als een Vrouw staat, maar als zy op haar rug legt, dan naderd de mond wat meerder voorwaards na de Schaambeenderen, en integendeel de bodem meerde na 't Heiligbeen.

§. 44.

De twee breede Banden, (§. 33.) zyn een verdubbeling van 't Buikvlies, (*Peritoneum*;) welken den boden en 't lighaam der Baarmoeder (§. 39.) bedekken, en by den hals aan wederzyde uitloopen na de wanden van 't klein bekken, en zich aldaar vasthegten.

§. 34.

De twee ronde Banden (§. 33.) komen wederzysch van 't lighaam der Baarmoeder (§. 39.) even als twee koorden, en gaan schuins met een kromme bogt door de ringen der Buikspieren, om zich in de liesen der Vrouwe vast te hegten; derzelve langte is van vyf tot zes duimen.

§. 46.

De ronde Banden (§. 45.) zyn onderworpen aan Zwellingen, Spanningen en Verstoptheden, zomtyds aan beide en dikwi's maar aan een zyde, byzonder als de Baarmoeder na de regter of linker

zyde overhielt. In de zwangerheid geeft het groot ongemak aan de Vrouwen, vooral als zy gaan.

§. 47.

De Fallopiasche Trompetten of Buizen (§. 33.) zyn twee vliezige kanalen, aan wederzyde uit den bodem der Baarmoeder komende, loopende zeer gebogen en meer en meer wyder wordende, tusfchen de verdubbeling der breede banden (§. 44.) langs derzelve bovenften rand, ter lengte van vier of vyf duimen; aan 't einde dezer buizen met een opening uitloopende tusfchen een menigte spieragtige Franjes, die tegens de Eijernesten aanleggen, en gedeeltelyk 'er mede verbonden zyn.

§. 48.

De Eijernesten (§. 33.) zyn twee ovale even als platgedrukte balletjes, van ongelyke groote, zomtyds als een klein duiven-ey by jonge en vruchtbare Vrouwen, edoch by bejaarde en die gekinderd hebben veel kleinder. Inwendig zyn die vervuld met verscheide kleine blaasjes, of Eytjes. Deze Eijernesten zyn wederzydsch yder met de Baarmoeder verbonden door middel van een langwerpig rond bandje, met welken zy tusfchen de verdubbeling der breede banden, (§. 44.) by derzelve bovenften rand inleggen.

§. 49.

De Breede Banden (§. 44.) zyn in de Zwan-
B ger-

gerheid veel kleiner en lager, als voor dezelve, voornaamlyk hoe meerder de Baarmoeder is uitgezet. Zoo dat omtrent het einde der Dragt dezelve byna verdwenen zyn, waardoor de Fallopiansche Trompetten (§. 47.) en de Eijernesten (§. 48.) van onderen tegens de zyde der Baarmoeder aanleggen; en aldus zyn de breede banden van een groote noodzakelykheid, met alleen om de Baarmoeder in derzelve plaats te houden, maar ook om na mate dezelve uitzet, te kunnen wyken.

§. 50.

De Deelen die in 't kleine Bekken, (§. 4.) rondom de inwendige Teeldeelen (§. 33.) leggen, en insgelyks in de Vroedkunde behooren gekend te worden, zyn: de Endeldarm, (*Intestinum rectum;*) Blaas, (*Vesica;*) de voorste Dyezenuwen, (*Nervi crurales anteriores;*) de agterste Dyezenuwen of groote Zitbeensche Zenuwen, (*Nervi crurales posteriores vel Ischiatici majores;*) de uitwendigen Darmbeensche Slagaderen en Aderen, (*Arteria & venæ Iliacæ externæ;*) en de inwendigen Darmbeensche Slagaderen en Aderen, (*Arteria & venæ Iliacæ internæ*)

§. 51.

Behalven deze Deelen (§. 50.) zyn de Wandden van 't Bekken bekleed met een algemeen Beenvlies, (*Periostium;*) en derzelve tuschenruimten gesloten op de zyde door de Peerswyze Spieren, (*Musculi pyriformes;*) en van voren de

ova-

ovale openingen (*Pl. IV. lett. n.*) door een sterk Vlies en de binnenste Stopspieren, (*Musculi obturatores interni.*) De bodem van 't kleine Bekken (§. 27.) wordt aan de agterzyde gesloten door het Staartbeen, (*Pl. IV. lett. f. g.*) benevens de twee Staartbeenspiieren, de Heilig-Zitbeensche Banden, (*Pl. IV. lett. ll. m.*) de Sluitspiieren der Aars en Scheede, (*Sphincteres ani & vaginæ;*) de Bilnaald (*Perinaeum;*) en de uitwendige bekleedzels.

§. 52.

Omtrent de Deelen (§. 50.) moet men nog aanmerken, dat de Endeldarm (§. 50.) legt agter de Scheede (§. 34.) en Baarmoeder (§. 38.) tegens het Heiligbeen aan, deszelfs begin is by de laatste Lenden-wervel, loopende nederwaards, tot dat hy eindigt by de onderste punt van 't Staartbeen, met een opening, den Aars genoemd, Hy is gehegt met de agterzyde aan het Heilig- en Staartbeen; en met de voorzyde aan de Scheede door een Celluleus of Vetvlies.

§. 53.

De Endelparm (§. 52.) kan, door opvulling met dikke drekstoffen, zwellingen, aanbeyen en verzweringen, moeyelykheden in de verlossing veroorzaken, die door de Genees- of Heelkunde dienen geholpen te worden.

§. 54.

De Blaas (§. 50.) legt agter de Schaambeenderen, tegens de Scheede, (§. 34.) en Baarmoeder (§. 38.) men verdeelt ze in Bodem, Lighaam, Hals en (*Urethra*) De twee laaften zyn ver-eenigd aan de voorzyde met de Schaambeenderen, en aan de agterzyde met de Scheede door een Celluleus Vlies.

§. 55.

De Blaas (§. 54.) kan in de Verlossing zich zoo geweldig door opstopping van 't water uitzetten, dat de Arbeid merkelyk verhinderd wordt, en daarenboven de Vrouw in een geweldige smerte en benaauwtheid, ja zelfs in gevaar gebragt worde, dat de Blaas berste, of na de Verlossing verlamd blyve; insgelyks kunnen verzweringen, verhardingen of steenen oorzaak zyn van grooten hinder en vertraging in den Arbeid. In alle deze gevallen dient de Genees- en Heelkunde de noo-dige hulp te verzorgen.

§. 56.

De voorste Dyezenuwen komen van het derde, vierde en vyfde paar Lenden-zenuwen, en loopen tuschen de Lenden en Darmbeensche Spieren langs den rand des Ingang van 't kleine Bekken, (*Pl. IV. lett. n i met stipjes aangewezen*) tot dat zy onder den Band van Poupart (*Ligamentum Poupartii;*) uit het Bekken gaan, gevende alvorens een voor-nome Tak, de Stopzenuw (*Nervus obturator;*) genaamd.

§. 57.

§. 57.

De agterste Dyezenuwen of de groote Zitbeensche Zenuwen, komen van het laatste paar Lendenzenuwen met het eerste, tweede en derde paar Heiligbeensche Zenuwen (*Nervi Sacri*;) en een takje der Tusschenribbige Zenuwen, (*Nervi Intercostalis*;) loopen aan de zyde in de Holte van 't kleine Bekken zeer breed en plat door een peesagtige ring onder de groote uitrandingen der Darmbeenderen (*Pl. IV. lett. r.*) uit het Bekken; voor dat zy uit het Bekken gaan, geven zy takken aan de Blaas, Endeldarm, Teeldeelen en nabyelegen Spieren. Het vierde en vyfde paar Heiligbeensche Zenuwen geven insgelyks takken aan deze Deelen, benevens eenige kleine takjes, die zich vereenigen met de agterste Dyezenuwen.

§. 58.

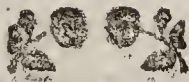
De voornaamste reden, waarom men den loop dezer Zenuwen in de Verloskunde moet kennen, is niet alleen om reden te kunnen geven van verscheide pynen, die zomtyds in de Zwangerheid en in de Verlossing door drukking veroorzaakt worden; maar daarenboven ook, om door ruwe Handgrepen, en onvoorzichtig gebruik der Instrumenten, geen oorzaak te zyn van onnoodige smerten en gevaarlyke toevallen, die anders daar uit zouden kunnen voortkomen.

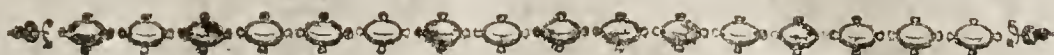
§. 59.

De Uitwendige Darmbeensche Slagaderen en Aderen (*Arteriæ & Venæ Iliacæ externæ;*) verzellen, in hunnen loop, de voorste Dyezenuwen, en gaan met deze uit het Bekken; maar de Inwendige Darmbeensche Slagaderen en Aderen (*Arteriæ & Venæ Iliacæ internæ;*) verspreiden zich, en geven takken, door alle de Deelen, die in en langs het kleine Bekken leggen. Alle deze Bloedvaten en Zenuwen zyn onderling en met de Wanden van 't kleine Bekken verbonden door een Celluleus Vlies.

§. 60.

Men moet den loop dezer Bloedvaten kennen, om door onvoorzichtige Handgrepen en gebruik van Instrumenten, geen oorzaak te zyn van verbrekinge eeniger Vaten, waar door Bloedstortingen ontstaan kunnen, die in korten tyd de Vrouw het leven benemen: En om van verscheide ongemakken in de Zwangerheid, in en na de Verlossing, behoorlyke reden te weten en de oorzaak natesporen:

DERDE HOOFDSTUK.

De Deelen van 't Kind, benevens derzelver Ongemakken, voor zoo ver 'sie in de Verloskunde moeten gekent worden.

§. 61.

Al het geen men, omtrent het Kind, in dit Hoofdstuk aantekent, heeft plaats als het welgemaakt en voldragen is, 't zy voor of kort na de Verlosning.

§. 62.

De afmetingen, die men van 't Kind dient te weten, zyn

- (1) Deszelfs langte, die gemeenlyk is tusfchen de 15 en 17 duimen:
- (2) De geheele omtrek van 't Hoofd is 12 en 13 duimen: (*Pl. V. fig. II. lett. acebfd.*)
- (3) De grootste lengte van 't Hoofd, gerekend van 't Voorhoofd tot het Agterhoofd, is van 4 tot $4\frac{1}{2}$ duim. (*Pl. V. fig. IV. lett. a b.*)
- (4) De kleinste breedte van 't Opperhoofd is 3 à $3\frac{1}{2}$ duim: (*Pl. V. fig. II. lett. cd*)
- (5) De grootste breedte van 't Opperhoofd is $3\frac{1}{2}$ à 4 duimen: (*Pl. V. fig. II. lett. ef*)
- (6) Van de Kin tot de Kruin, $4\frac{1}{2}$ -tot 5 duim: (*Pl. V. fig. IV. lett. cm.*)

- (7) Van 't Voorhoofd tot het onderste gedeelte van 't Agterhoofd, by den Nek of eersten Halswervel, is $2\frac{1}{2}$ à 4 duimen: (*Pl. V fig. IV. lett. ad.*)
- (8) De breedte der Schouders is $3\frac{1}{2}$ à 4 duimen:
- (9) De geheele omtrek der Billen en Dyen, als het Kind dubbeld gevouwen is, is 12 en 13 duimen.
- (10) De geheele omtrek der Dyen en Beenen, als de Kniën tot elkander gebogen zyn, is 8 à 9 duimen.

§. 63.

Een Kind kan omtrent deze afmetingen, (§. 62.) door Tegen-natuurlyke proportien verschillen; zomtyds in 't geheel zoo groot zyn, dat het met moeite, ja onmoglyk, door een welgemaakt Vrouwe Bekken gaan kan: zomtyds maar voor een gedeelte, als naamlyk alleen het Hoofd te groot is; of dit wel zynde, de Schouders te breed zyn; of eindelyk dat de Buik of Billen in derzelve omtrek te groot zyn; het geea vooral plaats kan hebben, als 'er water of eenige andere stoffen in dezelve besloten is.

§. 64.

De Beenderen van het Opperhoofd zyn onderling vereenigd door Naden, (*Suturae*;) die by Nieuwgebore Kinderen geheel vliezig zyn, en zelfs zeer breed, voornaamlyk aan de voorzyde van 't Opperhoofd, ter plaatse daar de Pylnaad
over-

overkruist de Voorhoofdsnaad en loopt tot aan de Neus, (*Pl. V. fig. II. lett. a k l.*) en aan de agterzyde van 't Opperhoofd, daar de Pylnaad eindigd in Hoeknaad (*Pl. V. fig. III. lett. a b.*) De eerste wordt ook genoemd de voorste Fontanel, (*Pl. V. fig. II. lett. k*) en de tweede, de agterste, (*Pl. V. fig. III. lett. b.*)

§. 65.

De Naden, die de Opperhoofds - beenderen vereenigen, zyn:

- (1) De Hoeknaad, (*Sutura lambdoidea, Pl. V. fig. III. b c c*) deze vereenigt het Agterhoofdsbeen, met de twee Opperhoofdsbeenderen, (*Pl. V. fig. III. lett. h h.*) en loopt boogsgewys:
- (2) De Pylnaad, (*Sutura sagittalis, Pl. V. fig. II. lett. k l m.*) welke de Opperhoofdsbeenderen (*Pl. V. fig. II. lett. h h.*) onderling vereenigt, en in een regte lyn loopt:
- (3) De Kroonnaad, (*Sutura frontalis, Pl. V. fig. II. lett. c k d en fig. IV. lett. e e.*) deze vereenigt het Voorhoofds - been (*Pl. V. fig. IV. lett. g.*) met de Opperhoofdsbeenderen, (*Pl. V. fig. II en IV. lett. h h h.*) en loopt boogsgewys.
- (4) In Kinderen is het Voorhoofds - been (*Pl. V. fig. I. lett. d d.*) door een naad (*Pl. V. fig. I. lett. a c.*) in tweën verdeeldt, welke een verlenging der Pylnaad is, loopende tot de Neus; in Volwasfene is deze Naad geheel verdwenen.

§. 66.

De twee Fontanellen (§. 64.) onderscheidt men in hun gedaante. De voorste (*Pl. V fig. II. lett. k.*) heeft byna de gedaante van een vierkant, loopende uit yder hoek een naad: De agterste (*Pl. V. fig. III. lett. b.*) heeft min of meer de gedaante van een driehoek, gaande insgelyks uit yder hoek een naad.

§. 67.

Door hulp dezer Naden (§. 65.) en Fontanellen, (§. 66.) zoo kan het Hoofd van een Kind, voornamlyk in een zware Verlosfing, een Kegelvormige gedaante aanneemen. Komt de Kruin (*Pl. V. fig. IV. lett. m.*) dicht by de agterste Fontanel vooruit, zoo als het natuurlykste is, dan is deze de punt, en het Aangezicht de *Basis* der Kegel: en is het de voorste Fontanel (*Pl. V fig. II. lett. k.*) dan is deze de punt, en het onderfte gedeelte van 't Agterhoofd de *Basis*. En dus zyn de *Bases* gemaakt uit Beenderen, die niet kunnen vernauwen: en integendeel de punten uit zulke, die tot en over elkander kunnen gedrukt worden.

§. 68.

In alle Verlosfingen, daar het Hoofd van 't Kind zodanig legt, dat het voorkomend gedeelte meerder de *Bases* als de punten van 't Hoofd nadert, zoo is de Verlosfing altoos min of meer moeyelyk: en als de *Bases* der Kegels (§. 67.) geheel
voor-

voorkomen, dan kan de Verlossing zeer moeyelyk zyn, voornaamlyk als het Hoofd ten opzichte der ruimte van 't kleine Bekken (§. 20 en 21.) zeer groot is.

§. 69.

De eige en natuurlyke legging van het Kind in de Baarmoeder is met de Kin tegens de Borst, de Armen over of naast elkander, de Kniën gebogen en opgehaald tegens de Buik, zoo, dat het platte der voeten tegens de Billen aanlegge.

§. 70.

De Natuurlyke legging van het Kind, met betrekking tot de Baarmoeder, is volgens de waarschynlykste ondervinding, de geheele Zwangerheid door, met het Hoofd nederwaards; het Voorhoofd, Handen, Buik en Kniën na de agterzyde der Baarmoeder of Lenden der Vrouwe gekeerd; en het Agterhoofd, Rug en Billen na de voorzyde der Baarmoeder of Buik der Vrouwe, en dus is de geheele zoogenaamde buiteling of kering van 't Kind, omtrent de sevende of agtste maand der zwangerheid een onbeweze stelling.

§. 71.

Het Kind kan zyn eigen legging (§. 69.) behouden, schoon deszelfs betrekkelijke legging (§. 70.) tegennatuurlyk zy. Inszelyks kan deszelfs betrekkelijke legging natuurlyk zyn, schoon deszelfs eigene tegennatuurlyk zy. En eindelyk
kun-

kunnen beide op verschillende wyzen tegennatuurlyk leggen, waar door de verlosfingen grootelyks kunnen verzwaaard worden.

§. 72.

Om de Legging van het Kind in de Baarmoeder te weten, zoo wel eigene (§. 69) als betrekke-lyke, (§. 70.) moet men de onderscheide kenmerken der Deelen, met welke een Kind in de Verlofing kan voorkomen, zeer wel kennen, naamlyk:

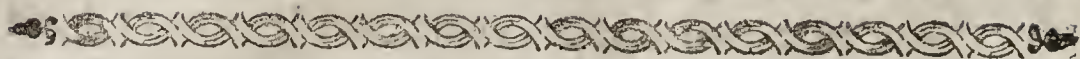
- (1) De goede of kwade legging van het Opperhoofd kent men aan den loop der Naden en Fontanellen: (§. 65 en 66.)
- (2) De zydelyke deelen van 't Hoofd, aan de Ooren:
- (3) Het Aangezicht, aan Oogen, Neus, Mond en Kin:
- (4) De Hals, aan de Lugtpyp, Halswervelen en korte afstand tusfchen Hoofd en Schouders:
- (5) De voorzyde der Borst, aan het Borstbeen, Sleutel-beenderen en Ribbens:
- (6) De agterzyde der Borst, aan de Ruggewervelen, Ribbens en Schouderbladen:
- (7) De Buik, aan de Navelstreng:
- (8) De Lenden, aan de Lenden-wervelen en korte afstand tusfchen de Ribbens en Heup-beenderen:
- (9) De Billen, aan de Sleuf tusfchen dezelve, de Aars en Teeldeelen:
- (10) De Schouders, aan de Oxels, nabyheid der Ribbens, Sleutel beenderen en Schouderbladen: (11)

- (11) De Ellebogen, door de buiging, der voor-arm met den opper-arm, aan 't puntig hard uitsteekzel van de Elleboog, genaamd het *Olecranon*:
- (12) De Hand, aan 't sluiten der Vingets in de hand om de vuist te maken, en aan de kortheid en afstand van den duim met de vingets:
- (13) De Heup, aan derzelyver rondheid en nabyheid der Heupbeenderen, Billen en Teeldeelen:
- (14) De Knie, aan de Knieschyf, grooter en platagtiger rondte, als de Elleboog:
- (15) De Voet, aan de gelykheid van den duim met de overige teenen, en uitsteking der hiel en enklaauwen.

§. 73.

Deze Kenmerken der Deelen (§. 72.) kunnen, door Mismaakthedens, zomtyds mislyden, gelyk men van dien aart wonderlyke Monsters vindt: Het is niet wel mogelyk, de verschillendheden, die door Wanschepzels in dezen kunnen veroorzaakt worden, alle onderscheidentlyk op te noemen. Het zal genoeg zyn, dat men de Natuurlyke Kenmerken (§. 72.) onderscheidentlyk kenne, om hier door in staat te zyn, het Tegennaatuurlyke te ontdekken, en met oordeel en voorzichtigheid te handelen, als die voorkomen. En altoos is het moeyelyk, de voorkomende Deelen te onderscheiden, als die sterk gezwollen zyn in den Arbeid, ja menigmaal is het geheel onmogelyk, als men niet van den beginne af by den Arbeid geweest is.

VIER.

VIERDE HOOFDSTUK.

De Deelen, die Moeder en Kind in de tyd der Zwangerheid vereenigen, benevens derzelver Ongemakken, voor zoo ver die betrekking tot de Verloskunde hebben.

§. 74.

De Deelen tot dit Hoofdstuk behoorende zyn de Navelstreng, Koek, Lam en Adervlies, benevens het Lamvlies-vogt, waar in het Kind besloten legt. Zy worden, behalven het Lamvlies-vogt, onder den algemeenen naam van Nageboorte na de verlossing van 't Kind ontlast. Men zal ze hier beschryven, zo als die gevonden worden by een voldragen Kind; de wyze hoe alle deze Deelen, benevens de Vrucht even als een Ey uitmaken en met de Baarmoeder vereenigt zyn, daar van zal in 't volgende Hoofdstuk gesproken worden.

§. 75.

De Navelstreng (*Funiculus umbilicalis*,) heeft zyn begin aan de buik van 't Kind, en eindigt na verscheide drayingen en knobfels gemaakt te hebben aan de Koek; is omtrent twee voeten lang; en een vinger dik. Het maaksel dezer
Streng

Streng is zaamgesteld uit twee Navel-Slagaders en een Navel-Ader. En met veel waarschyntlykheid kan men hier by voegen een verlenging der Blaasband (*Urachus*,) welke van de blaas van 't Kind afkomt, door de streng loopt, en by de Koek eindigt in een blaasje genaamd het Pisvlies (*Allantoïdes*,) (*) Alle deze Vaten zyn sonderling vereenigd door een Celluleus Vlies, dat opgevuld is met een dikke slym, gelykende na een zachte kraakbeenige stoffe: verders uitwendig voorzien met een bekleedzel, dat een verlenging van 't Ader-vlies is. (Ziet §. 83.)

§. 76.

De Navel-Slagaders (*Arteriae umbilicales*,) komen uit de inwendige Darmbeens-Slagaders, of uit de gemeene stam der in- en uitwendige Darmbeens-Slagaders, of ook zomtyds uit de *Aorta* van het Kind, klimmen opwaards tot de Navel, om verder te gaan met verschillende slingerwyze drayingen, door de geheele Streng.

§. 77.

De Navel-ader, (*Vena umbilicalis*;) die veel wy-

(*) De Hooggeleerde Heer B. S. ALAINUS heeft in deszelfs *Annot. Acad. Lib. I. Tab. I. ic. XII.* een afbeelding gegeven van een (*Foetus*) eener Vrouwe 't welk een (*Allantoïdes*) schyn te hebben: Ik heb in bewaring een diergelyke (*Foetus*,) waaraan het aanwezen eener (*Allantoïdes*) even waarschyntlyk kan getoond worden.

wyder als de Slag-aders is, komt uit kleinder takjes van de Koek, welke alle eindigen in eene Stam, die nevens de Navel-Slagaders loopt door de geheele Streng zonder eenige onderlinge vereeniging, en verders gaat in de Buik van 't Kind tot dat die eindigt in de Boezem der Poort-aders, (*Sinus venæ portarum.*)

§. 78.

Als de Navel streng, door eenige knelling, op de een of andere plaats geklemt raakt, zoo, dat de doorstraling van 't bloed verhinderd wordt, dan veroorzaakt die een zekere dood voor 't Kind. Insgelyks als die te kort, of om hals, armen, lyf of beenen gestrengeld is; zoo, dat als de Weën sterk zyn, de Streng kan afbrecken, of de Koek gedeeltelyk van de Baarmoeder afgetrokken worden: waar uit bloedstoringen ontstaan, die doodelyk zyn voor Moeder en Kind, of een van beide. Menigmaal nogthans is de Streng om eenig gedeelte van 't Kind gestrengeld, zonder dat 'er eenig gevaar voor Moeder of Kind volgt; schoon evenwel altoos de Verlossing dan moeyelyker is, of de streng moet buitengemeen lang zyn. (*)

§. 79.

(*) De twee volgende gevallen bewyzen het groot nadeel, dat voor Moeder en Kind kan veroorzaakt worden door tegennatuurlyke drayingen en omflingeringen der Navelstreng.

Voor eerst, bewaar ik het gedeelte eener Navelstreng, waar in een volkomen en wel toegesloten Knoop, legt, welke zekere Kentekens heeft dat ze lang voor de Verlossing in de Navelstreng geweest is; waar de eindens,
die

De Koek (*Placenta*;) is eigentlyk een uitbreiding der Navelvaten, die, na dat zy de Navelstreng hebben doorloopen, zich verspreiden on-

die wederzydsch uit de Knoop komen, zyn veel dunner en vaster als het overige der Navelstreng, en vertoonen zeer duidelyk de Kenmerken eener langgeweze Knelling; en wel op een wyze dat het geheel onmogelyk zyn zoude, om zodanig een Knoop, in een Navelstreng, na de Verlossing te maken, gelyk ik verscheide reizen te vergeefs beproeft hebben, want aloss de uitgaande eindens tegens de Knoop opzetten; En daarenboven om dat ik ze verlost hebben, ben ik, in dit geval volkomen zeker. Het Kind was levendig, doch zeer klein en vermagert en niet volkomen voldragen, maar na gedagte ruim agt maanden oud. De Vrouw had de geheele dragt door, zeer pynlyk en ongesteldt geweest.

Het tweede welke ik bewaar in die legging, zoo als ik het gevonden hebbe, is een Vrucht van vier maanden, 't welk de Vrouw ontlaste nog geheel in zyn Vliesen omfloten: By de opening ontdekte ik een zeldzame omslingering der Navelstreng, die een zeer tegennatuurlyke legging en mismaaktheid aan beide Armen gegeven heeft, want de Armen leggen agter tegens de Nek, kruisfelings over elkander door de Streng vastgebonden, en hadden reeds lang zoo gelegen, vermits de Gewrigten der Opper-Armeenderen mer de Schouderbladen, een tegennatuurlyk maakzel hebben, en wel zoo, dat men de Armen langs het Ligchaam niet kan laten ahangen, en ook door de knelling der Streng, knepen en plooyen in de Armen gemaakt zyn. De loep dezer Navelstreng is deze, dat ze van de Buik van 't Kind opklimt langs de regter zyde der Borst, en gaat over de regter Schouder en Arm na agteren, en draait zich vervolgens onder, en om de linker Arm, tuschen de kruisfelings over elkan- der leggende Armen, weder voorwaards langs de linker Schouder en Borst van 't Kind.

onder het Adervlies in een meenigte Takken, die van grooter in kleinder uitloopen, onderling verbonden door een Celluleus Vlies, makende dus gezamentlyk een zachte spongieuse ronden Koek, die in 't midden de dikte van een duim heeft, en na de eindens veel dunner afloopt. Deszelfs diameter is gemeenlyk 7 à 8 duimen lang.

§. 80.

Wanneer de Navelvaten (§. 76, 77.) aan het einde der Streng (§. 75.) zich in Takken gaan verspreiden, om de Koek (§. 79.) te maken, zoo ziet men gemeenlyk dat de Streng in 't midden der Koek geplaatst is, nochtans ook dikwils meer of min dicht by deszelfs omtrek; zomtyds zelfs geheel aan de rand, waar door de Koek de gedaante krygt van een Raquer, en min of meer langwerpig is. In deze gevallen is die aan een der zyden van de Baarmoeder ingeplant geweest.

§. 81.

De geheele Koek (§. 79.) is een vereeniging van kleine Koekjes, (*Cotylicones*;) welke yder uit byzondere groote takken der Navelvaten (§. 76, 77.) voortkomen, men kan op de buitenste oppervlakte der Koek, welke tegens de Baarmoeder aanlegt, zeer wel deze Koekjes onderscheide door derzelve tepelagtige uitpuilingen, welke bedekt zyn vol hairagtige vaatjes, die de uiteindens der Navelvaten zyn, waardoor de Koek zich in de Baarmoeder inplant.

§. 82.

§. 82.

De Koek (§. 79.) kan zich op alle plaatsen der Baarmoeder inplanten, ja zelfs rondom deszelfs mond; en is als hy zydeyk is ingeplant een gewone oorzaak der scheefleggingen van de Baarmoeder; de natuurlykste inplanting is nochtans in de bodem der Baarmoeder.

§. 83.

Het Adervlies (*Chorion*;) heeft zyn begin by de buik van 't Kind, en is door een byzondere kring afgescheiden van deszelfs buitenste bekleedzels, vervolgens bekleed het de geheele streng (§. 75.) loopt verder over de binnenste oppervlakte der Koek (§. 79.) van welke het bloedvaten ontfangt, en verspreidt zich verder over de geheele binnenste oppervlakte der Baarmoeder, uitmakende een ronde eyvormige zak die het Kind omsluit even als een Eyerschaal het Ey. De buitenste oppervlakte van 't Adervlies is vol hairagtige vaten, even als de Koek (§. 81.) die zich in de Baarmoeder vast heften; maar de binnenste is zeer glad. Deze hairagtige vaatjes zyn de uiteindens van grooter vaatjes en takken, die afkomen van de bloedvaten, welke dit Vlies krygt van de Koek.

§. 84.

Het Lamvlies (*Amnios*;) heeft zyn begin aan 't onderste gedeelte van de Streng, dicht by de Koek, (§. 80.) loopt verders over de binnenste

oppervlakte des Koeks en Adervlies, en verspreid zich over dezelve, uitmakende het binnenste en het tweede bekleedzel van de Eyvormige Zak. (§. 83.) Het is veel dunner en doorschynender als het Adervlies, en waarschynlyk voorzien met een menigte Watervaten, (*Vasa Lymphatica.*)

§. 85.

Het Ader- en Lamvlies (§. 83, 84.) kunnen al te teeder of al te taay zyn: door het eerste breken of scheuren zy te schieelyk, en maken de Verlofing moeyelyk en droog; en door het tweede, schoon zeldzamer, vertragen zy op het einde des Arbeids de Verlofing.

§. 86.

Het Water of Lamvlies-vogt (*Humor Amnii;*) vervult de geheele eyervormige Zak (§. 83, 84.) deszelfs hoeveelheid verschilt veel, na de tyd der Zwangerheid en Temperamenten; op het einde der Dragt bedraagt het gemeenlyk een pint vogt. In de eerste Maanden is dit vogt dikker, slymiger en zagter, als op het laatst der Zwangerheid.

§. 87.

Het Lamvlies-vogt (§. 86.) wordt aangebragt en in de holligheid der vliezen uitgestort en gedeelyk weder opgenomen door een menigte afscheidende en opflorpemde Watervaten, (*Vasa Lymphatica;*) die zich door de vliezen verspreiden, wel-

welke hun oorspronk schynen te hebben uit grooter takjes, die door het Adervlies loopen, en afkomen van derzelve bloedvaten (§. 83.)

§. 88.

Het Lamvlies-vogt beschermt het Kind, voor alle uitwendige drukkingen, en geeft het ruimte om zich te kunnen bewegen, voornaamlyk in de eerste Maanden der Zwangerheid, en daarenboven bewaart het ook de Baarmoeder voor pynelyke drukkingen van 't Kind. Het is insgelyks een heerlyk hulpmiddel in de Verlossing, om de mond der Baarmoeder zagtelyk te verwyderen, en de geheele doortogt voor 't Kind gemakkelyker te maken.

§. 89.

Men vindt ook zomtyds by zwangere Vrouwen valsche Waters, die zich verzamelen tusfchen het Ader- en Lamvlies, (§. 84.) men kan ze onderscheiden van de ware Waters, als de Vrouwen ze ontlasten, om dat ze dun en helder zyn even als zuiver Water, en geen vlekken aan schoon linnen geven; daar integendeel de ware Waters een geelagtige vlak nalaten.

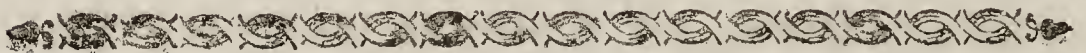
§. 90.

De ontlasting van het valsche Water (§. 89.) in de loop der Zwangerheid is altoos voordeelig voor de Vrouw en 't Kind, om de mindere opzetting, die daar door veroorzaakt wordt; daar integendeel

de ware, een Miskraam veroorzaken, of voor een voldragen Kind de Verlossing moeyelyk maken, als die al te vroeg ontlast worden.

§. 91.

Men moet dierhalven niet altoos besluiten, dat beide Vliczen (83, 84.) gebroken zyn, als de Vrouwen in de Zwangerheid veel of weinig water ontlasten, want zomtyds de valsche Waters by aanbouwenheid 14 dagen en zelfs langer by tusfchenpoozingen zich ontlasten kunnen; en ook menigmaal in 't begin der Arbeid ontlast worden, schoon 't ware Water besloten blyft, want als het Adervlies (§. 83.) een kleine opening krygt, zoo kunnen de valsche Waters (§. 89.) zich ontlasten, schoon het Lamvlies (§. 84.) gesloten blyft.

VYFDE HOOFDSTUK.

De Zwangerheid.

§. 92.

De oorsprong en begin der Zwangerheid is dat groot en tot heden onnaspeurelyk geheim der Nature, naamlyk de Bevruchting: En waar omtrent de grootste Natuurkenners niet anders met zekerheid kunnen zeggen, als dat tot de Voortteeling van Menschen Man en Vrouw beide volstrekt noodzake-

zakelyk zyn , om iets , tot de Bevruchting toe te brengen.

§. 93.

De waarschynlykste gedachte is , dat de eerste Bevruchting geschied in een Eytje , dat door het aangebragte mannelyk Zaad bevrucht zynde in een der Eyernesten , (§. 48.) aanstonds overgaat in de Fallopiansche Buis of Trompet , (§. 47.) welke op deze tyd door deszelfs franjes het Eyernest als omsluiten het bevruchte Ey verder brengt naar de holte der Baarmoeder (§. 37.) Gemeenlyk leerd de ondervinding , dat 'er maar een vrucht in 't Eytje zit , en aldus de Zwangerheid enkelvoudig blyft: Zomtyds nooghans zyn 'er twee in , als een Vrouw van Tweelingen Zwanger blyft. Vermits Tweelingen of meerder Kinderen menigmaal een gemeen Adervlies hebben , (§. 83) en aldus een Ey uitmaken: Niettemin vindt men ook by Tweelingen en meerder Kinderen , dat zy yder hun eigen Adervlies hebben , en yder voor hun zelven een volkomen Ey uitmaken. In welke gevallen 'er meer als een Eytje , en twee of meerder bevrucht zyn. Doch geschied deze Bevruchting gelyktydig? Of kan 'er een Overbevruchting plaats hebben? En wel als de Baarmoeder welgemaakt is. Want in die gevallen , gelyk men voorbeelden vind , dat de Baarmoeder verdeeld is gevonden in twee holligheden , welke yder hun byzondere scheede hadden , of ook dat de holligheid der Baarmoeder wel door een middenshot verdeelt was , maar de Hals derzelve benevens de Scheede gemeen is ,

kan men zeer wel een Overbevruchting begrypen, met tusfchenpoozing van een geruime tyd.

§. 94.

Een groot bewys dat de Bevruchting in een Eytje, en wel in een der Eyernesten gefchied, vind men in die voorbeelden, alwaar het bevruchte Eytje gevonden is in de Eyernesten, in de Fallopijansche Trompetten, en in de holligheid des buiks, en aldaar zich vastgehegt, gevoed, opgewafen en Maanden lang geleeft heeft: waar van ik ontegenspreekelyke bewyzen gezien heb.

§. 95.

Het buitenfte bekleedzel van 't bevruchte Eytje, naamlyk het Adervlies, is geheel ruig en vol hairagtige vaatjes (§. 83.) voornaamlyk ter plaatze daar de Koek zit. Deze hairagtige vaatjes hegten en planten zich in de geheele binnenfte oppervlakte der Baarmoeder, en worden door de poriën, die het binnenfte bekleedzel der Baarmoeder doorboren, ontfangen, ('t geen niet lang na de bevruchting begint) zonder eenige Inmondig (*Anastomosis*;) te maken met de vaten der Baarmoeder, even als de wortels eener plant zich hegten in de aarde.

§. 96.

Door middel dezer Inplanting (§. 95.) nemen die hairagtige vaatjes, by wyze van Opflorping
(*Ab-*

(*Absorptio*,) gelyk de Melkvaten in 't Darmfcheil, een Gyl of melkagtig vogt van de Moeder, tot voedzel van het Kind; brengen het zelve in grooter takken en eindelyk in bloedvaten, die het verder door derzelve algemeen stem of Navel-ader (§. 77.) voeren na het Kind, vervolgens circuleert het door de geheele Vrucht, tot dat het weder komt in de Navel-Slagaders, (§. 76.) die het brengen na de Koek, alwaar het zich verdeelt door kleiner takken der Navel-Slagaders, tot dat het eindelyk gebragt wordt in zodanige kleiner takjes, die by wyze van Inmonding (*Anastomosis*;) vereenigt zyn met takjes der Navel-ader, alwaar dit bloed zich vermengt met het aderyken bloed van 't Kind en de nieuwe aangebragten Gyl der Moeder, om weder gevoerd te worden na het Kind. Zou het nog daarenboven ook eenig voedzel door de Mond ontfangen van het Lamvlies-vogt? (§. 87.)

§. 97.

Volgens deze beschreven wyze (§. 96.) kan men begrypen de mogelykheid, hoe een Kind in de Baarmoeder besloten, zyn eigen en byzonderen omloop van vogten, voeding en bloedmaking heeft, en geen gemeenschap met de Moeder heeft als voor zoo ver noodig is om een Gyl tot deszelf voeding uit het bloed der Moeder te absorbeeren. uitgezonderd dat de Baarmoeder door derzelve opflorpemde vaajes die vogten van 't Kind overneemt, welke het geheele Eij uitwazemd. Vraagt men, hoe komt het eerste bloed in de Vrucht?

Die kan men weder vragen, hoe komt het in een Kieken, dat in zyn schaal befloten legt?

§. 98.

Het Ey benevens de Vrucht (§. 95 en 96.) aldus in de mogelykheid gebragt zynde, om zyn voedzel van de Moeder te ontfangen, zoo begint deszelfs aanwas, wordt grooter en vereischt meerder ruimten in de holligheid der Baarmoeder.

§. 99.

Weing tyds na de Bevruchting, wanneer de Baarmoeder het bevruchte Ey in derzelve holte ontfangen heeft, zoo ondergaat zy een aanmerkelyke verandering, want ze begint zich gereed te maken om derzelve vaste en zaamgepakte vezels en bloedvaten te verzagten en buigzamer te maken, om te kunnen wyken voor het aanwasfenden Ey en Vrucht, en derzelve ruimte te vergrooten. Maar wat is de eersten oorzaak, dat de Baarmoeder zoo spoedig na de Bevruchting in werking komt, om uitzetten, en dat wel, schoon het bevruchte Ey, in 't Eyjernest of Falloopiaansche buis (§. 94.) zitten blyft?

§. 100.

Deze uitzetting en verwydering der Baarmoeder (§. 99) wordt zekerlyk na dat ze zagter en rekbaarderder geworden is, aanmerkelyk geholpen door den aanpersch van het aanwasfende Ey, en daar

daarenboven door een meerder aanvoer van bloed en dunner vogten, die derzelve vezels en vaten verder verflappen, waar door zy nog rekbaarder, grooter, en in staat gesteld wordt, om derzelve vaste maakzel geheel te veranderen in een losse en spongieuse zaamlegging der vezels en vaten, op vele plaatsen voorzien met *Boezems*, (*Sinus*) die allen vervuld zyn met bloed, en Gyl der Moeder. Is het niet waarschynelyk, dat uit deze Boezems de ingeplante opflorpemde vaatjes van 't Ey (§. 95.) de Gyl overnemen van 't bloed der Moeder tot voedzel van 't Kind? (§. 96.)

§. 101.

De geheele tyd der Zwangerheid door, blyft by aanhoudenheid deze aanvoering van voedzel voor het Kind, (§. 96.) benevens de uitzetting en verwydering der Baarmoeder, (§. 100.) met dit onderscheid, dat in de eerste zes Maanden der Dragt de grootste uitspanning alleen geschied in den bodem en 't Ligchaam der Baarmoeder; (§. 39.) daar na den hals, die alvorens dikker, breeder en zagter geworden is, tot dat eindelyk op het einde der Zwangerheid de geheele hals en mond der Baarmoeder (§. 40.) uitgespannen leggen tegens het Kind. Hier door ryst voornaamlyk na de 2de en 3de Maand der Zwangerheid de Baarmoeder hooger in 't Bekken, en zakt na mate die grooter wordt met deszelf lighaam voorwaardt over de rand der Schaambeenderen; en de mond der Baarmoeder is veel hooger en meer achterwaards tegen het Heiligbeen geplaatst. Daar integendeel in de eerste

2 of 3 maanden der Zwangerheid de Baarmoeder zelfs lager gezakt is, als voor de bevruchting, om dat zy agter de Schaambeenderen leggende, door haar zwaarte zakt.

§. 102.

Wanneer de Baarmoeder door eenige ongemakken, 't zy verstoppingen, knoestgezwellen, &c. belet wordt in derzelve uitzetting en verwydering (§. 100.) zoo moet zekerlyk de dood en de verlossing van 't Kind volgen: En dit is een der voornaamste reden, de vele Vrouwen zo menigmaal op een gezetten tyd der Zwangerheid telkens miskramen krygen, zonder dat men eenige voorafgaande oorzaak kan gewaar worden.

§. 103.

De geheele tyd der Zwangerheid, die vereischt wordt om de Vrucht tot een volkomen rypheid te brengen, is negen Maanden of veertig Weken. Maar wat is de reden, dat de Natuur hier in altoos zoo gelykvormig werkt, als zy door eenige geweldige oorzaken niet verhinderd wordt? Kan een Vrouw ook na de 40 Weken, en wel in de Tienste, Elfde of meerder Maanden der Zwangerheid, van een levendig en gezond Kind verlossen?

§. 104.

De drie of vier eerste Maanden der Zwangerheid heeft de Natuur voornaamlyk geschikt, om
aan

aan de Vrucht een geheel Menschelyken gedaante te geven; allen deszelfs deelen te ontwinden, zoo dat men omtrent die tyd de uitwendige Ledematen, en *Sexe*, volkomen kan onderscheiden.

§. 105.

De overige vyf of zes Maanden worden besteed, om de reeds volmaakte Deelen grooter, vaster en sterker te maken.

§. 106.

Gemeenlyk omtrent het midden der Zwangerheid, zomtyds wel kort na de derde Maand, ook wel, als de Vrucht zeer zwak is, na de Vyfde en Sesde Maand, gevoeld de Moeder van tyd tot tyd eenige beweging van het Kind, een voornaam en het zekerste bewys van deszelfs leven.

§. 107.

De mond der Baarmoeder, die in de eerste Maanden der Zwangerheid veel sterker gesloten is als voor de bevruchting, en benevens de hals (§. 101.) na de zesde Maand der Zwangerheid eerst begint te wyken voor den aanwas der Vrucht, oefenen hier door een aanhoudende Tegenwerking aan derzelve bodem en lighaam, en dwingen deze om eerst te wyken.

§. 108.

Wanneer de bodem en 't lighaam der Baarmoeder

der (§. 101.) verder niet wyken voor den aanwas der Vrucht, en de tegenstand der hals en mond verminderd, (§. 107.) zo moeten de laatste meer en meer wyken en verzwakken, waar door derzelve tegenwerking afneemt, en eindelyk de bodemlighaam, hals en mond der Baarmoeder, staan in een gelyke tegenwerking of evenwigt aan elkander.

§. 109.

Alle oorzaken, het zy van de Moeder of van het Kind afkomende, die in deze staat (§. 108.) het zaamtrekkend vermogen der Baarmoeder in werking brengen, persen het Kind nederwaards tegens de mond der Baarmoeder, waar door derzelve tegenstand geheel kan overwonnen, en het Kind verlost worden: En in dit geval werkt de Baarmoeder even als alle Spieren die hun Tegenwerker missen. Gebeurt zulks voor dat het Kind voldragen is, en zelfs in de eerste Maanden der Zwangerheid, dat deze zaamtrekking der Baarmoeder zoo geweldig en aanboudende werkt, dat derzelve hals en mond (§. 101.) moet wyken voor de kracht der aanpersing, zoo volgen 'er Miskramen of ontydige Verlossingen.

§. 110.

De Tekens der ware Zwangerheid worden gemeenlyk genomen uit een zamenloop van vele en verschillende ongesteldheden en ongemakken, die een Vrouw kort na de bevruchting gewaar wordt, en allen ontstaan door het ophouden der Maanston-

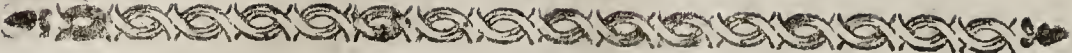
den,

den, of door de uitzetting der Baarmoeder, of eindelyk door de aanwas der Vrucht. Sommige Vrouwen nógthans ondervinden zeer byzondere gewaarwordingen, waar uit zy al vroeg met zekerheid weten, dat zy waarlyk Zwanger zyn. In 't algemeen rekend men, dat een Vrouw Zwanger is als zy gezond zynde, de Maanftonden niet weder krygt, dat de Buik en Borsten zwellen, en na verloop van drie of vier Maanden eenige beweging der Vrucht gewaar worde. Niettemin kunnen alle deze bewyzen ontbreken en mislyden door valsche Zwangerheden en Ziektens. Hoe menigmaal wordt niet een Vrouw Zwanger, die geen Maanftonden heeft? En niet zelden behouden die jonge Vrouwen, vooral in de eerste Maanden, schoon Zwanger zynde: Zekerlyk zyn de geregelde Maanftonden groote bewyzen der Gezondheid en Vruchtbaarheid der Vrouwen. Maar wie weet niet hoe veel ongeregeltheden hier omtrent plaats hebben by Vrouwen die zelfs veel Kinderen krygen. In alle gevallen, daar de Zwangerheid twyffelagtig is, kan men alleen door het onderflaan meerder zekerheid verkrygen, gelyk (§. 121.) blyken zal.

§. III.

Alle Ziektens en Ongemakken, die gemeenlyk min of meer de Zwangerheid, Verlossing of Kraambedden verzellen, en eenige hulp vereisfchen, zyn geen Onderwerpen die tot de Vroedkunde behooren, maar moeten geheel en al tot de Genees- of Heelkunde gebragt worden, door welke men de bekwaamfte hulp moet verzorgen.

Z E S-

ZESDE HOOFDSTUK.

Het Onderflaan.

§. 112.

Het Onderflaan is een zeer noodzakelyke handgreep in de Verloskunde, en het voornaamfte Hulpmiddel, om te kennen en te onderscheiden het geen de Theorie leerd, en wat de Praëtyk tot hulp en redding der Verlofing vorderd.

§. 113.

Men verftaat door het Onderflaan, wanneer men een of twee met vet of olie befmeerde vingers brengt in de *Scheede*, om te kunnen onderzoeken by Zwangere of Barende Vrouwen alles, wat men omtrent het Bekken, uit- en inwendige Teeldeel, Vliezen, en Kind bereiken kan.

§. 114.

De beste legging der Vrouwe by het Onderflaan is gemeenlyk met de rug op een Matras leggende, de kniën opgehaald, zoo dat de voeten tegens de billen aanleggen, en het onderlyf wat ophigtende. Zomtyds is het noodig, dat de Vrouw op de eene of andere zyde legt.

§. 115.

§. 115.

De redenen die het Onderflaan vordelen by Zwangere of Barende Vrouwen, hebben plaats in den tyd der Zwangerheid, in de Verlossing, of ook zomtyds na dezelve.

§. 116.

Voor eerst onderzoekt men, door het Onderflaan, of het Natuurlyk maakfel der *uitwendige Teeldeelen* (§. 30.) door eenige Ziektens of On gemakken (§. 32.) beledigt is.

§. 117.

Ten tweeden onderzoekt men, of de Beenderen van het Bekken (§. 9 - 12.) door eenige mis maaktheden beledigt zyn (§. 13.)

§. 118.

Ten derden uit het denkbeeld, dat men heeft van de Natuurlyke ruimte en afstand, zoo van den ingang (§. 20.) als uitgang (§. 21.) van het kleine Bekken, moet men, door over- en wederzetten der vinger, in de Scheede onderzoeken, of hier in ook eenige mismaaktheden (§. 23 tot 26 aangehaald) te ontdekken zyn.

§. 119.

Ten vierde, door het Onderflaan kan men ont-
deke

dekken, of de Natuurlyke legging van het Bekken (§. 27.) Tegen natuurlyk gesteld is, (§. 28.) Ook dient men aan het postuur van de Vrouwe de legging van 't Bekken wat te kennen, om aan de Vrouw de bekwaamste houding te geven in den Arbeid; want hoe de zwaarte van 't Kind regter valt op den ingang van 't kleine Bekken, hoe beter het nederzakt, alle andere zaken wel gesteld zynde.

§. 120.

Ten vyfden. Men onderzoekt door het Onderstaan, of de Inwendige Teeldeelen (§. 34, 35, 37, 38, 40, 41, 43, 45, 52, 54.) eenige ongemakken hebben; (§. 36, 42, 46, 53, 55 aangehaalt.) Als deze Deelen ontstoken zyn, vindt men dat het Onderstaan zeer pynlyk voor de Vrouwe is; en vooral moet men als de ontsteking sterk is, geen Handtgrepn of Instrumenten gebruiken om de verlossing te verhaasten, ten zy men eerst beproeft hebbe de ontstoke Deelen door bekwame Middelen, op raad eens Geneesheer, te ontspannen, en te verzagten.

§. 121.

Ten zesden. Door het Onderstaan kan men het zekerste ontdekken, of een Vrouwe waarlyk Zwanger is of niet, want als men weet hoedanig de Baarmoeders hals en mond in den onbevruchten staat is, (§. 40, 41.) en men daar nevens overweegt de verandering, en uitzetting die deze ondergaan in de Zwangerheid, (§. 101.) byzonder na de zesde of zevende Maand, zoo kan men hier

ui-

uit besluiten dat de Vrouw Zwanger zy, of eenig ongemak heeft waardoor de Baarmoeder deze uitzetting heeft, gelyk zomtyds in een valsche Zwangerheid, voortkomende uit agtergebleven en in waterblaasjes, (*Hydatides*) veranderde stukken eener *Koek*, of *Miskraam*, of *Vleesch-gewassen*, (*Polypi*) of een *Waterzugt der Baarmoeder*, (*Hydrops uteri*) *Zuiger*, (*Mola.*) &c. Dierhalven let men by het onderzoek, als de Baarmoeder uitgezet is, of 'er ook een hard en beweegbaar lighaam in de Baarmoeder, door drukking der vinger tegens des Baarmoeders mond open nedergaat: 't welk het zekerste bewys is, dat 'er een Kind in de Baarmoeder is. En men heeft te gelyk veel grond, om het voor een levendig Kind te houden, als het op een zachte persing opryst en langzaam weder nederzakt want het tegendeel plaats heeft als het een dood lighaam is:

Doch ware en valsche Zwangerheden, die buiten de Baarmoeder zyn, by voorbeeld, als de vrucht is in een *Fallopiaansche Buis*, *Eyernest* of in de Buik (§. 94.) Die kan men door het Onderstaan niet ontdekken.

§. 122.

Ten zeyenden. Uit de verandering der Baarmoeders mond, in de laatste Maanden der Zwangerheid (§. 101.) ten minste nooit voor de achtste of negende Maand, kan men omtrent nagaan na mate dat de hals en mond der Baarmoeder plat en als verdwenen zyn, of de tyd der Verlossing aanstaande is, dan of de Vrouw nog eenige weken

gaan moet: maar Vrouwen, die van een flymagtige temperament zyn, of de Witte Vloed onderworpen, of veel gekinderd hebben, zullen menigmaal op 't einde der Zwangerheid de Baarmoeders mond zagt, dik en uitpuilende behouden, waar op men wel moet letten.

§. 123.

Ten achften. Uit de werking der Baarmoeders mond, onderscheidt men door het Onderflaan de ware van de valsche Weën, vermids ware Weën verzeld zyn met uitspanning en verwydering der Baarmoeders mond; daar integendeel valsche, om dat die uit kramp pynen der Baarmoeder voortkomen, derzelve mond fluiten en vernauwen: Zomtyds vindt men dat ware Weën schielyk in 't midden van hunne werking door valsche Weën afgebroken worden, welke men vermengde Weën noemen kan: De Vrouwen lyden in die gevallen zeer veel, om dat de uitdryvende kracht der ware Weën merkelyk verminderd wordt en de verlossing zeer traag en smertelyk verderden.

§. 124.

Ten negende. De scheefleggingen der geheele Baarmoeder, (§. 82.) zyn volkomen of onvolkomen; men onderscheidt die door het Onderflaan uit die verschillende leggingen der Baarmoeders mond, en wel op deze wyze; als men gedeeltelyk de Baarmoeders mond bereiken kan, en het ander gedeelte dat men niet beflaan kan opgetrokken is

na de regter, linker of agterste zyde van 't Bekken; dan is het een onvolkomen scheeflegging; maar is de mond der Baarmoeder geheel weggetrokken, zoo is het een volkomen scheeflegging. In alle deze gevallen legt de bodem der Baarmoeder aan de tegen-overgestelde zyde des Baarmoeders mond; nogthans vindt men niet zelden dat de bodem wel eens overheld na de een of ander zyde, zonder dat de hals of mond der Baarmoeder scheef legt. De volkomen scheefleggingen komen zelden voor, en maken allermoeiyelkste Verlosfingen; die nog het meeste voorkomt is in Vrouwen die een vooroverzakking der geheele Baarmoeder hebben, even als een Hangbuik, zodanig zomtyds, dat het Kind geheel over de rand der Schaambeenderen heen legt, en de mond der Baarmoeder agterwaards weggetrokken is. De onvolkomen zyn zeer gemeen, en van weinig hinder in de Verlosfing, alleen is deze in den beginne wat langzaam eer het hoofd van 't Kind in de holte van 't kleine Bekken zakt. Een scheeflegging der Baarmoeder met de bodem agterwaards na de Lendenwervelen der Vrouwe, kan by een welgemaakte Vrouw geen plaats hebben.

§. 125.

Ten Tienden. Door het Onderstaan ontdekt men in den Arbeid een doorzakking der Scheede en Baarmoeders hals, 't zy dat de Vrouw die onderworpen is geweest, of voor 't eerst in de Verfing krygt. (§. 36.) De oorzaken, die hier toe aanleiding geven, zyn een wyd Bekken, sterke

Weën, flappe Deelen, Witte Vloed, en hardheid der Baarmoeders mond. Men ontdekt het, als by het zakken van 't Kind de mond der Baarmoeder zich niet opent, en rondom den hals door de Scheede (§. 34.) een ronde kring even als een plooi gemaakt wordt. Laat men de Natuur in die gevallen alleen werken, zoo zakt het Hoofd overdekt met de Baarmoeders mond buiten de *Uitwendige Teeldeelen*, (*Partes genitales externæ* §. 30.) en men krygt een volkomen uitzakking van de Baarmoeders Hals en Scheede. Wat in deze gevallen de Kunst in den beginne vordert, kan men hier toe brengen; naamlyk, de Vrouw het persen te verbieden, en buiten de Weën met voorzichtigheid de mond der Baarmoeder te verwyderen; vervolgens by yder Wee de mond der Baarmoeder en de Scheede tegen te houden, latende het Hoofd tusfchen de vingers nederzakken: maar is de doorzakking volkomen, en reeds buiten het Lighaam zoo dient men de mond der Baarmoeder voorzichtig en aanftonds zoo veel te verwyderen, en des noods een Infnyding te doen, ter plaatfe daar de meeste knelling is; dat het Kind kan uitgehaald worden, en na de Verlofing moet men de uitgezakte deelen te rug brengen, en een Ring, (*Paffarium*) zetten, eer de Vrouw weder gaat.

§. 126.

Ten elfden. Uit de verwydering der Baarmoeders mond door de aanperling der Weën volgt, dat het water benevens de vliezen door deze opening gedrongen wordt, en zich even als een ronden

de platte Koek op het Hoofd van 't Kind in de Weën vertoont. Deze rondheid hangt af van 't ronde Hoofd van 't Kind: dierhalven als men door 't onderflaan ontdekt, dat in de Weën, de opening der Baarmoeders mond; benevens het water een andere gedaante heeft, 't zy meer of min ovaal, of dat de Vliezen langwerpig even als een Darm doerschieten, dan is de legging van het Kind gemeenlyk niet Natuurlyk, en men moet als dan zonder uitstel de Vliezen breken, om nader de legging van het Kind te onderzoeken, en na voorkomende omftandigheid befluiten, de wyze op welke men de Verloffing helpen kan: maar wanneer de Vliezen onder de Weën niet opzetten, zoo heeft men een zeker teken, dat dezelve gebroken zyn; en dus het water weggelopen is, of dat het voorkomend gedeelte van 't Kind, de Ingang van 't kleine Bekken (§. 7.) stopt.

§. 127.

Ten twaalfden. Door het Onderflaan, moet men onderscheiden, met welk gedeelte het Kind in de Geboorte voorkomt uit de kennis die men heeft der byzonderen Kenmerken der onderscheide Deelen. (§. 72.) en hier door nafporen hoedanig dezelfs eigen legging (§. 69.) als betrekkelijke, tot de Baarmoeder (§. 70.) gefieldt is; om te weten wat men doen moet, ingeval hier in tegen natuurlyke leggingen (§. 71.) plaats hebben, Edoch de eigen legging van 't Kind is zelden tegen natuurlyk, maar integendeel menigmaal de betrekkelijke.

§. 128.

Ten Dertienden. Behalven de eige deelen van 't Kind (§. 72.) zoo ontdekt men door het onderflaan de Navelstreng, aan deszelf kenmerken (§. 75.) als ook de Koek (§. 79.) indien die voor de geboorte komen; En wanneer de Koek rondom de mond der Baarmoeder ingeplant is (§. 82.), zoo is de arbeid altoos verzeld met eenige bloedstorting, voornamlyk onder de Weën: zoo ook als de streng om eenig gedeelte van 't kind gestrengelt zit (§. 78.) zoo bespeurt men, dat de Weën zeer schielyk en als met een horting in 't midden hunner werking ophouden, zonder dat 'er valsche Weën (§. 122.) by verzelt zyn: En is de streng om den hals van 't Kind gestrengeld; zoo bespeurt men by het ophouden, van yder Wee dat het hoofd na de eene of andere zyde getrokken wordt.

§. 129.

Ten veertienden. Hoe onzeker alle tekenen zyn, of een Kind, nog geheel in de Baarmoeder besloten zynde; of reeds met eenig gedeelte in de Geboorte voorkomende; dood of levendig is, kan men zien in de Verklaringen van den beroemde VAN ZWIETEN, over de *Aphorismi* van den Groote BOERHAVE, in 't vierde Deel (§. 1318.) De waarschylykste van dien moet men door het Onderflaan onderzoeken, en deze zyn, het gemakke-lyk afstroopen der *Opperhuit* (*Epidermis.*) van het voorkomende Deel: Het geheel ophouden der klopping van de *Navel Slagaderen*; (*Arteriae*
um.

umbilicales:) Een afgebroken navelftreng: of eindelyk wanneer het Hoofd voorkomt en geklemd raakt; nochtans niet en zwellt na mate deszelfs klemming fterker wordt. En dus wanneer het te-gengeftelde plaats heeft, zoo moet men het Kind levendig houden. Wenschelyk was het, dat men vooral in geklemde Hoofden onfeilbaarder tekens hadde, om zeker te zyn, dat het Kind dood is; vermits deze, fchoon de voornaamften nog veel omzichtigheid vereifchen.

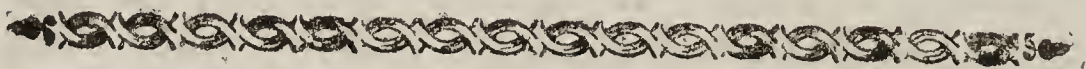
§. 130.

Ten vyftienden. Door het Onderflaan moet men zomtyds na de Verlofing onderzoeken, voornaamlyk als de Baarmoeder fchielyk weder zwelt en opzet of 'er ook een inwendige bloedftorting in de Baarmoeder is; veroorzaakt door te fterke fluiting des Baarmoeders mond of dat eenige agtergebleve ftukken der *Koek* (*Placenta.*) of *Vliezen* die den mond der Baarmoeder verftoppen, de ontlasting der *Kraamzuiveringen* (*Lochia.*) beletten: En eindelyk is het dienftig by alle Onge-makken, die na de Verlofing aan den In- en Uitwendige Teeldeelen in het Kraambeddé voorkomen.

§. 131.

Het Onderflaan wordt ook zomtyds noodzakelyk geoordeeld, om te onderzoeken of een Vryfter Maagd, Verkracht, Onvruchtbaar of gekraamt heeft; edoch dit zyn Onderwerpen die niet tot de Vroedkunde, maar tot de Gerechtelyke Genees-

kunde behooren, en die in Gerechtelyke Verklaringen de uiterste omzichtigheid vorderen, en hierom het werk van zeer kundige Genees- en Heelmeesters.

ZEVENDE HOOFDSTUK.

De Miskramen.

§. 132.

Alle onvoldrage Verlossingen kan men verdeelen in Ontydigen en in Miskramen.

§. 133.

Ontydigen noemt men, die tusfchen de zevende en negende Maand verlossen, om dat deze Kinderen het leven behouden kunnen, en omtrent derzelve behandeling moet alles in agt genomen worden, 't geen in de Verlossing van een voldragen Kind plaats heeft.

§. 134.

Maar alle Verlossingen, die voor de zevende Maand voorvallen, noemt men Miskramen, om dat deze Kinderen gemeenlyk voor de Verlossing, of kort na dezelve, sterven.

§. 135.

§. 135.

De Oorzaken en voorafgaande Teken en eener aanstaande Miskraam, zyn Onderwerpen, die geheel behooren tot de Geneeskunde, door welke men by tyds de middelen moet aanwenden, die dezelve kunnen verhoeden: Tot de Vroedkunde is alleen betrekkelijk, om te weten de wyze op welke de Vrouw, door bekwame Handgreepen kan geholpen worden, als de Misdragt moet ontlast en door de Natuur (§. 109.) niet spoedig genoeg uitgedreven wordt.

§. 136.

De gemeenste tyd der Miskramen, vooral by Vrouwen die 'er reeds gehad hebben, is omtrent de derde Maand der Zwangerheid. Zomtyds ontlast de Vrouw wel een Misdragt, blyvende verder Zwanger van een tweede Kind, dat gezond en sterk op de negende Maand verlost word.

§. 137.

Het zekerste teken, dat een Zwangere Vrouw volstrekt een Miskraam heeft, is als het geheele Ey (§. 98.) zich ontlast, of als 'er een Bloedvloeying komt verzeld met Weën, zaamgestremd bloed, en vleefige brokken of vellen van een gebroken Ey; want een enkele Vloed uit de Baarmoeder in de Zwangerheid wel eens eindigt, en de Vrouw nogthans op haar tyd gelukkig verlost. In welke gevallen men altoos na de Verlossing aan
de

de Koek zien kan, het gedeelte dat los geraakt en oorzaak der Vloed geweest is.

§. 138.

Niet zelden gebeurd het, dat alle omstandigheden zich voordoen als of de Vrouw een Miskraam hadde, en dat ze nogthans geheel niet Zwanger is, schoon zich benevens de Vloed geheele vleeftige stukken en vliezen ontlasten: Zomtyds zelfs beenderen eener verrotte Vrucht, geheele brokken van ontaarde en in *Waterblaasjes*, (*Hydatides*.) veranderde stukken van een agtergebleve Miskraam of Koek (§. 121.) (*) En schoon deze ontlast-

(*) Twee Vrouwen beide nog in leven kregen in de derde Maand later Zwangerheid een vloed, met ontlasting van vele vliezen, vleeftige brokken en gerronne bloed. Deze vloed hield wel eens op, maar kwam nogthans van tyd tot tyd, meer of min weder, en de Vrouwen kwynen, verzwakte en ware verscheide Toevallen van Flaauwtens en Pynen onderworpen; tot dat de eene na verloop van 6 Maanden (gerekend van de tydt af dat de eerste vloed gekomen was) op eens ontlaste, met een geweldige pyn en vloed een vliezig lighaam ter groote eens 'smensche Hoofd, voor 't grootste gedeelte verandert in *Waterblaasjes* (*Hydatides*.) En de andere ontlaste na 7 Maanden met een aanhoudende vloeying van 14 dagen, een menigte sinkende vleezige brokken en vliezen, vermengt met losse beentjes zoo van 't Hoofd als geheele Romp en Ledematen eener verrotte Vrucht. Deze beentjes: zoo als ook een gedeelte der *Waterblaasjes* welke de eerste Vrouw ontlast heeft, heb ik nog in bewaring. Beide deze Vrouwen zyn na die ontlastingen vry spoedig herstelt, en de eerste heeft haar stonden geregelt wedergekregen: En de andere een gezond Kind ter wereld gebragt.

lastingen geen eigentlyke Miskramen zyn, zoo kunnen en moeten die nogthans dezelfde hulp toegebracht worden als of zy het waren; en behooren hierom by deze gelegenheid gekend te worden.

§. 139.

De gemakkelykste Miskraam, en die geen of weinig nadeel de Vrouwe geeft, is, als het geheele Ey (§. 98.) zonder eenige sterke voorafgaande of opvolgenden Vloed door de enkele werking der Nature (§. 109.) ontlast wordt.

§. 140.

Maar als het Ey gebroken is, en de Vrucht zich alleen ontlast, agterlatende de Koek en Vliezen, of dat deze eerst by stukken en brokken afschieten, agterlatende de Vrucht; en hier door aankoudende bloedvloeyingen ontstaan, dan zyn de Miskramen veel erger, en voor de Vrouw gevaarlyker. Edoch zoo lang de Natuur werkzaam is, en zich spoedig en zonder gevaar der Vrouwe ontlast, zoo is het veiligst aan haar alleen het werk toetevertrouwen, 't zy dat het een Misdragt of valsche Zwangerheid is (§. 138.)

§. 141.

Men vindt zomtyds Miskramen, by welke zich het geheele Ey ontlast in de gedaante van een vleesig Lighaam, met of zonder een aanmerkelyke Vloed, schoon men nogthans geen Vrucht ontdek-

dekken kan; en alleen vind eenige troebele, zomtyds stinkende slym, in de holligheid van dit Lighaam. Dit soort van Misdragten is bekend onder den naam van *Zuigers*; (*Mole.*) en zyn niets anders als gestorven en vergane Vruchten, na welkers dood de Koek en Vliezen noch eenigen tyd vereenigd blyven met de Moeder, en hier door gevoed en vaster worden, en een vleeschagtige gedaante verkrygen. (§. 95.)

§. 142.

Alle gevaren, die uit Miskramen voorkomen, ontstaan uit een schielyke, sterke en aanhoudende Vloed, en hebben tot gevolg de daar uit voortkomende Toevallen, als Verzwakkingen, en andere slepende Kwalen, die niet zelden voor altoos de Gezondheid wegnemen, en een vroegtydige dood veroorzaken, en die gemeenlyk nog vermeerderd worden door eene verwaarlozing van bekwame Raadgeving en Hulpmiddelen in de tyd der Miskrame.

§. 143.

De Vloed, dewelke alle Miskramen meer of min verzeld, vindt men gemeenlyk gevaarlyker:

- (1) Als die een of twee Maanden na de bevruchting voorvalt:
- (2) Als de Vrucht nog leeft:
- (3) Als de Vloed schielyk en sterk opkomt:
- (4) In een Bloedryk Lighaam:
- (5) In een verscheurde Miskraam: (§. 140.)
- (6) In een valsche Zwangerheid: (§. 138.)

§. 144.

§. 144.

Alle Miskramen of valsche Zwangerheden vereischen dierhalven de uiterste oplettendheid en voorzichtigheid, wanneer die met een Vloed verzeld gaan, die het Leven of de Gezondheid der Vrouwe in gevaar brengt. (§. 142.)

§. 145.

De voornaamste en wel de eenigste hulp, die de Kunst kan bybrengen in diergelyke gevallen, (§. 144.) is, te zorgen om de Baarmoeder van het geheele (§. 139.) of reeds verbroken Ey, (§. 140. of andere vreemde Lighamen, (§. 138.) spoedig te ontlasten, als de eenige oorzaken zynde, waar door de Vloed te sterk en aanhoudende is.

§. 146.

Alle Hulpmiddelen, die door de Geneeskunde in deze gevallen kunnen gegeven worden, zullen wy de Geneesheeren overlaten, en alleen spreken van die Middelen, welke door de hand eens Vroedmeester behooren aangewend te worden.

§. 147.

De Baarmoeder kan ontlast worde van een Misdragt of andere vreemde Lighamen, als men alle stukken en vliezen, die onder het bereik der vingers komen, langzaam losmaakt en geheel of ten deele door de mond der Baarmoeder uithaald.

§. 148.

§. 148.

Als deze Lighamen niet onder het bereik der vingers komen, en dat de mond der Baarmoeder een weinig verwyderd is, dan kan men met een daar toe bekwaam Tangetje (gelyk de Heer LEVRET beschreven en afgebeeld heeft in een Frans Werkje, getyeld: *Observations sur les Causes & les Accidens de plusieurs Accouchemens laborieux &c. a Paris 1770. & suite des Observ. &c. 1751. Pag. 281. Article XII.*) dezelve voorzichtig zien te vatten en uit te halen; breekt 'er een brok af, zoo moet men de Handgreep weder hervatten.

§. 149.

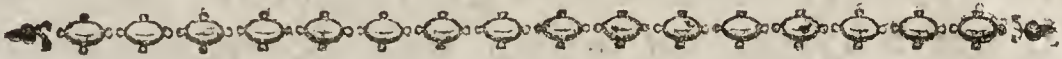
Eindelyk kan de ontlasting van Misdragten, of andere vreemde Lighamen, bevorderd worden, door ruime Inspuitingen in de Baarmoeder (§. 138.) met laauw water, 't geen niet warmer als bloedlaauw zyn moet; waar door men de mond der Baarmoeder verzagt en ontspant, en daarenboven alle vliezen, geronne bloed en vleefige brokken los en beweeglyk maakt.

§. 150.

Deze twee laatste Hulpmiddelen (§. 148. en 149.) om de Baarmoeder te ontlasten, en dus aanhoudende of van tyd tot tyd wederkomende Bloedstortingen te stuiten, schoon niet zeer in gebruik, verdienen nogthans onder de voornaamste hulpmiddelen gesteld te worden, en zoude menige

ge

ge Vrouw spoedig en zonder smerten kunnen redden, indien ze zoo menigmaal niet verzuimd wierden, als de Natuur zich niet spoedig ontlast. (§. 140.)

ACHTSTE HOOFDSTUK.

De Natuurlyke Verlosfingen.

§. 151.

Alle voldragen Verlosfingen verdeeld men in Natuurlyken en in Tegen-natuurlyken, de Natuurlyken zyn, als een voldragen en welgelegen Kind, (§. 69 & 70.) zonder keering of hulp van eenig Instrument geboren wordt.

§. 152.

De ondervinding leerd dagelyks, dat alle Natuurlyke Verlosfingen niet even gelukkig en gemakkelyk eindigen. Hier om verdeeld men die (1) in Natuurlyken, die enkel en alleen door de werking der Nature geschieden; (2) in zulken daar de Natuur al te fchielyk werkt: en (3) daar zy al te langzaam en met moeite werkt, en hier om door eenige hulp der Kunst kan bevordert worde.

§. 153.

De oorzaken, die, de werktuigen tot de Verlosfing, in beweging brengen, om den Arbeid te beginnen, (§. 109.) hebben zommige alleen in de Moeder, anderen in 't Kind gezocht; doch het is waarfchynlyk dat beiden hier toe medewerken, (§. 108.)

§. 154.

Het voornaamfte werktuig dat dienen moet om de Verlosfing uit te werken, is de Baarmoeder: zoo nogthans, dat de zaamtrekkende kracht der Baarmoeder (§. 109.) in werking is, zoo krygt die door *Medelydenheid der Deelen* (*Consensus parvium.*) tot hulp de werking der *Buikspieren* (*Musculi abdominales.*) en het *Middenrif*. (*Diaphragma.*) En door deze vereenigde krachten wordt het Kind des te fterker geperst op de weinig tegenftand biedende mond der Baarmoeder, (§. 108.) waar door ze gedwongen wordt te wyken en doorgang te verleenen aan het ingefloten Kind.

§. 155.

Deze verwydering der Baarmoeders mond volgt; gemeenlyk zoo fchielyk niet, of de zaamtrekkende kracht der werktuigen (§. 154.) wordt afgebroken, en vereifchen een zekere rust om weder, na een meer of min korte tufchenpoozing, hun werking te beginnen; waarom men deze herhaalde werkingen gewoon is Vlagen of om de nevensgaande pynen *Weën* te noemen.

§. 156.

§. 156.

De ware of uitdryvende Vlagen of Weën, die wel te onderscheiden zyn van de valsche Weën, (§. 123.) zyn altoos verzeld, min of meer, met pynen, die voornaamlyk komen door de gedwongen verwydering en aandrang op de mond der Baarmoeder, die ook altoos gedurende de Weën gespannen staat, en integendeel weder slap en ontspannen wordt, als die ophouden.

§. 157.

Door deze herhaalde aanpersingen der Weën opent en wykt de mond der Baarmoeder, zoo dat ze wordt één kanaal met de Scheede; de Vliezen breken, het water ontløst zich, en het Hoofd van 't Kind zakt onder de Weën, voor een groot gedeelte in de Scheede.

§. 158.

Wanneer het Hoofd van 't Kind gedeeltelyk in de Scheede is, zoo verkryg, de mond der Baarmoeder benevens de Scheede een uitdryvende werking door derzelve zaamtrekking, om het Hoofd verder door te zetten.

§. 159.

Dierhalven zyn wel in 't begin der Arbeid, het zaamtrekkend vermogen der Baarmoeder, Buikspieren, en Middenrif; (§. 154.) maar eindelyk

nog de mond der Baarmoeder en de Scheede (§. 158.) de mede helpende uitdryvende krachten of vermogens, die een Natuurlyke Verlossing vol-eindigen.

§. 160.

Wanneer de werktuigen (§. 154.) hun uitdryvende kracht niet kunnen oeffenen, zonder onderscheid, welke oorzaak zulks verhinderd, en dus, gelyk men gewoon is te spreken, dat de Vrouw geen Weën heeft, zoo is het onmogelyk, dat het Kind door de werking der Natuur alleen kan verlost worden, schoon alle andere zaken wel gesteld zyn. In welk geval men kan beproeven, of door prikkeling aan de mond der Baarmoeder de Weën kunnen verwekt worden; of men moet aan een Geneesheer overlaten daar toe de bekwame Hulp-middelen te geve.

§. 161.

De verschynselen, die kort voor en gedurende dat de Werktuigen (§. 159.) in werking zyn, by een barende Vrouw min of meer den arbeid ver-zellen, en die men als Teekenen der Verlossing moet aanmerken, zyn tweërly; zommige zyn voorafgaande Teekenen, die wel eens voor een tyd weder verdwynen zonder dat de Verlossing 'er op volgt; en zulken welken volstrekt aanduiden, dat de Verlossing volgen zal.

§. 162.

§. 162.

De voorafgaande Teekenen (§. 161.) zyn als de dikte der buik van de *Vrouwe* wat platter wordt en lager zakt: als de uitwendige *Teeldeel* en de *Scheede* zwellen en slymiger worden: als 'er verscheide afgangen en dikwils neigingen en perssingen om te wateren komen: geringe pynen op de *Heupen* en aan 't onderste gedeelte der *Lenden*: de mond der *Baarmoeder* gespannen, zomtyds wae open: wafgingen en brakingen, byzonder als zy kort te voren gegeten heeft.

§. 163.

De Teekenen (§. 161.) welke min of meer een *Verlosfing* verzellen en aanduiden dat ze volgen zal, zyn *Weën* gepaart met verwydering der *Baarmoeders* mond; (§. 123.) ontlasting van slymige vogten, vermengd met bloedige strepen: verslapping der *Heilig Zitbeens* banden; de vliezen dringen in de *Weën*, opgevuld met water door de verwyderde mond der *Baarmoeder*: (§. 126.) de agterkant der mond wykt eerst, daar na de voorzyde; de *Pols* wordt sneller en het geheele *Lighaam* beeft en begint te zweeten; de vliezen scheuren onder de *Weën*: en het water ontlast zich en het *Kind* zakt door; met het *Hoofd* in de *Scheede* tot op de bodem van 't kleine bekken: (§. 157.) eindelyk by de laatste doorzet van 't *Kind* verheffen zich geweldige *Weën* en perssingen; de *Bilnaad*, *Staatbeen*, benevens de *Vrouwelyke Lippen*, staan gespannen; den *Aars* langwerpig ver-

wyderd . tot dat het Hoofd onder het aandringen der Weën buiten de Geboorte schiet. (§. 158.)

§. 164.

Na dat men nu gezien heeft, door welke werktuigen (§. 159) het Kind geboren wordt, en welke Teekens zich 'er by verzellen, (§. 162 en 163.) zoo moet men nu nog zien de Doortogt van 't Hoofd door het kleine Bekken: Tot dat einde moet men drie Tydperken in 't oog houden, om te weten hoe het Hoofd van 't Kind door den Ingang, Holte en Uitgang (§. 7.) van 't kleine Bekken gedreyen wordt.

§. 165.

Het Hoofd van 't Kind rust in de laatste maanden der Zwangerheid met het agter Hoofd op de rand der schaambeenderen door het voorover hellen der Baarmoeder (§. 101.) vervolgens zakt het in 't eerste Tydperk van de rand der Schaambeenderen gedeeltelyk door den Ingang, (§. 20.) tot dat het meerder rust en drukt op de mond der Baarmoeder; deze zakking gaat altoos vooraf, eer de arbeid volgt en veroorzaakt die Teekenen (§. 162.) opgenoemt, nogthans gebeurt-dit wel in de drie laatste Maanden der Zwangerheid schoon de verlossing niet volgt, maar dat het Hoofd weder opwaards ryst en alle die Teekenen weder verdwynen: Men schryft dit gemeenlyk dan verkeerd toe aan een buiteling of keering van 't Kind (§. 70.)

§. 166.

§. 166.

In het tweede Tydperk zakt het Hoofd meerder door den Ingang, (§. 20.) met het Voorhoofd gekeerd na 't Heiligbeen en met het Agterhoofd na de Schaambeenderen, en de kruin (*Pl. V. fig. IV. lett. m.*) daalt volgens den As van 't kleine Bekken (*Pl. IV. lett. tt.*) tot dat de Nek komt by de onderste rand der Schaambeenderen; alsdan draait de kruin na voren, (§. 22.) en het Hoofd rust met de voorste Fontanel (§. 66.) op het Staartbeen, de Kin wykt van de borst af en het Aangezicht legt in de holte van 't kleine Bekken (§. 22.) tegens het Heiligbeen; met de kruin in den uitgang. (§. 21.)

§. 167.

In het derde Tydperk moet het Hoofd door den uitgang van 't kleine Bekken (*Pl. III. lett. iiii*) tot dat einde wykt het Staartbeen (*Pl. III. lett. f*) en (*Pl. IV. lett. f q*) en de Heilig-Zitbeensbanden (*Pl. III. lett. llll*) en (*Pl. IV. lett. ll. m.*) agterwaards, en het Hoofd draait tusfchen de bogt der Schaambeenderen, volgens een kromme boogsgewyze Lyn, voor en opwaards na buiten, fchuivende de punt van 't Staartbeen tegens het Voorhoofd en Aangezicht van 't Kind.

§. 168.

Als uit de Teekens (§. 162 en 163.) blykt, dat de Verlossing volgen kan, dan onderzoekt men van tyd tot tyd door het Onderflaan, of de In- of

Uitwendige Teeldeelē, benevens het Bekken, wel gesleld zyn (ziet §. 116 tot 120.); of de Vrouw ware of valsche Weēn heeft; (§. 123.) of de Baarmoeder scheef legt; (§. 124.) of de Baarmoeder of Scheede ook doorzakt; (§. 125.) of de vliezen en't water wel voorkomen; (§. 126.) of het Kind wel legt, en welk gedeelte in de Geboorte komt. (§. 127 en 128.)

§. 169.

Wanneer men weer, dat alle omstandigheden (§. 168.) in den Arbeid wel en volgens de wetten der Nature zyn, dan laat men de Natuur ook alleen werken, en zoekt alleen de Vrouw zoo veel gemak toe te brengen als mogelyk is; ondertüschen al het nodige gereed makende tot afbinding der Navelstreng, reiniging van 't Kind, en het geen tot verdere bezorging van Moeder en Kind noodig is, na de Verlossing.

§. 170.

Wanneer het derde Tydperk (§. 167.) naderd, dan dient tot hulp der Verlossing, en tot beveiliging der Vrouwe en 't Kind, dat zy op de een of andere zyde of op de rug gaat nederleggen, het zy op 't Bed, of het geen beter is op een Rustbank met een Matras, en dan ondersteunt men telkens by yder Wee met 't platte der hand het Staartbeen en de Bilnaad, schuivende het Hoofd zoo dra de Nek gekomen is by de onderste rand der schaambeenderen (§. 166) voorwaards tot dat het doorschiet buiten de uitwendige Teeldeelē (§. 163)

§. 171.

§. 171.

Als het Hoofd van 't Kind geboren is, zoo omvat men het aan yder zyde met een hand, omfluitende met de vingers den Hals, en trekt het Lighaam agterwaards na den Endeldarm der Vrouwe geheel uit; vervolgens met de eene hand den Hals van 't Kind omvattende, en met de andere de Billen, zoo legt men het Kind met deszelfs agterste Deelen tegens de Moeder; by het uithalen van 't Lighaam moet men niet schielyk trekken, om dat de Streng zomtyds tegen houd, als die om eenig gedeelte gestrengeld zit, (§. 78.) en te kort is; in dit geval ontstrengelt men de Streng, na dat men die by de Buik van 't Kind wat uitgehaald heeft of men bindze en snydze door, om voor te komen dat die van de uitwendige bekleedzels by de Buik van het Kind niet afscheure of breke, waar door een doodelyke bloedstorting kan komen, of gelyk ik gezien hebbe dat de Ingewanden, overdekt met het Buikvlies en de Buikspieren, door de gescheurde bekleedzels na buiten zettende, en by het Kind een gevaarlyke Wond en Buikbreuk maakte; zulks kan ook plaats hebben in zeer schielyke Verlosfingen (§. 175.)

§. 172.

Aanstonds na de Verlosfing van het Kind (indien het leven toont, anders wagt men een weinig) bint men op twee plaatsen met vier dubbelde katoene draden de Streng: eens vier vingers breed van de Buik van 't Kind, en de tweede een hand

breed hooger na de Koek. Tufchen deze afbindingen snydt men de Streng door met een fchaar zonder punten om het Kind niet te kwetzen, en men geeft het Kind ter verdere bezorging over. Om vervolgens te kunnen onderzoeken, of 'er meerder Kinderen zyn in de Baarmoeder, (ziet het Achtste Hoofdstuk) en zulks niet zynde, om de Na-geboorte af te wagten. (ziet het negende Hoofdstuk.) En na de geheele Verlofing legt men een fchoone warme Doek tegens de uitwendige Deelen der Vrouwe, men fluit met fpeldens een breed toegevouwen Servet rondom de Buik, en legt de Vrouwe in een fchoon en warm Bed ter ruste, met het Hoofd en Borst meer verheven als met het onderlyf.

§. 173.

Na de verlofing en verzorging der Kraamvrouwe onderzoekt men het Kind, of het ook eenige ongemakken of mismaktheden heeft. Men reinigt het, hier te Land doorgaans met warm Boterbier, fchoon my veel bekwamer, beter en zindelyker dunkt, als men drie deelen warm water en een deel Brandewyn nam. By het reinigen van 't Kind moet men vooral alle openingen van 't Lighaam naauwkeurig zuiveren, en de afgefæede Streng wel verzorgen door middel van twee Compresjes en een Navelbandje: eindelyk wordt het opgebakerd op een wyze die verfchillende is na yder Land, Stad en byzondere Rang van Menfchen, en die niet zelden vry wat verbetering noodig hadden, waar in wy verder niet zullen treden, om dat dit Werk-

je

je niet gefchikt is, om de modens en vooroordeelen der Vrouwen en Bakers te veranderen.

§. 174.

Gezien hebbende al het geen betrekking heeft tot die Verlosfingen, welken men in een volkomen zin, Natuurlyken noemen mag; dierhalven volgt nu een tweede foort waarvan men by de verdeeling der Natuurlyke Verlosfingen (§. 152.) gezegt heeft, dat al te fchielyk zyn kan, 't geen veroorzaakt kan worden als het Bekken al te ruim of het Kind zeer klein is, en dat de mond der Baarmoeder zeer flap, en te gelyk de Weën fchielyk en fterk het Kind doorzetten. In deze gevallen kan het Kind alleen, en daar na de Na geboorte, of ook het Kind nog befloten in deszelfs vliezen met water en Koek te gelyk, geboren worden.

§. 175.

Het gevaar in deze Verlosfingen (§. 174.) is gemeenlyk grooter voor de Moeder als voor het Kind, wanneer de Baarmoeder niet overeenkomstig ðerzelve fchielyke ontleding, zich even spoedig rondom zaamtrekt en vernauwt, en dus even als in een staat van werkeloosheid of verlamming staan blyft; waar door een bloedvloeying volgen kan, die binnen weinig minuten doodelyk voor de Vrouwe is.

§. 176.

Men kan het groot gevaar in diergelyke gevallen

len alleen verhoeden, en de Vrouw van een anders zekere dood bevryden, als men fchielyk de hand in de Baarmoeder brengt, en door kleine douwingen dezelve tot zaamtrekking aanprikkel: of dat men koud water in de Baarmoeder fpuut, of een koude natte doek fchielyk op de Buik legt.

§. 177.

Volgens de verdeeling (§. 152.) moet nu volgen een derde foort, naamlyk de moeyelyke Natuurlyke Verlosfingen, die, fchoon de Natuur vermogende zyn mogt, om door langheid van tyd de Verlofing te volbrengen, zoo kan men nogthans door bekwame hulp en handgrepen dezelve voorfpoediger en minder fmertelyk maken.

§. 178.

De Natuur zelfs fchikt zich menigmaal op een verwonderlyke wyze als het Kind wat groot of het Bekken wat klein is, om de Geboorte van 't Kind te bevorderen. Om naamlyk door verwydering en uitzetting der Kraakbeenige vereenigingen der Schaambeenderen en Heilig-Darmbeenderen: (§. 14.) en door te-rug-wyking van 't Staartbeen en de Heilig-Zitbeens-banden. (§. 10 en 15.) Den Ingang, Holte en Uitgang van 't kleine Bekken ruiner te maken; wanneer de Weën (§. 155.) fterk genoeg zyn om het Kind door te zetten.

§. 179.

§. 179.

Insgelyks schikt zich het Kind niet minder, als het Hoofd wat groot of het Bekken wat klein is, wanneer de Weën 't sterk aanpersen door dat de Naden van het Opperhoofd tegens en over elkander schuiven, (§. 67.) waar door het langwerpiger en kleinder in den omtrek wordt: en daarenboven draait en schuift het ronde Hoofd van 't Kind zylyngs door den sterken aandrang op den ronden Hoek der laatste Lendenwervel met het Heiligbeen, en dringt in den grootsten afstand des Ingangs van 't kleine Bekken, (§. 20. No. 3.) en zakt dus schuins leggende neder, tot dat de Nek komt by de onderste rand der Schaambeenderen, alwaar het weder door de meerdere ruimte der Holte, (§. 22.) en den schuins na binnen afhellende loop der puntige uitsteekzels der Zitbeenderen draait, min of meer, met het Aangezicht na 't Heiligbeen.

§. 180.

De Kunst, die altoos moet tragte de Natuur na te volgen, zoekt insgelyks door bekwame Handgrepen.

- (1) De verlanging en beweging van het Hoofd te bevorderen: (§. 179.)
- (2) Het Staartbeen en de Heilig - Zitbeensbanden te doen wyken: (§. 178.)
- (3) Door de legging der Vrouwe de zakking van het Kind gemakkelyker te maken: (§. 27.)
- (4) Het Hoofd met de Kruin in 't midden van het kleine Bekken te houden: (§. 166.)

(5)

(5) Het Hoofd van 't Kind als het op de een of ander zyde van het kleine Bekken, meerder drukt, en dus tegenstand ontmoet, daar van af te houden.

§. 181.

Om het eerste te bevorderen (§. 180. No. 1.) drukt men met een of twee vingers aan de eene en dan weder aan de andere zyde van 't Hoofd, voornamlyk gedurende de Weën, om de Beenderen van 't Opperhoofd tot en over elkander te schuiven en daarenboven om door kleine wrikkingen 't Hoofd te bewegen, en van tyd tot tyd besmeerd men de Deelen als die droog en de vliezen gebroken zyn, met eenige olie of vet. Dierhalven is deze Handgreep van dienst, als het Hoofd, door deszelfs grootte, moeite heeft om te zakken, door den Ingang in de Holte van 't kleine Bekken (§. 179.)

§. 182.

Om het tweede te verkrygen (§. 180. No. 2.) zoo brengt men de hand in de Scheede, de buitenzyde gekeerd, tegens het Staartbeen en de Heilig-Zitbeens-banden, en drukt dezelve gedurende de Weën agterwaards, latende het Hoofd zakken in de holte van de hand; schuivende vervolgens het Hoofd met 't uithalen der hand voorwaards onder de rand der Schaambeenderen na buiten. Hier door verwydert men aan de eene zyde de holte van 't kleine Bekken, en men drukt 't Hoofd volgens deszelfs kromme lyn door den Uitgang.

gang. (§ 167.) Doch vermits deze Handgreep zeer pynlyk voor de Vrouw is, vooral als het Hoofd wat groot en laag gezakt is, zoo kan men beproeven, of men door middel van een vinger in den Endeldarm der Vrouwe te brengen, zoo hoog kan komen, dat men onder de Kin of Agterhoofd van 't Kind komt, zoo ja, dan haalt men 't Hoofd onder de Weën voorzichtig wat nederwaards, (indien het niet laag genoeg is) en men drukt het daarna voorwaards. Hier door perst het Hoofd van 't Kind, insgelyks het Staartbeen en de Heilig-Zitbeens-banden agterwaards, en men brengt het Hoofd door den Uitgang van 't kleine Bekken na buiten. Deze twee Handgrepen zyn van dienst in alle gevallen, daar 't Hoofd of door deszelfs grootte of door naauwte des Uitgangs van 't Bekken moeite heeft om geboren te worden, (§. 179.) of dat het veroorzaakt wordt door spanning der Heilig-Zitbeens-banden, (§. 18.) of dat het Aangezicht legt na de Schaambeenderen.

§. 183.

Om het derde gemakkelyker te maken (§. 180. No. 3.) houd men in gewone gevallen zich altoos aan de legging (§. 170.) maar in gevallen dat de Baarmoeder na de een of andere zyde overhelt, (§. 124.) schoon de mond derzelve regt legt, zoo moet men de Vrouw alleen laten leggen op de tegen-overgestelde zyde, by voorbeeld, op haar linker zyde als de bodem overhelt na de rechter zyde, &c. Maar is de bodem der Baarmoeder te veel na voren over de Schaambeenderen gezakt,

zakt, en dat de Vrouw even als een Hangbuik heeft, waar door het Kind met 't Hoofd gedrukt legt, op, zomtyds over de rand der Schaambeenderen, dan moet de Vrouw zoo krom gebogen met de rug als mogelyk is leggen, de kniën ophalen, en de buik moet men met voorzichtigheid in de Weën opligten en ondersteune, zulks niet helpende, dan laat men haar op de kniën leggen, met het bovenlyf voor over, rustende met de ellebogen en 't Hoofd op een kussen. Deze leggingen zyn ook zomtyds noodzakelyk als de Vrouw een sterke ingevalle Lenden heeft: of dat het Aangezicht van 't Kind legt na de Schaambeenderen der Vrouwe; en alle andere vreemde Lighaamshoudingen zyn onnut en nadeelig.

§. 184.

Om het vierde (§: 280. No. 4.) te verkrygen, zoo brengt men de vingers tuschen het Hoofd en de scheede aan die zyde daar de kruin na toe held, en vervolgens drukt men het Hoofd gedurende de naastvolgende Wee na 't midden van het kleine Bekken, houdende het in die legging als de Wee ophoud. Deze Handgreep vervolgt men telkens by yder Wee, tot dat het Hoofd een beter legging verkregen heeft. Altoos helt de kruin van 't Kind na de een of ander zyde als de streng om den hals van 't Kind geslingerd is maar in de Weën, draait ze meerder na 't midden van 't kleine Bekken, edoch als men het Hoofd in die legging niet houdt, zoo wordt het wederom by het ophouden
der

der Weën getrokken na die zyde, daar het voor de Wee na toeholde.

§. 185.

Om het vyfde (§. 180. N°. 5) weg te nemen, 't geen min of meer, meenigmaal plaats heeft op den rand der Schaambeenderen, door dat de Baarmoeder dikwil te veel voorwaards overhelt, en ook veel sterker als in andere fcheefleggingen der Baarmoeder (§. 124) zoo tracht men na dat de Vrouw een bekwame legging gegeven is (§. 103.) buiten de Weën de toppen der vingers te brengen tusfchen het Hoofd of de mond der Baarmoeder en de Scheede, op die plaats daar de drukking is, en by het opkomen der Weën drukt men het Hoofd van de rand af; dit telkens by ieder Wee herhalende, tot dat het Hoofd zoo veel gezakt is, dat het van dezen tegenftand bevryd is.

§. 186.

Wanneer in moeyelyke Natuurlyke Verlosfingen (§. 177.) deze Handgreepen (§. 181 tot 185.) geen hulp kunnen bybrengen, om dat de beledigende oorzaken van dien aart of zoo fterk zyn, dat zy door deze hulpmiddelen niet kunnen weggenomen worden, en dezelve reeds vruchteloos beproefd zyn, dan valt de Verlosfing onder 't getal der Tegennatuurlyke, en men moet of het Kind keeren en by de voeten verlossen, of dit niet meer mogelyk zynde, toevlugt tot Inftrumenten nemen.

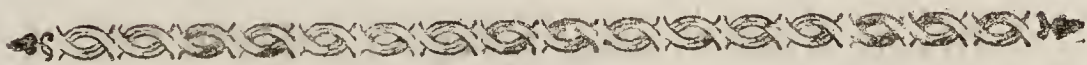
§. 187.

Tot slot van dit Hoofdstuk zal men, ter waarschouwing van alle die de Verloskunde oeffenen, hier nog eenige Regels voorschryven, tot vermyding van dat geene, waar door Natuurlyke Verlosfingen zomtyds in Tegen-natuurlyke veranderen; of ten minste de noodzakelyke pynen der Verlosfing, zonder reden smertelyk gemaakt en vermeerderd worden:

- (1) Men moet het menigvuldig en onnoodig Ondertlaan in den Arbeid vermyden, omdat de Deelen anders ontsteeken en ontbloot raken, van hunne Natuurlyke vogtigheid:
- (2) Nooit verhittende inwendige Genees-middelen, of diergelyke Spyze of Drank geven om Weën te verwekken:
- (3) De barende Vrouw nooit afmatten door ontydig in een lastige en onnutte aanhoudende Lighaams gestalte te plaatsen: (§. 183.)
- (4) Nooit de Vliezen breken in Natuurlyke Verlosfingen:
- (5) Nooit onnoodig en roekeloos verwyderen en rekken tegens de Scheede, Staartbeen, Heilig Zitbeens-banden en mond der Baarmoeder:
- (6) Nooit drukken en douwen op de Buik der Vrouwe; of tegens de Lenden stooten:
- (7) De werking der Natuure, altoos met geduld en voorzichtigheid (als alles wel staat) afgagten, maar ook de hulp der Kunst niet verzuimen door lang dralen en wagten, als die noodig is: (§. 186.)

(8)

- (8) De fcheede en mond der Baarmoeder zonder rede van eenige droogte of onsteking gedurig niet befmeren met olie of vet, (§. 181.) want hier door belet men de toevloeying en afscheiding der flymige vogten, die beter en dienftiger zyn als alle vetteghe- den:
- (9) Nooit een barende Vrouw in 't begin der Arbeid tot persen aanzetten, waardoor de Vrouw afgemat en krachteloos wordt: De Natuur zelfs noodzaakt de Vrouw tot persen, zoo dra het Hoofd van 't Kind, tot in de fcheede gezakt is, en de Vrouw kan dan eerst met nut medewerken:
- (10) Nooit een barende Vrouw verschrikken, ver- toornen of beangst maken door ongeschikte verhalen, bewegingen of Teekens waardoor de Weën kunnen ophouden en andere zwa- re toevallen als: Flaauwtens, Stuipen &c. kunnen veroorzaakt worden.

NEGEND E HOOFDSTUK.

Van Tweelingen of meerder Kinderen.

§. 188.

Na de Verlofing van één Kind moet men onder- zoeken of 'er niet meerder Kinderen in de Baar-
F 2 moe-

84 *Van Tweelingen of meerder Kinderen.*

moeder zyn; want alle Teekens voor en in de Verlossing onzeker zyn: Tot dat einde legt men de hand op de buik der Vrouwe, en onderzoekt of de Baarmoeder ledig is; en tot zekerder bevestiging brengt men twee vingers langs de Streng tot in de Baarmoeder, en onderzoekt of 'er in plaats van de Koek nog een Kind voorkomt, 't zy in zyn vliezen of geheel bloot. In welk geval men de Na-geboorte van het eerste Kind zitten laat.

§. 189.

Men moet als 'er meerder Kinderen zyn, wel in agt nemen, dat de *Koeken* van Tweelingen of meerder Kinderen gemeenlyk als een Koek naast elkander leggen, en derzelve bloedvaten onderling vereenigd zyn. Maar ook zomtyds vind men die afgescheiden, zynde yder Koek op een byzondero plaats der Baarmoeder ingeplant.

§. 190.

Als de *Koeken* naast elkander gelegen zyn, (§. 189.) dan zyn beiden of meerder Kinderen door een *Adervlies* (*Chorion.*) omfloten; maar yder Kind heeft een byzonder *Lamvlies*, (*Amnios.*) door welkers verdubbeling het afscheidsel tusfchen yder Kind gemaakt wordt: schoon ook zomtyds het binnenste vlies van 't Adervlies met het Lamvlies vereenigt is en het afscheidsel sterker en dikker maakt.

§. 191.

§. 191.

Ingeval de Koek van yder Kind op eenigen afstand van elkander is ingeplant in de Baarmoeder, (§. 189.) dan heeft yder Kind ook zyn eige Adervlies en Lamvlies. Hier door ziet men de mogelijkheid, hoe één Kind kan dood zyn en het andere in 't leven blyven: als ook waarom een Vrouw één of meerdere Miskramen krygen kan, en te gelyker tyd van een ander Kind Zwanger blyven, en op haar tyd verlossen.

§. 192.

Als beide of meerder Kinderen een en het zelfde Adervlies hebben, (§. 190.) dan scheidt het eerste Kind in de Verlossing het Ader- en Lamvlies; maar het tweede of meerder Kinderen alleen het Lamvlies; vermits deze geboren worden door dezelfde opening van het Ader- en Lamvlies, die het eerste gemaakt heeft.

§. 193.

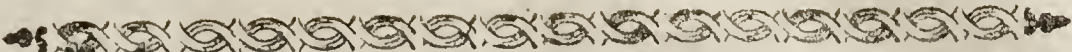
Uit deze zaamlegging van verscheide Kinderen in een en 't zelfde Adervlies kan men gemakkelyk begrypen; hoe twee Kinderen kunnen zaamwasfen als derzelver afscheidfel (§. 190.) in de eerste Maanden der Zwangerheid gebroken is, zonder dat zy het leven verliezen; En hierdoor worden alle Monsters veroorzaakt alwaar vereeniging of vermenging van twee lighamen is.

§. 194.

By de verlossing van Tweelingen of meerder Kinderen moet men de volgende algemeene Regels in agt nemen, die voldoende zyn zullen om in alle gevallen, te weten, wat men doen moet; want by yder Kind, dat in de Geboorte voorkomt, doet men het geen men verpligt is by een Kind in agt te nemen, naamlyk:

- (1) Komt het eerste Kind natuurlyk, en het tweede volgt insgelyks schieelyk, dat moet men het ook natuurlyk laten verlossen:
- (2) Is het eerst natuurlyk gekomen, en het tweede legt kwalyk, dan moet men dit by de beenen verlossen, en breken de vliezen als die nog geheel zyn: overeenkomstig de regels, die men in deze Tegennatuurlyke Verlossingen moet in agt nemen:
- (3) Is het eerste Tegennatuurlyk, zoo dat men het moet keeren, en vind men onder de bewerking nog een of meerder Kinderen in de Baarmoeder, dan moet men voorzichtig vermyden de vliezen der andere Kinderen te breken:
- (4) Breekt men de vliezen by ongeluk, of zyn die reeds van zelis gebroken, dan moet men wel oplette van geen twee voeten, of andere Deelen van onderscheide Kinderen, te gelyk te vatten en uit te halen; en tot dien einde langs de binnenzyde van een been opklimmen tot dat men het tweede vind:
- (5) Als de Kinderen verlost zyn, dan handeld men met de Na-geboortens overeenkomstig de Regels in 't volgende Hoofdstuk. (§. 197.)

TIEN-

TIENDE HOOFDSTUK.

De ontlasting der Na-geboorte.

§. 195.

Tot een volkomen Verlossing behoord niet alleen de Geboorte van 't Kind of Kinderen, maar insgelyks de ontlasting der Na-geboorte (§. 74.) waar toe de Natuur niet minder vermogende is, als tot de Verlossing van 't Kind, vermits na de ontlasting van 't Kind de geheele Baarmoeder zich rondom de Nageboorte, vernaauwt en sluit, waar door in de eerste plaats deszelfs hairagtige vaatjes en vezelen los raken, door welke het te vooren vereening was met de Baarmoeder, (§. 95.) en daarenboven wordt gemeenlyk na een korte tuschenpoozing de Baarmoeder weder in werking gebragt, om zich te ontlasten van dit vreemd Lichaam, dat derzelve volkomen zaamtrekking verhindert, even gelyk zich ook na de verlossing der Na-geboorte de Baarmoeder ontlast van alle geronne bloed en uitgestorten vogten, 't geen men *Kraamzuiveringen* (*Lochia.*) noemt, waar nevens zich niet zelden sterke Na-weën voegen, die veroorzaakt worden, om dat de Kraamzuivering wat moeyelyk affchieten.

§. 196.

Om te weeten of de Natuur werkzaam is, om zich tot de ontlasting der Na-geboorte te schikken, zoo voeld men aanstonds na de geboorte van 't Kind of Kinderen op de Buik der Vrouwe, ontdekt men even boven de Schaambeenderen of zomtyds wat overheellende na de een of ander zyde, een hard en rondagig Lighaam van groote als een Kinder-hoofd, dan weet men zeker dat de Baarmoeder zich rondom de Na-geboorte heeft zaamgetrokken; vind men zulks niet, dan is de Baarmoeder geheel omgekeert, of in een staat van Verlamming of werkeloosheid; (§. 175.) en kan men door vryvingen op de Buik de zaamtrekking der Baarmoeder niet bevorderen; en blyft zy in een staat van werkeloosheid of verlamming, dan moet men de middeelen in 't werk stellen tot voorkoming van doodelyke gevolgen: die (§. 176.) geleerd zyn.

§. 197.

Wanneer de Baarmoeder zich rondom de Na-geboorte geslooten heeft, dan slingerd men om eenige vingers van de linker-hand de Streng; zyn 'er Tweelingen of meerder Kinderen geweest, dan slingerd men beide Strengen om de vingers; en met de twee voorste vingers van de regter hand schuift men langs de Streng tot by de Koek, afgewagende tot dat de Vrouw eenige kleine pynen of perssingen gevoeld, dat gemeenlyk kort 'er na volgt, en het regte teken is dat de Natuur zich tragt te ontlasten, waarom men dit tydftip ook niet

niet moet verwaarloozen, maar aanstonds door zagte drukkingen van vooren na agteren de Koek nederpersen, onderwyl men met de andere hand de Streng zagties na zich haald, tot dat de Koek schieft in de Scheede, zomtyds is de Koed reeds zoo los dat die aanstonds na de Verlossing als van zelfs volgt; vervolgens haald men dezelve voorwaards, en vat ze met de volie hand, en al draayende brengt men ze met de agteraanhangende vliezen buiten 't Lighaam. Edoch wanneer de Koek aan een der zyden van de Baarmoedes is vastgehegt, dan moet men de drukking en trekking op de Streng zoo veel mogelyk rigten na de tegen-overgestelde zyde.

§. 198.

Als de Na-geboorte op deze wyze niet volgt, na dat men verscheide drukkingen gedaan heeft, dan gebruikt men geen verdere kracht, en men legt de Vrouw ter ruste en wagt een of twee uren om te onderzoeken of zy beter volgen wil, zoo niet, dan kan men al was het 24 uren wagen, in welke tusschentyd het zeer zeldzaam is als de Na-geboorte niet van zelfs ontlast is, of op de minste trekking niet volgt.

§. 199.

Men ziet derhalven hoemeerder tegenstand men ontmoet om de Koek af te halen, of dat de Natuur minder werkzaam is om 'er zich van te ontlasten, hoe langer men moet wagen. Hoe jammerlyk nog dagelyks door de meeste Vroedvrouwen

wen in deze misdaan worde, kunnen de Vrouwen getuigen, die zich beklagen over de smerte die zy gevoeld hebben by het afhalen der Na-geboorte, waar door pynen veroorzaakt worden, die nog eenige dagen in 't Kraambedde overhlyven. De beste hulp die men in deze gevallen veilig zou kunnen toebrengen, om de ontlasting der Na-geboorte te bevorderen, zou zyn om Inspuitingen met laauw water door de Scheede in de Baarmoeder te doen.

§. 200.

Hoe vermogende de Natuur ook is, om zich te ontlasten, zoo zyn 'er zomtyds redenen die vereisfchen, dat men aanstonds na de Geboorte van 't Kind de Na-geboorte moet afhalen zonder eenige hulp der Natuure af te wagten.

§. 201.

De eerste reden is, wanneer de Vrouw voor, onder of na de Verlosfing een geweldige en aanhoudende Vloed heeft, waar door de Na-geboorte voor het grootste gedeelte reeds los is; want by verzuim kan hier, door een inwendige Bloedstorting, de Baarmoeder gedeeltelyk weder uitzetten, als naamlyk het losse gedeelte der Koek de mond der Baarmoeder stopte (§. 130.) en by aanhoudendheid het bloed vloeyde en staan bleef in de holligheid der Baarmoeder, waarom men in deze gevallen de Baarmoeder aanstonds moet ontlasten en gelegenheid geven om zich volkomen te fluiten.

§. 202.

§. 202.

De tweede (schoon zeldzaam) is, als de Koek opgesloten zit in een byzondere zak, veroorzaakt door dat de zaamtrekking der Baarmoeder (§. 195.) niet gelyktydig in deszelfs omtrek werkt, maar rondom de Koek zich schielyker zaamtrekt als op eenige andere plaats, en daar door de Koek even als in een zak omsluit: Men word dit gewaar als men langs de Streng opklimt tot de Koek, en een ronde ring rondom de Streng ontdekt, zynde dit de opening of begin der Zak, waar in de Koek besloten legt.

§. 203.

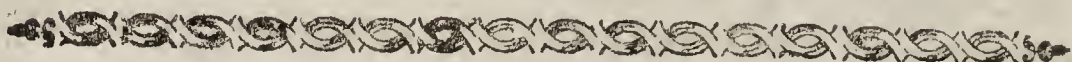
Als men dan om eenige reden moet overgaan tot het afhalen der Na-geboorte, zoo brengt men de toppen der vingers aan den omtrek der Koek, tus-schen de Vliezen en Baarmoeder, en al wrikkende gaat men onder de Koek door, zonder de vingers te verwyderen, tot dat men de geheele Koek heeft los gemaakt onderwyl men dus met de eene hand werkt, zoo legt men de andere op de Buik der Vrouwe. en drukt zagtyes op de Baarmoeder, om het losmaken der Koek te bevorderen; los zynde, zoo haald men die verder buiten het Lighaam, zoo als (§. 197.) geleerd is.

§. 204.

Als de Koek in een Zak (§. 202.) beslooten is, dan moet men eerst de ring rondom de Streng verwyderen, eerst met een, daar na met twee, en
ein-

92 *De Instrumenten, die hedendaags in de*

eindelyk met alle de vingers, tot dat 'er opening genoeg is om de Koek (volgens §. 203.) los te maken, en verder uit te halen: ten zy dezelve reeds los in de Zak beslooten lag.

ELFDE HOOFDSTUK.

De Instrumenten, die hedendaags in de Verloskunde gebruikt worden.

§. 205.

Alvorens men zal overgaan tot de Beschryving der byzondere soorten van tegen-natuurlyke Verlosfingen, benevens derzelve onderscheide Hand-greepen, zoo met de Hand als Instrumenten; is 't volstrekt noodzakelyk, dat men vooraf eerst leerd kennen de Instrumenten die hedendaags gebruikt worden, met agterlating van alle oude en reeds door de voornaamste Vroedkundigen met regt verworpen Werktuigen.

§. 206.

De Instrumenten, die hedendaags in gebruik zyn, en met welke men in alle voorkomende gelegendheden volstaan kan, zyn:

- (1) De Hefboom.
- (2) De rechte en kromme Tang.
- (3) De Hoofdboor of Schaar.

§. 207.

(4) De Haken.

Volgens deze orde zal men yder in 't byzonder nader beschouwen.

§. 207.

De Roonhuiziaansche Hefboom, schoon van zommige tegenswoordig voor overtollig gehouden, om dat men met een Lepel der regte Tang het zelfde kan uitwerken, verdiend nogthans, om deszelfs eenvoudigheid, gemakkelykheid en voldoende uitwerking, als die nodig is, geheel niet verworpen te worde. En schoon men verschillende soorten van Hefboomen vind, met eenige veranderingen omtrent derzelve langte, breedte, gedaante, bekleedzel, en bogt, zoo is nogthans het verschil zoo groot niet, of zy kunnen alle men nut en veilig gebruikt worden: waarom men, een derzelve verkooren hebbende, zich alleen met die gewennen moet, de Handgreep wel te oefenen: De voornaamste kan men afgebeeld vinden in een Werkje, genaamt *Roonhuiziaansch Geheim ontdekt*, &c. en het eerst aan de Waereld medegedeeld in den Jare 1754, door de Heeren Stads Doctoren te Amsterdam *Jacobus de Vischer* en *Hugo van de Poll*.

§. 208.

Onder alle soorten van Tangen verkiest men tegenswoordig de regte of krommen Tang van *Smellie* of *Leyret*, en wel voornaamlyk de kromme Tang, om dat deze gemakkelyker kan ingebracht wor-

worden, wegens deszelfs kromte, die geschikt is, na de loop van 't kleine Bekken, waardoor de voorste eindens der Lepels, meerder voorwaarts loopen, en dus het Hoofd van 't Kind vaster omfloten wordt, en men met dezelve minder gevaar heeft, om de Bilnaad te kwetsen. Tot al de Handgreepen, die *Leyret* met de *Trang* doet, gebruikt hy deszelfs laatst verbeterde kromme: (§. 210.) maar tot eenige Handgreepen van *Smelli* behoort nog de regte Tang gelyk in het vervolg blyken zal; en dierhalven diend men beide te kennen, en altoos gereed te hebben, ten minste als men genegen is, om eenige Handgreepen van *Smellie* te volgen, anders zou men met de kromme Tang alleen volstaan kunnen.

§. 209.

De regte Tang van *Smellie*, kan men het best afgebeeld en beschreeven vinden in een Verhandeling van de Heer Prof. *Camper*, Tab. III, geplaatst voor de laatste Nederduitsche Uitgave van *Mauriceau*; en de kromme in de Nederduitsche Uitgave der Vroedkunde van *Smellie*, *Plaat XXXVII*, *Letter D*, gedrukt te *Amst.* 1765.

§. 210.

De regte zoo als *Leyret* die eerst gebruikte, voor dat hy de kromme Tang hadt uitgedacht, door hem zelfs eerst verbeeld en beschreeven in het reeds aangehaalde Werkje (§. 148.) Doch naderhand heeft hy deze kromme Tang veranderd
ten

ten opzichte van deszelfs zaamvoeging, zynde de eene Lepel, tegenswoordig voorzien, met een beweegbare platte en uitsteekende Spil, waarom hy die de *Branche Male* noemt; en de tweede met een enkele opening, door welke de Spil gestoken wordt, en deze wordt genoemd de *Branche Femelle*; vervolgens kan men den Spil, door middel van een sleutel of met de hand omdrayen, om de Lepels te sluiten.

§. 211.

Schoon de Roonhuiziaansche Hefboom (§. 207.) veel nut in de verloskunde gedaan heeft, zoo heeft ze nogthans deze gebreken, dat ze (1) maar alleen kan gebruykt worde, als het Hoofd geklemt is, in een natuurlyke legging: (2) zoo drukt het steunpunt der Hefboom, zoo sterk tegens de schaambeenderen der Vrouwe, dat het zomtyds, kneusing, ontsteeking, opstopping en Lekking der Urin veroorzaakt: De Tang (§. 208.) heeft wel deze zwaarigheden niet en wordt hierom van veele verkoren, maar kan nogthans, (schoon niet tegens de schaambeenderen) aan andere deelen, langs en tegens welke ze schuift en drukt, zoo van moeder als Kind, insgelyks zware kneusingen, Ontsteekingen &c. veroorzaken, hoe voorzichtig men de zelve ook zoekt en kan gekruiken: dierhalven moet men zonder groote noodzakelykheid, niet overgaan, tot vergrooting of verbreding dezer Instrumenten, als men met kleiner en smaller de Verlossing kan volbrengen, want de konst vordert in deze gevallen, geen drift of geweld,

weld, maar voorzichtigheid, als men Moeder en Kind zoekt te behouden, en geen meerder smerten wil maken als onvermydelyk zyn. Om deze redenen heb, ik een Tang laten maken, welkers Lepels omtrent de helft smaller zyn, voorzien met de twee bogten der krommen Tang van *Leyvert*, waarmeens ik een derde bogje gevoegt hebbe, by de Zaanvoeging of sluiting der Lepels, waardoor ze geheel bevrydt is van alle drukking en schuurring tegens de Bilnaad der Vrouwe, en zeer gemakkelyk in zyn gebruik is, gelyk een yder duidelyk verder zal kunnen zien, en begrypen uit de *7de Plaat* benevens deszelfs verklaring. De gevallen, waarin deze Tang, met vrucht kan gebruikt worde, zal in de volgende Hoofdstukken aangewezen worden, voor 't overige laat ik ter beproeving van yder die de Verloskunde oeffent over, of ze er die voldoende uitwerking van willen onderzoeken, die ik er in gevonden hebbe.

§. 212.

Men moet de Hefboom of Tang gebruiken:

- (1) Als het Hoofd van een Kind geklemd raakt, 't zy wel of kwalyk gelegen, en niet verder door den aandrang der Weën kan gebragt worden, om reden dat het Hoofd te groot, of het Bekken te naauw is, en daarenboven zoo laag in 't Bekken gezakt is, dat het niet veilig kan te rug gebragt worde, om het te keren, en by de voeten te verlossen.
- (2) Als een Kind met het geheele Lighaam gebooren is, en het Hoofd door de hand niet ver-

verlost kan worde, of dat het Hoofd van 't Lighaam afscheurd, en in de Baarmoeder of Scheede blyft zitten.

- (3) Als een Kind met de Billen in het kleine Bekken gezakt is, en niet verder kan doorkomen.
- (4) Als een Kind met het Hoofd voorkomende, wel niet geklemmt, maar reeds zoo laag gezakt is, dat het niet kan gekeerd worde, wegens de sterke zaamtrekking der Baarmoeder, welke niet toelaat het kind om hoog te brengen. En in deze omstandigheid, (1) de Weën geheel ophouden. (2) De Vrouw een sterke Vloed, Flauwrens, Beroerte, of Stuipen krygt: (3) De Streng zoo kort is, dat het Kind niet geboren kan worde: (4) En in langdurige opstopping der pis. *In deze gevallen zal de Tang (§. 211.) voldoende zyn.*
- (5) Als een Kind met de eene Schouder geklemmt raakt, op de rand der Schaambeenderen en met de andere op de vereeniging van 't Heiligbeen met het Heupbeen.

§. 213.

De byzondere Handgrepen, met welke de Tang of Hefboom moeten gebruikt worden, zyn geschikt na de onderscheide soorten van Tegen-natuurlyke Verlossingen, by welke deze Instrumenten noodig zyn. Waartoe men nader gelegenheid krygen zal, om hier omtrent in de volgende Hoofdstukken onderregting te geven.

§. 214.

De Hoofdboor of Schaar van *Levret* is geheel van Staal, en de beste onder dit soort van Instrumenten. Derzelver geheele langte is 10 duimen, waar van 5 duimen uitmaken de Handvatzels en 5 duimen de Bladen der Schaar, om dat juist derzelver vereeniging in 't midden geplaatst is, waar door by de verwydering der Bladen de opening aan beide einden gelyk is. De gedaante dezer Bladen is langwerpig ovaal, van vooren puntig, aan de buitenzyde ter langts van $1\frac{1}{2}$ duim een weinig snydende, en aan de binnenzyde geheel plat en tegens elkander aanleggende.

§. 215.

De gevallen, waar in de Schaar of Hoofdboor gebruikt wordt, zyn zoo menigmaal als het Hoofd van 't Kind moet verkleind worde, 't zy dat het te groot, of het kleine Bekken te eng en mismaaft is, en 't Kind niet kan gekeerd of door middel der Hefboom of Tang verlost worde. Men opend door middel dezer Schaar de Opperhoofdsbeenderen van 't Kind, de Harsfens worden 'er uitgehaald, om dat de beenderen tot elkander zouden kunnen gedrukt worden; en dierhalven mag het alleen geschieden, als de Kunst geen beter hulp heeft, om de Moeder te behouden; vermits het Kind, 't zy doed of levendig, volstrekt verloren is. Doch zedert dat het gebruik der Hefboom en Tang in de Verloskunde is bekend geworden, zyn de gevallen weinig, waar in men tot dit uiterste

ste moet toevlugt nemen; en gelukkig was het als men die nooit noodig hadde.

§. 216.

By het gebruik dezer Hoofdboor moet men de volgende Regelen in acht nemen:

- (1) Men plaats de Vrouw, Helpers en zich zelfs gelyk (§. 235 - 239.) geleerd wordt.
- (2) Men brengt twee vingers, der eene hand in de Scheede, tegens het middenste gedeelte van 't Kind zyn Hoofd:
- (3) Men neemt met de andere hand de Schaar, die men verborgen houd, en schuift met de punt langs de vingers tegen het Hoofd aan.
- (4) Men drukt de punt der Schaar door al de bekleedzels en Opperhoofdsbeenderen tot in de Marsens van het Kind, ter diepte van een duim:
- (5) Men haald de vingers uit de Scheede, en opend de handvazels der Schaar ter wydte van $1\frac{1}{2}$ tot 2 duimen, waar door de beenderen doorsneden worden, en een opening krygen die dezelfde wydte heeft:
- (6) Men sluit de Schaar, en verplaatst die wat met een weinig te drayen; vervolgens opend men die weder. Dit verplaatsen, sluiten en openen der Schaar herhaald men eenige reizen, tot dat de opening genoeg verwyderd is: wanneer men die toegesloten uithaald:
- (7) Eindelyk brengt men de vingers door de gemaakte opening, en ontledigd het Hoofd van de Marsenen, en men drukt de Hoofds-

beenderen tot elkander, of haald die by stukken 'er uit.

§. 217.

Onder de meenigvuldige soorten van scherpe, snydende, stompe, regte en kromme Haken, kan men in alle gevallen, als die noodig zyn, volstaan met de twee scherpe kromme Haken van *Smellie* of *Leyret*; welkers voornaamste onderscheid is, dat die van *Smellie* zich kunnen sluiten gelyk deszelfs Tang, en die van *Leyret* alleen met een platte zaamlegging der handvatzels: de eerste vind men beschreven en afgebeeld in de 39ste Plaat van 't meer aangehaalde Werk van *Smellie* (§. 209.)

§. 218.

Men moet een of twee Haken gebruiken:

- (1) Als het Hoofd verkleind is door de Hoofdboor, (§. 215, 216.) en dus in alle die gevallen, wanneer het Kind met het Hoofd voorkomende, niet gekeerd, of met de Hefboom of Tang kan verlost worden, en de Vrouw in levensgevaar is:
- (2) Als het Hoofd is afgetrokken, en de Romp van 't Kind met de hand niet kan uitgehaald worde:
- (3) Als Tweelingen zyn zaamgewasfen, en zonder verminking niet kunnen verlost worden.

§. 219.

By het gebruik der Haken moet men de volgende Regelen in agt nemen :

- (1) Men plaatst de barende Vrouw, Helpers, en zich zelf, gelyk (§. 235—239.) geleerd wordt.
- (2) Men houd de Instrumenten verborgen, vooral voor de barende Vrouw :
- (3) Men brengt (als het voorkomend Hoofd eerst verkleind is (§. 216.) eene platte hand tusfchen het Hoofd van 't Kind en de Scheede der Vrouwe, zoo hoog als mogelyk is, vervolgens schuift men een der Haken, met de punt gekeerd na het Kind, tusfchen het hoofd en de hand, tot dat men de punt kan indrukken en vasthegten zoo hoog als de vingers geplaatst zyn. Dit gedaan zynde, haald men die hand uit de Scheede en houd 'er het handvatzel der Haak mede vast, en men brengt de andere hand in de Scheede aan de andere zyde van het Hoofd, zoo hoog dat die tegen over de punt der Haak geplaatst is, en men haald het Kind neder. Schiet de Haak los, dan herhaald men de voorschreve handgreep, tot dat die genoeg houdt en het Hoofd geboren is:
- (4) Als men twee Haken gebruiken wil, dan moet men de tweede aan de tegen-overgestelde zyde op dezelfde wyze inbrengen en vasthegten, als de eerste; vervolgens

de Handvattzels zaambinden, en even als met de Tang het Kind uithalen: (*)

§. 220.

Wanneer het Hoofd met den Haak is buiten gebracht en het Lighaam wil niet volgen, of het Hoofd is van de Romp afgescheurt (§. 218. No. 2.), dan brengt men een Haak hooger, en hegt die vast tusschen de Ribbens van 't Kind, en haald het geheele Lighaam na buiten. *Leyret* heeft in dit geval dienstig geoordeeld zyn *Crochet à gainc*; (door hem beschreven en afgebeeld in het reeds aangehaalde Werkje, suite des *Obsery.* pag. 24 en Pl. 1.) doch men kan het gemakkelyker met de kromme Haak uitvoeren: (§. 217.)

§. 221.

Wanneer het Kind verlost is, dan doet men omtrent de Vrouw en Na geboorte gelyk (§. 172.) geleerd is.

(*) Het gebruik der 2 Haken is onnoodig; en gevaarlyker om te kwezen, als dat men met een Haak volgens No. 3 werkt. En menigmaal heeft men geheel geen Haak nodig, als het Hoofd verkleint is. men kan dan de Tang nemen, en na dat dit vast toegedrukt en aangefloten is, het Hoofd uithalen, 't geen in deze gevallen altoos te verkiezen is.

TWAAALFDE HOOFDSTUK.

*Aangaande het keeren van een voldragen Kind,
dat met het Hoofd in de Geboorte voorkomt.*

§. 222.

Tegen-Natuurlyke Verlosfingen worden genoemd, als een voldragen Kind, de hulp der Kunst volstrekt nodig heeft, om Geboren te worde:

§. 223.

Alle Tegen-Natuurlyke Verlosfingen zyn niet altoos even zwaar en moeyelyk: want:

- (1) Zommige worden alleen veroorzaakt door een Tegen natuurlyke legging van het Kind (§. 69, 70.) in de Baarmoeder, of dat een welgelege Kind om eenige bykomende toevallen, moet gekeerd worde.
- (2) Andere door een volkome scheeflegging der Baarmoeder in de Buik der Vrouwe. (§. 124)
- (3) Zomtyds ook door mismaktheden van het Bekken of andere Deelen, (§. 11, 13, 23, 24, 25, 26, 28, 32, 36, 42.)
- (4) En eindelyk door dat het Hoofd van 't Kind in vergelyking, met de ruimte van 't kleine Bekken, al te groot is.

Na mate nu deze verschillende oorzaken op zich zelfs bestaan, of vereenigd zyn, is de Verlosfing

min of meer zwaar en moeyelyk, en voornaamlyk als de waters lang te voren zya weggeloopen.

§. 224.

Ten opzichte van derzelve Handgrepen kan men alle Tegen-natuurlyke Verlosfingen brengen tot zulke, daar de hand alleen voldoende is, om de geheele Verlosfing te volbrengen, of alwaar te gelyk bekwame Instrumenten dienen gebruikt te worden.

§. 225.

In dit Hoofdstuk zullen wy ons bepalen tot die Verlosfingen, waar in een voldragen Kind met het Hoofd wel voorkomt, maar 't welke men om redenen verpligt is te keeren, en by de voeten te verlossen, tot voorkoming van grooter onheilen: welke keering in de volgende gevallen plaats moet hebben.

§. 226.

Voor eerst, keerd men een voldragen Kind, met het Hoofd voorkomende, zoo menigmaal als men vroegtydig ontdekt, dat nevens het Hoofd nog eenig ander gedeelte van 't Kind in de Geboorte voorkomt.

§. 227.

Ten tweeden, als een Vrouw zware Stuipe heeft, die door geene Hulpmiddelen spoedig ophouden; en in diergelyk geval doet men als 't nog
tyd

tyd is de keering, tusfchen de Accesfen; want fttaande de Stuipen men niets door de geweldige zaamtrekking der Baarmoeder vorderen kan; waarom men zelfs de hand moet te rug halen als de Stuipen onder de bewerking wederkomen, tot voorkoming dat de hand niet verdoove en krachteleos worde.

§. 228.

Ten derden, als de Navel ftang, nevens het Hoofd, in de Geboorte voorkomt, om hier door een zekere dood van 't Kind te verhoeden, als de Verlofing niet fchielyk mogt eindige.

§. 229.

Ten vierden, als de Vrouw hevige Bloedftoringen der Baarmoeder heeft, en die zelfs niet ophouden, na dat men de vliezen gebroken heeft, en de waters weggeloopen zyn.

§. 230.

Ten vyfden, als de Vrouw aanhoudende Flaauwrens heeft, die door bekwame Geneesmiddelen niet fpoedig ophouden.

§. 231.

Ten zesden, als de Koek rondom de mond der Baarmoeder is ingeplant. In welk geval men die met de hand doorboord, en het Kind, by de voeten, door de gemaakte opening uithaald.

G 5

§. 232.

§. 232.

Ten zevenden, in alle volkome scheefleggingen der Baarmoeder, (ziet §. 124.) zoo dra als men de mond der Baarmoeder zoo ver bereiken kan, dat men met de hand 'er kan doordringen.

§. 233.

Ten achtsten, als het kleine Bekken der Vrouwe scheef en mismakt is, (ziet §. 23 tot 26.) mis men genoeg ruimte heeft, om het Kind door te brengen.

§. 234.

Wanneer men om eenige dezer voorgaande redenen verplicht is een voldragen en levendig Kind te keeren, en by de voeten te verlossen, dan moet men de volgende Artykels in agt nemen; van welke de eerste. Algemeene Regels zyn, die betrekking hebben tot alle Tegennatuurlyke Verlossingen; en de tweede zyn byzondere Regels alleen betrekkelijk tot deze soort van Tegennatuurlyke Verlossing; te weten als een voldragen Kind moet gekeert worden, dat met het Hoofd in de Geboorte voorkomt.

§. 235.

(1) Men moet de Rustbank of kort Bed, op welke de Vrouw leggen zal, zeer vast en onbeweeglyk zetten.

§. 236.

§. 236.

(2) De Vrouw moet op geen zagt Bed, maar liefst op een Matras, gelegd worde.

§. 237.

(3) Men legt de Vrouw op haar rug neder, met het Hoofd op een kussen, en het Onderlyf zoo ver afgehaald, dat het Staartbeen op de rand der Rustbank of Kortbed, niet gedrukt wordt.

§. 238.

(4) Van de drie Helpers, welke men altoos noodig heeft, plaatst men een agter 't Hoofd der Vrouwe, die tegens yder schouder der Vrouwe een hand legt, en zorg draagt dat de Vrouw zich niet opligte of te rug trekke; De twee andere worden aan yder zyde een geplaatst, om de kniën gebogen vast te houden, te verwyderen, en de voeten in derzelve schoot te laten rusten.

§. 239.

(5) De Vroedvrouw of Vroedmeester plaatst zich tuschen de beenen der Vrouwe, op een wyze, die het minst vermoeyende is, en dus niet te laag of te hoog, om zoo veel mogelyk de Elleboog van dien arm, welke de bewerking doen zal, te kunnen doen rusten op deszelfs knie.

§. 240.

(6) Men moet altoos wagen tot dat de mond der Baarmoeder de wydte heeft van een drie Gulden; ten zy 'er redenen zyn, dat men de Verlos-

lossing zonder grooter gevaar niet mag uitstellen: En in onvolkomen scheeffleggende Baarmoeders, (§. 124.) als men de mond der Baarmoeder voor een gedeelte maar beslaan kan, dan brengt men door zachte drukkingen op de mond der Baarmoeder, de opening eerst na 't midden van 't kleine Bekken, en men laat de Vrouw zoo lang leggen op die zyde, daar de bedem der Baarmoeder van afwykt, tot dat men ruimte genoeg heeft om de Verlossing verder te vervolgen.

§. 241.

(7) Men moet nooit met eenige horte of stootingen werken.

§. 242.

(8) Men moet de hand, die de bewerking doen zal, eerst aan de buitenzyde met eenige Olie of Vet smeren.

§. 243.

(9) Als men de Verlossing doen moet, en de mond der Baarmoeder niet genoeg geopend is, (§. 240.) dan brengt men eerst een, daar na twee, vervolgens drie, en eindelyk alle de vingers in de mond der Baarmoeder, en dringt langzaam door, tot de geheele hand ruimte genoeg heeft.

§. 244.

(10) Men moet altyd voor de operatie eerst door 't Onderflaan nauwkeurig onderzoeken, hoe het Kind in de Baarmoeder legt.

§. 245.

§. 245.

(11) Men moet de hand stil houden in de Baarmoeder, als de Vrouw onder de bewerking Weën krygt.

§. 246.

(12) Men moet altoos, zoo veel mogelyk is, vermyden met de werkende hand het Kind in de Baarmoeder te overkruisfen.

§. 247.

(13) Men moet altoos onder de Operatie oplettende zyn, om de Bilnaad niet te scheuren.

§. 248.

(14) Zoo lang men met de hand in de Baarmoeder werkt, moet men de Vrouw het persen en schreeuwen verbieden.

§. 249.

(15) Men moet nooit een Kind, dat reeds gedeeltelyk buiten de Geboorte is, aan zich zelfs los laten, maar altoos ondersteunen.

§. 250.

(16) Men moet altoos een doek slaan, om dat gedeelte dat eerst buiten de Geboorte komt, eer men het aanvat.

§. 251.

(17) Men moet zich nooit door een tweede laten helpen, om het Kind uit te trekken, als 'er eenige tegenstand is, maar zulk aanstonds onderzoeken.

§. 252.

§. 152.

(18) Als men de keering doen moet by Vrouwen die een scheef, of mismaakt Bekken hebben, (§. 23 tot 26.) dan moet men de hand in de Baarmoeder brengen aan de zyde daar men de meeste ruimte vind, en de voeten van 't Kind zoo uithalen dat men de grootste diameter van 't hoofd van 't Kind (§. 62. No. 3.) brengt in de grootste ruimte van 't kleine Bekken.

§. 153.

(19) Hoe schielyker de keering van een Kind ondernomen wordt, na 't aflopen der waters, hoe veiliger en minder smertelyk die zyn zal.

§. 254.

(20) De keering zal gemakkelyker en min gevaarlyk zyn, als de Vrouw een slap en vogtig temperament heeft, als in sterke en bloedryke.

§. 255.

(21) Hoe hooger het Kind in 't kleine Bekken legt, hoe veiliger en beter de keering kan gedaan worden.

§. 256.

Na deze algemeene Regelen, zoo moet men nog deze byzondere, wel in agt nemen, om de keering wel te doen: En die nooit ondernemen als het Hoofd van 't Kind in de Scheede der Vrouwe is doorgezakt.

§. 257.

(1) Men brengt de hand met de buitenzyde gekeerd na het Heiligbeen in de Scheede, en dringt verder tusfchen de Weën door, het Hoofd van 't Kind te gelyk zyling oppersfende langs de linker
of

of regter zyde in de Baarmoeder: gebruikt men de regter hand, dan aan de linkerzyde der Baarmoeder, en zoo ook in het tegen-overgestelde.

§. 258.

(2) Men moet de kniën vatten, en nederhalen, als die het dichtst by de mond der Baarmoeder; en integendeel eerst de voeten, als deze nader leggen: en vermits het moeyelyk is, om beide voeten of kniën by elkander te houden, zoo lang die in de Baarmoeder zyn, en het te gelyk nadeelig is by een voet of knie alleen te verlossen, zoo moet men eerst de een in de Scheede brengen, en niet uithalen, en vervolgens zonder tydverzuim de tweede vatten, en 'er by brengen, om dan verder het Kind met beide voeten of kniën uit te halen, als men de tweede voet of knie niet krygen kan, dan moet men de verlossing by een been of knie volbrengen.

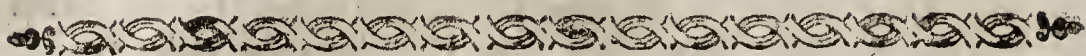
§. 259.

(3) Men moet altoos liever verkiezen de kniën of voeten langs de voorzyde van 't Kind uit te halen, als langs deszelfs Ruggegraat: en na mate men deze lager trekt, het Hoofd met de palm der hand na den bodem der Baarmoeder opwerken.

§. 260.

(4) Als men de keering volbragt heeft, en men is met de kniën of voeten in de Scheede gevorderd, dan behandelt men verder de Verlossing, als of 't Kind het eerst met de voeten was in de Geboorte gekomen, en dus gelyk in 't volgende Hoofdstuk zal geleerd worden.

DER-

DE RTIENDE HOOFDSTUK.

Aangaande een Kind, welk in de Geboorte voorkomt met twee Voeten of Kniën.

§. 261.

Wanneer een Kind met twee voeten of Kniën in de Geboorte komt, zoo kan men zomtyds door 't Onderflaan wel gewaar worden, als de mond der Baarmoeder wat verwyderd is, en eer de vliezen gebroken zyn, dat het niet Natuurlyk legt, (§. 126.) maar om verzekerd te zyn, hoe het legt, en met welke Deelen het voorkomt, zoo is men verpligt als de mond der Baarmoeder genoeg verwyderd is, (§. 240.) om aanstonds de vliezen te breken, om meerder zekerheid te hebben, en vooral om te weten of het de voeten of handen zyn.

§. 262.

Als de Vliezen gebroken zyn, van zelfs, of door de Vroedmeester of Vroedvrouw, dan ontdekt men aanstonds, of het de voeten of kniën zyn, aan derzelve kenteekens, (§. 72. No. 14 en 15.) en men weet te gelyk, door de buiging der Kniën of door de legging der teenen en hielen, als de voeten niet verdraaid zyn, hoedanig de geheele legging van het Kind in de Baarmoeder is,

ver-

vervolgens steld men in 't werk, en neemt wel in acht, het geen van (§. 235 tot 255.) gezegt is.

§. 263.

In welke legging ook de voeten of kniën zyn mogen, men vat dezelve; zyn het de voeten, dan plaats men de hielen tegens de palm der hand, en omvat de voeten, leggende de voorste vinger tusfchen de beenen, boven de binnen-enkels der voeten: men moet de regterhand verkiefen als de teenen hellen na de regterzyde der Moeder: en integendeel de linkerhand als die meerder na de linkerzyde overhellen; en aldus haald men de voeten zagtjes of met kleine draaijingen nederwaards; (als de kniën fluiten op de rand der fchaambeenderen, dan moet men niet doortrekken, maar het Kind eerst wat opligten, en vervolgens de kniën voorby de fchaambeenderen uithalen;) de beenen uitgehaald zynde, zoo omvat men hooger de kniën, verder de billen en eindelyk de Lenden: en zyn het de kniën die eerst zyn voorgekomen, dan haald men die neder tot dat men ze kan ontplooyen, vervolgens haald men de billen en lenden nederwaards, tot dat men de Streng by de buik van het Kind bereiken kan, die men voorwaards haald, tóg voorkoming van ongemakken; (§. 171.) of is die tusfchen de beenen van het Kind gestrengeld, dan ontplooyd men die, en als zulks niet wel gefchieden kan, dan kan men die op twee plaatfen binden en doorsnyden.

§. 294.

Als het Kind tot aan de Billen is uitgehaalt, (§. 263) en de Buik en Teenen leggen na 't Heiligbeen, of zyling na een der Darmbeenderen der Vrouwe, dan haald men het Kind verder nederwaards tot by den Hals. Maar legt het met de Buik en Teenen na de Schaambeenderen der Vrouwe, dan haald men het niet lager als tot de Billen, vermits 't aangezicht legt na die zyde daar de Teenen na toe hellen, en dus om voor te komen, dat de Kin niet haken blyft op de rand der Schaambeenderen; zoo omvat men met de eene hand de agterdeelen van 't Kind, de vingers uitgestrekt leggende tegens de Rug, en met de andere de voorste deelen, de vingers uitstreckende tot het Borstbeen, en al schuivende en drayende wend men het Aangezicht van 't Kind na die zyde daar 't het meest naar toe held, tot dat het zylings legt, en dan haald men het vervolgens nederwaards tot aan den Hals.

§. 265.

Het Lighaam geboren zynde tot by den Hals, tragt men de Armen uit te halen, en wel eerst die welke het naast by 't Staartbeen legt; tot dat einde ligt men het reeds geboren lighaam van 't Kind wat om hoog, en men schuift twee vingers, langs den arm tot in de plooy van den Elleboog, en men haalt de Elleboog agterwaards na de rug van 't Kind, vervolgens den onder arm schuivende tegens de Borst van 't Kind nederwaards, tot dat hy geheel

heel buiten is: vervolgens doet men met de tweede arm op dezelfde wyze.

§. 266.

Zommigen oordeelen het uitbrengen der Armen onnodig, uit vreeze dat de mond der Baarmoeder zich sluiten mogt om den Hals van 't Kind, edoch de spoedig opvolgende uithaling van 't Hoofd, is genoeg in staat om deze zwaarigheid te verhoeden; en vermits het noodig is wanneer het Hoofd groot is, zoo kan het by een klein Hoofd gemakkelyk gedaan worden: want de meerder ruimte by 't uithalen van 't Hoofd voor Vrouw en Kind altoos te verkiezen is. Men kan het nalaten als het Kind niet voldragen of reeds lang gestorven, en dus zomtyds verrot is, om voor te komen dat de Hals afscheure.

§. 267.

De Armen uitgehaald zynde, omvat men met de eene hand de Nek van 't Kind tusschen de voorste en middenste vinger; en twee vingers der andere hand, (welkers Arm het Kind ondersteund;) steekt men in de mond van het Kind, alleen om 't Hoofd te leiden, en aldus trekt men 't Hoofd by den Ingang van het kleine Bekken, met het Aangezichte wat zylyngs gekeerd, boogsgewys met kleine wrikingen neder, maar in de holte van 't kleine Bekken wendt men het Aangezicht meer na 't Heiligbeen, en vervolgens het Hoofd opligtende, draait men tusschen de boog der Schaambeenderen na buiten.

§. 268.

Volgens de beschreive wyze kan men deze Verlosfing dikwyls vry spoedig en gemakkelyk ten einde brengen. Edoch zomtyds is dezelve verzeld van omftandigheden, die de Verlosfing zeer verzwaren.

§. 269.

Voor eerst, kan men ontmoeten, dat het Kind het *Buikwater* (*Ascites* of *Etterborst* (*Empyema.*) heeft, die het uithalen van 't Lighaam belet, alsdan ziet men een hand te brengen, in de Baarmoeder en door drukkingen op de gezwollen Buik en Borst het vogt buiten de Geboorte te persen, en zulks niet moogelyk zynde, moet men de Buik met een *Troicar* doorsteeken en het water laten uitloopen, om verder de Verlosfing te volbrengen.

§. 270.

Ten tweeden, als het Aangezicht gelegen heeft na de Schaambeenderen der Vrouwe, en by 't wenden van het Lighaam niet verschoven is, maar met de Kin vast zit op den bovenften rand der Schaambeenderen, dan moet men de Handgreep (§. 264.) hervatten en het Kind eerst zoo hoog opwaards brengen als mogelyk is, en zoo veel wenden, dat 't Aangezicht zylyngs legt: en zulks nog niet willende volgen, zoo beproefd men, om onder de Schaambeenderen een of twee vingers in de mond te brengen, of tegens de Kin te drukken, en hier door het Hoofd van de Schaam-
been-

beenderen af te draijen. En wanneer alles vruchteloos is, dan kan men des noods beproeven, om een Lepel der regte Tang onder de Schaambeenderen over het Aangezicht te schuiven, het Hoofd afdrukken, en de Lepel te gelyk met geheele Lighaam uittrekken.

§. 271.

Ten derden, als men de Streng onder het uithalen van 't Lighaam gestrengeld vindt om de Buik, Borst, of Armen, zynde het onverschillig op welke wys, en men dezelve niet ontplooyen kan, dan moet men zoo dra 'er een gedeelte buiten de geboorte komt, eer men verder voortgaat, het zelve op twee plaatsen binden en tusschen beide doorsnyden, en zonder vertoeven de Verlossing aanstonds ten einde brengen, vermits het Kind anders sterven zou.

§. 272.

Ten vierden, als men vindt, dat een Arm tusschen de Nek van 't Kind en de Schaambeenderen der Vrouwe gekneld legt, dan moet men niet doortrekken, of men breekt den Arm: maar het Hoofd opdrukken en door middel van twee vingers in de plooy der Elleboog te brengen, den Arm over 't Agterhoofd opschuiven, en vervolgens zien neder te drukken; en als den Arm niet volgen wil, dan ziet men die alleen in de langte naast het Hoofd te plaatzen, en de Verlossing verder te volbrengen.

§. 273.

Ten vyfden, als het Hoofd volgens de beschre-
 ve manier (§. 267.) niet kan uitgehaald worden,
 't zy dat het Kind een Waterhoofd heeft, of dat
 de ruimte van het kleine Bekken, in vergelyking
 met de groote van 't Hoofd, te eng is; zoo neemt
 men een proef met de Tang, en in dit geval is de
 kromme Tang van *Smellie* 't best; om dat die van
Leyret een uitstekende spil heeft (§. 210.) by de
 sluiting der Lepels, 't geen het Kind, by het uit-
 halen van 't Hoofd zou kunnen kwetsen. Om de-
 ze handgreep wel te doen, zoo ligt men het reeds
 geboren lighaam van 't Kind benevens de Armen
 op, en laat door een ander het in die legging vast-
 houden; vervolgens neemt men eerst die Lepel,
 welke aan de regterzyde van 't Bekken der Vrouwe
 moet ingebracht worden, en na die besmeerd is,
 zoo brengt men de linkerhand tusfche de Scheede
 en 't Hoofd van het Kind, en schuift onder 't Kind
 met de regterhand de Lepel voorzichtig tusfchen
 de Hand en 't Hoofd in, volgens de loop van 't
 Bekken. Ingebragt zynde, zoo legt men het Hand-
 vatfel tegens het Kind, en laat die vasthouden;
 vervolgens plaatst men aan de linkerzyde van 't Bek-
 ken de tweede Lepel, op dezelfde wyze, en men
 neemt de beide Handvatfels, overkruist die, en
 brengt ze geheel na onderen tegens de Bilnaad,
 men fluit de Lepels door middel van een sterke
 band twee of driemaal om de Handvatfels te slaan
 en met een losse strik toe te sluiten, zoo vast, dat
 het Hoofd wel gesloten zit. Eindelyk neemt men
 't Kind, legt het nederwaards op de Tang, en
 men

men trekt het Hoofd met kleine wrikkingen na onderen in de holte van 't kleine Bekken; daar zynde, ligt men Tang en Kind opwaards, en brengt het Hoofd tusfchen de bogt der Schaambeenderen na buiten.

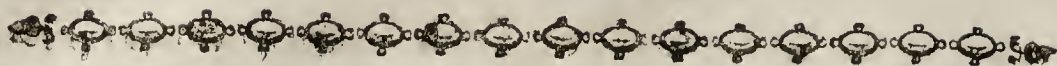
§. 274.

Als het Hoofd van 't Kind volgens deze manier (§. 273.) nog niet wil volgen, 't zy dat het een al te groot Waterhoofd heeft, of dat 't Bekken zoo fcheef en mismaaft is, dat men geen Tang kan aanleggen; dan moet men het Agterhoofd van 't Kind met de Hoofdboor (§. 216.) openen, en het dus zien te verkleinen, om het dan verder met de Hand; volgens (§. 267.): te verlossen of met de Haak volgens (§. 219.) en als alle deze Midelen mogten misfen, zoo raadt *Smellie, pag. 215. §. 4. 4. eerste Deel van 't aangehaalde Werk,* om het Hoofd af te snyden, het met de Hoofdboor te openen, en verder met de Haak te verlossen.

§. 275.

Als het Kind verlost is, dan doet men verder omrent de Vrouw en Na-geboorte gelyk (§. 172.) geleerd is.

VEERTIENDE HOOFDSTUK.

Een Kind, dat met een Voet of Knie in de Geboorte voorkomt.

§. 276.

Voor dat de Vliezen gebroken zyn, kan men met zekerheid in dit geval niet weten wat eigentlijk voorkomt, schoon men wel ontdekt, door dat men, het ronde Hoofd niet gewaar wordt, en dat by de verwydering der Baarmoeders mond, de Vliezen langwerpig doorschieten, dat het Kind niet Natuurlyk legt; (§. 126.) Men breekt dierhalven aanstonds de Vliezen, als de mond der Baarmoeder genoeg verwyderd is, (§. 240.) en onderzoekt welk deel voorkomt, wel onderscheidende aan derzelve kenteekens (§. 72. N°. 14 en 15.) de Voet en Knie van alle andere Deelen.

§. 277.

Gemeenlyk als een Kind mer een Voet voorkomt, legt het zylings, zocanig, dat de Teenen en Hiel gekeerd zyn na de Zitbeenderen der Vrouwe, ten minsten een weinig schuins, om dat het Ligbaam schuins of dwars legt; men vindt ook doorgaans, dat de agterste Voet of Knie, die na het Heiligbeen legt, doorschiet.

§. 278.

§. 278.

Sommige oordeelen, dat men die voorkomende Voet of Knie moet uithalen, en het Kind altoos by een Been verlossen: edoch my dunkt, nevens andere beter, en met meer grond, dat als het Been tot aan de Knie niet buiten de Geboorte geschoten is, dat men dan de tweede Voet of Knie moet zoeken, en het Kind by twee Beenen of Voeten verlossen, om het in een regte leiding te kunnen uithalen, en al de trekkende kracht niet op een Dybeen te laten aankomen, dat hier door gemakkelyk ontwrigten of breken kan.

§. 279.

Alvorens men tot de operatie overgaat, moet men alles gereed maken volgens (§. 235. &c.)

§. 280.

Om het tweede Been of Knie spoedig en zeker te vinden, zoo schuift men de vingers wel zaamgelegd (van de regterhand als de groote Teen der Voet van 't Kind legt na de linkerzyde der Vrouwe en van de linkerhand als de groote Teen der Voet van 't Kind legt na de regterzyde der Vrouwe) langs de binnenzide van de Voet, naamlyk by de groote Teen, opwaards en langs de binnenzide der Knie, tot dat men komt by de Teeldeel, vervolgens schuift men langs het ingebleven Been, dat gemeenlyk, al is de eene Knie voorgekomen, tegens de Buik of Rug van het Kind uit-

gestrekt legt, zomtyds ook wel met de Voet of Knie rustende op de rand van den Ingang van het kleine Bekken. (§. 4.) Men klimt met de vingers verder, tot dat men de voet bereiken kan, die men wel vast houdt tusfchen de voorfte en middenfte vinger, zoo dat de Hiel rust in de palm der hand, en drukkende de Knie tegens 't Kind, tot dat men de Voet nederwaards buigen kan, en nevens de andere in de Scheede brengen.

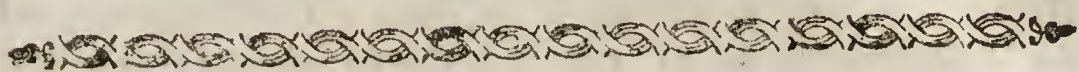
§. 281.

Wanneer 't agtergebleven Been of Knie in de Baarmoeder, by de voorkomende Voet of Knie gebragt is, dan is het Kind in dezelfde omftandigheid, als of het met twee Voeten of Kniën in de Geboorte komt; en men moet alles doen omtrent het verder uithalen van 't Kind, en de ongemakken die 'er nog zomtyds by kunnen voorkomen, gelyk (§. 263 tot §. 275.) gezegt is.

§. 282.

Als het voorkomende Been tot de Knie buiten de Geboorte is, vermits dan de Billen in 't kleine Bekken gezakt zyu, dan is geen tyd meer om 't ingebleven Been of Knie te gaan zoeken, en men moet de Verlofing verder by een Been of Knie vervolgen, en tot dat einde met veorzichtigheid zoo ver uithalen, dat men een of twee vingers in de Lies of plooy van 't agtergebleven Deybeen brengen kan en vervolgens weerszyden al wrikkende nederhalen, tot dat men de agtergebleven Knie
bui-

buigen, en de Voet kan nederhalen en nevens de andere brengen, wauneer men verders alles in agt neemt, gelyk in (§. 281.)

VYFTIENDE HOOFDSTUK.

Een Kind, 't welk aan den bovensten Ingang van 't kleine Bekken met de Billen voorkomt.

§. 283.

Voor dat de Vliezen gebroken zyn, is deze legging van 't Kind zeer onzeker, men kan het eenigzints verwagten, als de mond der Baarmoeder zeer hoog gelegen is, fchoon de Weën sterk zyn, en te gelyk, zich ovaal verwyderd, zynde deszelfs grootste diameter van 't eene Darmbeen tot het ander, doch gemeenlyk wat fchuins: In dit geval breekt men de Vliezen, als de mond der Baarmoeder de wydte heeft van een drie gulden (§. 240.) en onderzoekt hoedanig de legging van 't Kind is, wanneer men de Billen zeer gemakkelyk onderscheiden kan, aan derzelve kenmerken. (§. 72. No. 9.) maar als de waters lang zyn wegge-loopen, en de deelen gezwollen, dan is menigmaal woeyelyk om regt te onderscheiden, de deelen met welke een Kind voorkomt.

§. 284.

§. 284.

Het Kind kan op verschillende wyzen met de Billen voorkomen, naamlyk met een of beide Billen; de Rug gekeerd of na 't Heiligbeen, of na 't Schaambeent of na 't Schaambeent of na een der Darmbeenderen. Gemeenlyk noythans legt de Rug na 't Heiligbeen en een weinig op zyde; de Dyen en Beenen leggen of (1.) uitgestrekt tegens de Buik, of (2.) met de Kniën gebogen en van een verwyderd, zoo dat de planten der voeten tegens elkander aanleggen by de Billen: of (3.) leggen de Beenen kruislings over elkander: of (4.) leggen de Kniën tegens elkander en de voeten zyn verwyderd. In welke soort dazer leggingen het Kind ook is, gemeenlyk ontlast het in de Geboorte het *Meconium* of de zwarte dreck.

§. 285.

Men moet aanstonds, zoo dra de Vliezen gebroken zyn, overgaan om de Vrouw te verlossen; en tot dat einde het boven-Lyf lager laten leggen als het onder-Lyf, en verder vooraf gereed maken 't geen (§. 235. &c.) gezegt is.

§. 286.

Als men tot de Operatie overgaat, en men vindt de Voeten by de Billen, dan gaat men, met een vinger boven de Vreeg, omvat de eene, en trekt met de duim de hiel eerst neder, tot dat de voet uitgestrekt in de Scheede is, men laat die los zonder

der de Billen nederwaards te trekken, en men vat en trekt op de zelfde wyze de tweede voet, om de beenen nevens eikander te plaatzen.

§. 287.

Als de Beenen zich overkruisfen, dan moet men wat meerder omzichtigheid gebruiken, om naamlyk eerst te vatten die voet, welkers been tegens het Kind aanlegt, en dus het agterste; anders loopt men gevaar van het been te breken; men kan merken, dat men hier in een misflag heeft aan de sterke tegenstand, en wanneer men het loslaat, dat het zich meer of min van zelfs te rug trekt.

§. 288.

Ingeval men de Voeten niet en vind, of niet wel kan nederhalen, dan omvat men met de volle hand de Billen, men ligt die opwaards, en men draait de Rug van het Kind na de regter- of linkerzyde der Baarmoeder, en wel daar die 't meest na toe helt. Men moet de regterhand gebruiken, als de Rug na de regterzyde, of de linkerhand als die na de linkerzyde der Baarmoeder moet gewend worden.

§. 289.

Als men het Kind op deze wyze (§. 288.) geheel zylyngs gelegd heeft, dan gebruikt men die zelfde hand om eerst dat been, het welk 't agterste legt na de Lenden der Vrouwe, met de Knie te drukken tegens de Buik van 't Kind, vervolgens de

de voet te vatten, te buigen en nederwaards te halen, tot dat die uitgestrekt legt in de Scheede, en men gaat aanstonds over om het tweede, op die zelfde wyze 'er by te brengen.

§. 290.

Wanneer de beide Voeten in de Scheede gebragt zyn, (§. 289.) dan is het Kind in dezelfde omstandigheid als of het met twee voeten in de Geboorte gekomen was: en ingeval men maar een voet heeft kunnen uithalen, als of het met een voet was voorgekomen, en dierhalven moet men verder alles na voorkomende omstandigheden aanwenden, gelyk *Hoofdst. 13 en 14* geleerd is.

§. 291.

Wanneer 't Kind met de Billen voorkomt, en men wordt te laat geroepen, om dat de Vliezen reeds lang gescheurd en de waters weggelooopen zyn, en hier door de Deelen droog en de Baarmoeder rondom het Kind gesloten is; of dat het Kind reeds in de holte van 't kleine Bekken gezakt is; dan is het in deze gevallen geen tyd meer om de voeten te gaan zoeken; men moet het Kind dubbeld laten doorzakken, de Natuur alleen laten werken, tot dat men met een of twee vingers aan yder zyde by de Liezen van 't Kind komen kan, en dan aan de eene, en dan weder aan de andere zyde de Billen al trekkende en schuivende nederwaards brengen.

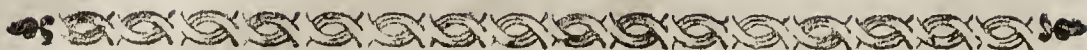
§. 292.

§. 292.

Als het Kind dubbeld (§. 291.) komen moet, dan laat men het zoo laag nederzakken, tot dat men de kniën buigen, en de beenen kan uithalen, om vervolgens te werken even als of het met twee beenen was voorgekomen: (ziet *Hoofdst. 13.*) Men moet in dit geval wel zorg dragen van de Billenaad niet te scheuren; want, schoon de omtrek der Billen en Dyen niet grooter is, als het Hoofd van 't Kind, (§. 62. No. 9.) en dus schynt als of het even gemakkelyk als het Hoofd door 't Bekken gaan kan, zoo moet men nogthans te gelyk opmerken, dat het voor eerst niet zoo wel kan verlangen en kegelvormig worden als het Hoofd, (§. 67.) en dat daarenboven het Hoofd, als de Nek komt by de rand der Schaambeenderen, zich voorwaards draait; dat de Billen zoo spoedig niet doen kunnen, en hier door veel lager moeten zakken, om voorwaards tusfchen de bogt der Schaambeenderen door te fchieten.

§. 293.

Als de Billen in 't kleine Bekken gezakt zyn, en de Weën ophouden, en men met de vingers in de Liezen het Kind niet kan verder nederwaards brengen, (§. 212. No. 3.) dan moet men een proef met de kromme Tang (§. 208.) of met de Tang (§. 211.) nemen, brengende aan weerzyden een Lepel volgens (§. 319.) en op die wyze haalt men de Billen nederwaards buiten de geboorte. Voor het overige behandelt men Vrouw en Kind volgens (§. 172.)

ZESTIENDE HOOFDSTUK.

Een Kind met een of twee Armen in de Geboorte voorkomende.

§. 294.

Een Kind kan met het Hoofd, en te gelyk aan een der zyden, of aan beide, met een Hand of elleboog in de Geboorte voorkomen, in welk geval het moet gekeerd worden, (§. 226. en te laat zynde, om dat het Hoofd met een of beide armen reeds in de Scheede gezakt is (§. 256.) dan moet men de Arm of beide uitgestrekt nevens het Hoofd laten doorzakken, kunnende des noods 't Hoofd met de Tang verlost worden, als het geklemt raakt, even als of 'er geen Arm nevens was; de Tang moet men tusfchen de Armen, en 't Hoofd inschuiven en vastsluiten. (§. 319.) Edoch gemeenlyk zakt 'er maar een Arm tot aan den Oxel in de Scheede, het Hoofd legt dwars op den Ingang van 't kleine Bekken, en de zydelyke deelen der Borst ontdekt men in 't Onderfleen by de mond der Baarmoeder, welkers bodem doorgaans in deze gevallen na de een of ander zyde overheldt.

§. 295.

Deze legging is niet zeer kennelyk voor het bre-
ken

ken der vliezen, maar die gebroken zynde, zoekt men aanstonds de Hand aan derzelve kenteekens (§. 72. No. 12.), en te gelyk, als de uitgeschoten Arm niet verdraait legt, zoo wyst de duim der hand de zyde waar het Hoofd legt, en de palm der hand de voorzyde van 't Kind: Vind men den Arm gebogen, zoo, dat de Elleboog doorzakt, die men kent aan deszelfs teekens, (§. 72. No. 11.) dan ontplooit men de Arm; en brengt de Hand voorwaards in de Scheede.

§. 296.

Alvorens men tot eenige Operatie overgaat, moet men vooraf naauwkeurig onderzoeken, of door lang wagten of mishandeling, de mond der Baarmoeder rondom den Arm niet gezwollen, geïnflammeerd, en nevens de Scheede gekwetst is; in welke gevallen men door ruime en kort op elkander volgende Aderlatingen, de ontstoke deelen eerst moet tragten te ontspannen, om daar na de Verlosfing te beginnen: schoon deze omstandigheden allergevaarlykst voor Moeder en Kind zyn, en voor beide meest al doodelyk, voornaamlyk als men met kracht de gezwollen en ontstoke deelen wil verwyderen, om door te dringen en het Kind te keeren.

§. 297.

Het is van de uiterste noodzakelykheid, zoo dra de vliezen gebroken zyn en het water wegloopt, de Verlosfing te beginnen, en zonder tydverzuim, of eenige andere handgrepen te beproeven, aan-
I stonds

stonds over te gaan om het Kind te keeren en by de voeten te verlossen, tot welk einde men hergeen (§. 235. &c.) geleerd is, zoo voor als in de Verlossing wel in acht moet nemen.

§. 298.

Om het Kind in dit geval te keeren, zoo is de gewone wyze, om aanstonds de voeten te zoeken, en tot dat einde brengt men een hand, langs de uitgeschoten arm, in de Baarmoeder, en wel de regterhand als het Hoofd legt in de regterzyde der Baarmoeder, en dus de linkerhand in het tegenovergestelde geval; vervolgens schuift men, met uitgestrekte en geslote vingers langs den arm, vindt men dat de tweede arm de Ingang vernauwt en moeyelyk maakt, zoo haalt men die nederwaards, en legt die by de eerste, en dringt verder door tot by de Borst van het Kind, vervolgens langs de Buik en Deyen tot by de Kniën, die men drukt tegens de Buik van 't Kind, en men buigt te gelyk de voeten nederwaards, ten zy deze lager als de kniën lagen, men omvat de voeten by de enkels, of kan men de tweede voet niet vinden, dan moet men zich met de eene vergenoegen: De voet, of dat beter is beide voeten, omvat hebbende, zoo haald men die verder nederwaards in de Scheede, het Lighaam te gelyk met de palm der hand opschnivende, waar door de arm of beide armen opryzen in de Baarmoeder: Als het Lighaam niet wyken wil, dan gebruiken veelen een strik, (§. 305.) om met de eene hand de beenen uit te halen en met de andere het Lighaam op te douwen: Verder de

Ver-

Verlossing volbrengende even of het Kind met een of twee voeten in de Geboorte was voorgekomen; en dus gelyk in 't 13de en 14de Hoofdstuk geleerd is.

§. 299.

Vermits deze Handgreep (§. 298.) gevaariyk voor 't Kind, menigmaal moeyelyk en zomtyds onmogelyk is, vooral als de deelen droog en gespannen zyn, zoo is het best altoos die geene te beginnen, die in de zwaarste gevallen het beste is; en derhalven zal men deze verlossing beter verrigten als men eerst het Kind geheel verschikt, en daar na uithaalt.

§. 300.

De voorafgaande schikking of voorbereiding van het Kind, wordt gedaan met de rechterhand, als het Hoofd legt in de linkerzyde der Baarmoeder, en dus met de linkerhand in het tegenovergestelde, en wel op deze wyze: De hand schuift men, met uitgestrekte en geflote vingers langs de uitgeschoten arm, of zomtyds beide armen, in de Baarmoeder, brengende voorzichtig die, tot onder het Hoofd van 't Kind, het welk men omvat, opligt, en te gelyk met een klein gedeelte van een groote cirkel opschuift na de bodem der Baarmoeder, zoo hoog als mogelyk is, daar na omvat men de Borst onder de Oxels, en brengt die insgelyks opwaards, men daalt vervolgens zagtyes nederwaards, zonder het Lighaam te doen zakken, tot dat men de Lenden, en eindelyk de Billen van 't Kind, kan omvatten, welke men geheel op-

I 2

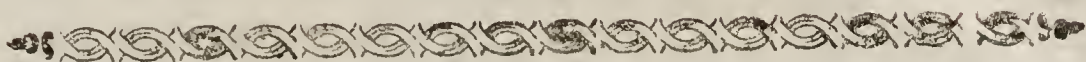
schuift

schuift en te gelyk draait, dat dezelve in de linkerzyde tegens de Baarmoeder aanleggen, ter plaatze daar 't Hoofd gelegen heeft, als men de rechterhand gebruikt heeft, of anders het tegenovergestelde; dit wel verrigt zynde, zoo is de arm van 't Kind of beide geheel in de Baarmoeder, en men haalt de hand, die deze voorbereiding gedaan heeft, geheel uit de Scheede.

§. 301.

Zoo dra de hand, die de voorbereiding gedaan heeft, is uitgehaald, zoo brengt men de andere hand in de Baarmoeder, om de uithaling van 't Kind te doen, en tot dat einde zoekt men met deze de voeten, die in dit geval zeer uitgestrekt leggen tegens de Buik en Borst van 't Kind. Men omvat eerst de voet die het onderste legt na de Rug van de Moeder, en drukt de knie tegens de Buik van 't Kind, en te gelyk haalt men de voet, zonder het Lighaam te laten zakken, nederwaards, tot dat die in de Scheede gebragt is, ten zy de knie gemakkelyker als de voet kon nederwaards gebragt worden; in welk geval men de knie in de Scheede brengt: Vervolgens zoekt men, zonder tydverzuim en zonder de hand uit de Scheede te halen, de tweede, en brengt die op dezelfde wyze nevens de eerste in de Scheede. Als de eerste voet niet wel wil volgen, om in de Scheede gebragt te worden, zoo heeft men doorgaans de verkeerde voet eerst gevat, waarom men die loslate en de andere ga zoeken, die gemeenlyk dan beter volgt: Dit verrigt zynde, dan moet verder de Ver-
los-

lossing voleindigd worden, even of het Kind met twee voeten of kniën was in de Geboorte gekomen: ziet 't 13de Hoofdstuk.

ZEVENTIENDE HOOFDSTUK.

Een Kind met de Rug, Buik, agter of voorzyde der Borst, Hals, Lenden, Schouders of Heupen in de Geboorte voorkomende.

§. 302.

Vermits het weinig onderscheid in de behandeling geeft, met welk dezer gedeeltens, in dit geval het Kind voorkomt, in 't algemeen kan men stellen, hoe nader by de mond der Baarmoeder de Billen van 't Kind leggen, hoe gemakkelyker de Verlossing zyn zal; insgelyks zyn die moeyelyker als het Bekken mismaaft is, of de Baarmoeder scheef legt. (§. 223.)

§. 303.

Men kan het voorkomen dezer onderscheide deelen alle brengen, tot de dwarse leggingen van 't Kind, en schoon men in het Onder slaan (na mate men meer of min na 't Heilig - of Schaambeenderen de vinger brengt) de zydelyke deelen gewaar wordt, zoo is 't nogthans de voor- of agterzyde

van 't Kind, 't geen het meest voorkomt; men onderscheidt alle deze deelen aan derzelve kentekens. (§ 72. No. 4, 5, 6, 7, 8, 10 en 13.) Edoch dit is niet wel mogelyk als na dat de Vliezen gebroken, en de deelen door lang wagten niet gezwollen zyn; Alvorens kan men uit eenige teekens alleen weten, (§. 126.) als dat 't Kind kwalyk en ook een dwarse legging heeft, wanneer de Vrouw onder de Weën klaagt, aan yder zyde der Baarmoeder een sterke pyn te gevoelen, veroorzaakt om dat de grootste diameter van 't Lighaam van het Kind zich bevindt in de kleinste van de Baarmoeder, en hier door vindt men ook op de Buik der Vrouwe weerszyden een meer uitstekende en gespanne dikte, zynde de eene 't Hoofd, en de andere, de Billen van 't Kind. Daarenboven vindt men by 't Onderstaan de mond der Baarmoeder zeer hoog en van den beginne ovaal verwyderd, loopende de grootste diameter van dit ovaal volmaakt dwars van het eene Heupbeen tot het andere, waarom men, als de mond der Baarmoeder genoeg verwyderd is, aanstonds de Vliezen breek en onderzoekt de eigentlyke legging van het Kind. (§. 127.)

§. 304.

Als men zeker is dat het Kind dwars legt, dan stelt men alles in 't werk, en neemt in de Operatie in agt het geen van (§. 235. enz.) geleerd is, wel onderzoekende aan welke zyde der Baarmoeder het Hoofd van 't Kind legt, om vooraf zeker te weeten, met welke hand men de Verlossing beginnen moet, op dat men aan de Vrouwe geen onnodige smerten veroorzaakt. §. 305.

§. 305.

De wyze, op welke men gemeenlyk in alle dwarfe leggingen van 't Kind de Verlossing zoekt te volbrengen, is om aanstonds de beenen te gaan zoeken, en tot dat einde gebruikt men de rechterhand, als de voeten leggen in de linkerzyde der Baarmoeder; en de linkerhand, in een tegen-overgesteld geval. Men gaat met de hand onder 't Kind in de Baarmoeder, schuift dezelve langs de dyen en kniën, tot dat men de agterste voet of liever beide voeten kan omvatten, (§. 258.) vervolgens trekt men dezelve langs te voorzyde van het Kind na de Scheede, ondertusfchen met de palm der hand de bovendeelen oppersfende, (§. 259.) vind men tegenstand, om dat het Lighaam van 't Kind niet wil wyken, dan nemen velen een dubbeld band, en maken een loopende strik, die zy met de vingers brengen by de voeten, en tot over de vreeg schuiven, verder de strik toehalende, zoo trekken zy met de eene hand de band nederwaards, en met de andere persen zy de bovendeelen na de bodem der Baarmoeder, en brengen op deze wyze de beenen in de Scheede, om verder de Verlossing te voleindigen: Op deze manier kan men zomtyds zyn oogmerk bereiken, schoon de waters lang zyn weggelooopen, en de Baarmoeder gespannen om het Kind is.

§. 306.

Het dunkt my nogthans veiliger, in alle dwarfe leggingen van 't Kind, tot voorkoming, dat

de Beenderen niet breken of ontwrigten, en door de strik de zachte deelen tot de beenderen niet doorsneden worden, en daarenboven om dat men in zware gevallen meenigmaal na veel smerten de Verlossing op de voorschreve wyze niet kan volbrengen; om altoos de zekerste wyze te verkiezen en eerst het Kind tot de uithaling te bereiden, en daar na de voeten of kniën in de scheede te brengen.

§. 307.

Om de voorbereiding van het Kind wel te doen, zoo gebruikt men de rechterhand als 't Hoofd legt in de linkerzyde der Baarmoeder; en de linkerhand in het tegenovergesteld geval. Deze hand brengt men in de Baarmoeder, en klimt langs het Kind tot onder deszelfs Hoofd, men neemt het Hoofd in de hand en ligt het op, en schuift het na de bodem der Baarmoeder, makende een klein gedeelte van een groote cirkel in het opschuiven, om hier door langzaam te bereiken de Bodem der Baarmoeder, Het Hoofd zoo hoog gebragt hebbende als mogelyk is, zoo schuift men de Schouders hooger, vervolgens de Lenden en eindelyk de Billen, tot dat deze leggen ter plaatze daar het Hoofd gelegen heeft, altoos wel oplettende om met voorzichtigheid de hand nederwaards te brengen, tot voorkoming, dat het Hoofd niet weder

§. 308.

Deze verplaatzing van 't Kind verrigt zynde, zoo laat men de hand uit de Scheede, en brengt de

an-

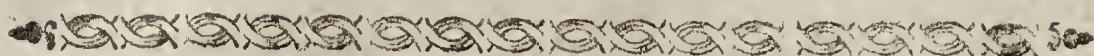
andere hand in de Baarmoeder om de beenen te zoeken, welke men op dezelfde wyze in de Scheede brengt, zoo als in (§. 301.) geleerd is. Ingeval de voorzyde van 't Kind gelyk de Buik, Borst, enz. het eerst voor de Geboorte geweest is, dan moet men volstrekt eerst de agterste knie in de Scheede brenge, en daar na de voorste; zoo dra het Hoofd zoo veel na de bodem der Baarmoeder gebragt is, dat de kniën tegens de mond der Baarmoeder aanleggen; vervolgens die nederhalen en ontplooyen, en by de verschikking van het Kind indagtig zyn, dat men het Aangezicht niet beledigd.

§. 309.

Na dat men de voeten of kniën in de Scheede gebragt heeft, dan is het Kind in het zelfde geval, als of het met deze was voorgekomen, en dierhalven voleindigd men verder de Verlossing, zoo als in 't 13de *Hoofdstuk* geleerd is.

§. 310.

Met dit *Hoofdstuk* is afgehandeld, die tegen-Natuurlyke Verlossingen, welke voornaamlyk alleen door bekwame Handgrepen met de hand kunnen geholpen worden; dierhalven volgen nu nog die soorten, waar in volstrekt nevens de handen Hefboom of Tang noodig is, vermits men in 't 11de *Hoofdstuk* reeds afgehandelt heeft de Gevallen, waar in, en de wyze, op welke men de Hoofdboor of Haken gebruiken moet.

ACHTTIENDE HOOFDSTUK.

Een Kind met het Hoofd geklemd, het Aangezicht gekeert na 't Heiligbeen der Vrouwe.

§. 311.

Als de ruimte van 't kleine Bekken wel gestelt is, overeenkomstig de afmetingen (§. 20, 21, 22.) dan is niet mogelyk, uit eenige Tekenen te voorzien, dat 't Hoofd eens voldrage en welgele-ge Kinds in de Verlossing zal geklemt raken.

§. 312.

De gewone zitplaats eener volkomen klemming, is tusfchen de Ingang van 't kleine Bekken, (§. 7.) alwaar de beenige kas van 't Hoofd (*Cranium*) wordt opgehouden, zoo dat het nog voorwaards of te rug kan: Maar wanneer het kleine Bekken, door mismaaktheid by den Ingang, veel ruimer als by den Uitgang is, (§. 23—25.) dan kan de klemming tusfchen de beenige omtrek der Uitgang zyn; (§. 21.) want in de Holte van 't kleine Bekken, vermits die altoos ruimer als de In- of Uitgang is, (§. 22.) kan het niet wel plaats hebben.

§. 313.

Behalven deze volkome klemmingen, (§. 312.) wel-

welke veroorzaakt worden door de Beenderen van het kleine Bekken (§. 20—25.); zoo kan het Hoofd by den Uitgang van 't kleine Bekken nog opgehouden worden, en als in een onvolkomen klemming geraken, door de onrekbaarheid en gespannenheid der Heilig-zitbeens-banden: (§. 18.) waardoor het Hoofd wel zoo sterk niet geprangt zit, als in een volkomen klemming, maar nogthans belet wordt lager te zakken, en voornaamlyk met de kruin als opgehouden wordt, om voorwaards onder de bogt der Schaambeenderen te draaijen door den Uitgang (§. 166, 167.)

§. 314.

De Tekens die zeker bewyzen dat het Hoofd geklemt zit, zyn:

- (1) Als men bevindt, schoon de Natuur en Kunst al hare Hulpmiddelen volgens (§. 178—186) aangewend hebben, tot bevordering der Verlossing, dat nogthans het Hoofd onbeweeglyk staan blyft, en de Vrouw door vruchteloze Weën afgemat raakt, of dat ze geheel geen Weën meer heeft (§. 212. No. 1.):
- (2) Als op het Hoofd van 't Kind, (indien het leeft) een slymagtig gezwel opkomt, welk aanhoudende grooter en meer gespannen wordt; ja zelfs zomtyds zoo ver, dat de bekleedzels der Opperhoofdsbeenderen tot buiten de Vrouwelyke Lippen opzwellen, schoon de beenige kas (§. 312.) op zyn plaats blyft:
- (3) De Waters, (§. 88, 163) schoon gemeenlyk nog niet alle afgeloopen, vloeijen geheel niet

niet meer, en de scheede wordt droog en gezwollen:

- (4) Schoon de mond der Baarmoeder (§. 163.) nog niet geheel tot de hals van 't Kind is terug geweken, zoo gevoelt men het hoofd geheel naakt in de scheede:
- (5) Als de begonne Zwelling op 't hoofd van 't kind ontspant en verslapt, dan is het Kind in de Verlossing gemeenlyk gestorven; maar als 'er geheel geen zwelling opkomt, schoon het Hoofd geklemt raakt, zelyk uit No. 1, 3 en 4 blyken kan, dan is het zeker, dat het Kind voor de klemming gestorven is.

§. 315.

Als men uit de Tekens (§. 313.) weet dat het Hoofd geklemt zit, zoo is menigmaal zeer moeijelyk om te onderscheiden hoedanig de legging van 't Hoofd is, voornaamlyk als men by den aanvang der arbeid niet by de Vrouw geweest is, eer dat 'er Zwelling op het Hoofd gekomen was, notwithstanding moet men zulks naauwkeurig tragten te onderzoeken en naspeuren, uit de loop der Naden en Fontanellen, (§. 65, 66.) en daarenboven door het inbrengen eener vinger, tuschen het Hoofd van 't Kind en de scheede der Vrouwe, om een Oor van 't Kind te bereiken en daaruit te weten hoe het Hoofd legt.

§. 316.

Als men weet dat het Hoofd natuurlyk legt (§. 70.)

70.) en geklemt is, zoo dat de kunst geen andere hulp meerder kan bybrengen, als door middel van de Hefboom of Tang de Vrouw te Verlossen, dan moet men hoe eerder, hoe beter, daartoe overgaan, doch nooit buiten de Tekens (§. 313.) aangehaalt, ten zy in die gevallen, waarvan (§. 212. No. 4.) gesproken is: En als een algemeene Regel kan men vaststellen dat hoe lager het Hoofd in 't kleine Bekken gezakt is, hoe gemakkelyker en veiliger de Verlossing zyn zal.

§. 317.

Het Hoofd in een natuurlyke legging geklemt zynde, zoo moet men om het zelve te redden, de voorkeuze geven aan de Roonhuiziäansche Hefboom (§. 207.) of aan de Tang (§. 211.) Edoch als de klemming zeer zwaar is door al te groote omtrek van 't Hoofd of al te kleine ruimte van 't Bekken, en dat het Hoofd zeer hoog in 't Bekken zit, dan moet men zomtyds tot de kromme Tang van *Levret* of *Smellie* overgaan, om meerder kracht te kunnen gebruiken, schoon in zulke ongelukkige gevallen de uitkomst zelden zoo volkomen is;

§. 318.

Tot het doen van de operatie, moet men altoos vooraf alles gereed maken, en hiertoe de volgende Regels in agt nemen.

(1) Men plaats Vrouw, Helpers en zich zelfs zoo als (§. 235—239.) geleerd is,

(2)

142 *Een Kind met het Hoofd geklemd,*

- (2) Men moet de Instrumenten, voornaamlyk voor de barende Vrouw verborgen houden:
- (3) Het onderlyf der Vrouwe bedekt men door middel van een uitgespreide deken of beddelaken:
- (4) De Instrumenten besmeert men met Olie, en men steekt die, in zyn zak, of tusfchen de klederen, om wat te verwarmen.

§. 319.

Om den Hefboom wel te gebruiken zoo moet men overeenkomstig de volgende Regels werken:

- (1) Men brengt de vingers van de regterhand zoo hoog als mogelyk is, aan de linkerzyde van 't kleine Bekken, tusfchen het Hoofd van 't Kind, en de scheede der Vrouwe:
- (2) De Hefboom genomen in de linkerhand, schuift men tusfchen de ingebragte regte hand en 't Hoofd van 't Kind opwaards, volgens de boogsgewyze loop van 't Bekken, (§. 27.) tot dat het Hoofd legt in de holte of bogt der Hefboom:
- (3) De Hefboom ingebragt zynde, zoo haalt men de regterhand uit de Scheede, en vat met die hand het Instrument, vervolgens schuift men het een weinig hooger, om te onderzoeken of 'er niets tusfchen beide legt, en al schuivende brengt men de Hefboom dicht by de kraakbeeninge vereeniging der Schaambeenderen, (§. 14.) men draait het Instrument een weinig fchuins, zoo dat de punt der Hefboom geplaatst is tegens de Onderkaak en Kin van 't Kind:
- (4) De Hefboom geplaatst zynde, zoo ligt men
het

het endt dat in de hand is, een weinig opwaards, en drukt het agterhoofd van 't Kind van de rand der Schaambeenderen af, en te gelyk trekt men het Instrument benevens het Hoofd nederwaards, (als het niet laag genoeg is) om het te brengen met de Nek dicht by de rand der Schaambeenderen:

- (5) Het Hoofd laag genoeg zynde, zoo ligt men het ondereinde van 't Instrument, 't welk men in de regter hand heeft, opwaards, en drukt het na de buik der Vrouwe, onderwyl drukt en ondersteunt men, met het platte der linkerhand de Bilnaad der Vrouwe; te gelyk brengende het Hoofd voorwaards, tot dat het met een boogswyze draai buiten de Geboorte schiet. (§. 167.)
- (6) Volgens deze beschreve wyze, wordt een geklemt Hoofd met de Hefboom buiten de geboorte gebragt, als het geheel legt met het aangezicht na 't Heiligbeen der Vrouwe *volgens de lyn k k van Pl. 1.* of wat schuins met 't aangezicht na de linkerzyde van 't Bekken gedraait. Maar in geval het aangezicht wat na de regterzyde van 't Bekken legt, dan is beter op een tegenovergestelde manier met de Hefboom en handen te werken, en dus met de linkerhand, en aan de regter zyde van 't Bekken, te doen, even als nu geleerd is, dat met de regterhand aan de linkerzyde van 't Bekken moet gedaan worden;
- (7) Het Hoofd geboren zynde, zoo haalt men het Lighaam verder uit volgens (§. 171.) en bezorgt Moeder en Kind na de verlossing volgens (§. 172. en 173.) §. 520.

§. 320.

Als men de kromme Tang van *Levret*, of *Smelzie* wil gebruiken, of ook de Tang (§. 211.) beschreven, en in de 7de Plaat afgetekent, dan moet men overeenkomstig de volgende Regels werken:

- (1) Men brengt de eene hand zoo hoog als mogelijk is, aan de linker of rechterzyde van 't kleine Bekken, tusfchen het Hoofd van 't Kind in de fcheede der Vrouwe.
- (2) Men neemt in de andere hand een Lepel der Tang by het Handvatfel, en fchuifze, met de holle zyde gekeert na 't Hoofd van 't Kind, en met een gelyke beweging of zagte wrikingen, tusfchen de ingebragte hand, en 't Hoofd in de Baarmoeder volgens de kromme lyn van 't Bekken, (§. 27.) tot dat de fluiting der Tang dicht tegens het Hoofd aanlegt; fluit de punt der Lepel tegens het oor van 't Kind, de mond der Baarmoeder of Heiligbeen der Vrouwe, zoo verfhuift men de Lepel wat, om zagjes deze hinderpalen te vermyden:
- (3) Het is onverschillig aan welke zyde van 't Bekken, men de Lepel eerst inbrengt, 't best is nogthans die Lepel eerst te nemen, welkers zaamvoeging kruisfelings fluit op de andere, anders is men verpligt, eer dat men de Lepels kan overkruifen, de Handvatfels eerst voorby elkander te fchuiven; dierhalve moet men als men de Tang van *Levret* gebruikt het eerst nemen de *branche male*. (§. 210.)
- (4) De Lepel ingebragt zynde, zoo ligt men het
Hand-

Handvatzel opwaards na de buik der Vrouwe, en laat het in die legging vasthouden. Maar *Leyret*, om dat hy eerst inbrengt de *branche male*, zoo brengt hy ook het Handvatvel dicht tegens de Bilnaad der Vrouwe, en laat het in de laagte vasthouden.

- (5) Men brengt de andere Lepel, aan de tegenovergestelde zyde van 't Hoofd, op dezelfde wyze, die houdende onder de eerst ingebragte, als het Handvatzel by de buik der Vrouwe legt, of boven de ingebragte, gelyk *Leyret*, als de eerste Lepel tegens de Bilnaad aanlegt:
- (6) De beide Lepels ingebragt zynde, zoo legt men ze kruisfelings over elkander, en al schuivende omvat men weerszyde het Hoofd, dat het met de ooren tuschen de Lepels wel omfloten legt, vervolgens brengende, beide Handvatzels geheel dicht tegens de Bilnaad der Vrouwe; Maar als men de Tang van (§. 211.) gebruikt dan moet men de Handvatzels in 't midden der Vrouwelyke Lippen, *Labia muliebria* (§. 30.) houden:
- (7) De overkruisfing wel gelegd zynde, by de sluiting of zaamvoeging der Lepels, zoo moet men nog, als men de Tang van *Leyret* gebruikt, de spil omdraaijen van de *branche male*, waartoe men de sleutel gebruikt, als het met de vingers niet geschieden kan: (§. 210.)
- (8) De Tang wel geplaatst zynde, wordt vervolgens wel gesloten vast gehouden, met de eene hand, en met de andere, neemt men een sterke band die wel een El lang is, en flin-

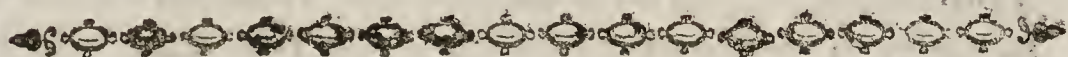
gert die tweemaal om het handvatzel der eene Lepel verder eenige reizen om beide handvatzels, tot dat men de eindens der Band met een losse strik kan vastmake.

(9) De Tang gelegd zynde, zoo vat men met beide handen de Handvatzels, en al wrikkende zomtyds draaijende haalt men, voornaamlyk als 'er Weën komen, by trappen en voorzichtig het Hoofd in de scheede, en na mate men den uitgang nadert, ligt men van tyd tot tyd het Hoofd een weinig opwaards na de bogt der Schaambeenderen, tot dat de Nek van 't Kind dicht by de onderste rand der Schaambeenderen gekomen is, daar zynde, zoo trekt men met de eene hand de Handvatzels in de hoogte en men brengt het Hoofd boogsgewys, overeenkomstig de kromme lyn in natuurlyke verlossingen (§. 167.) buiten de geboorte, ondertusfchen met de andere hand de Bilnaad ondersteunende, om die deelen voor scheuring te bewaren:

(10) Als men by het uithalen van 't Hoofd, bespeurt dat het agterhoofd sterk geknelt legt, tegens de Schaambeenderen der Vrouwe, en hierdoor sterke tegenstand doet, dan draait men het eerst met de Tang een weinig schuins, om het te brengen in de grootste diameter, der Ingang van 't kleine Bekken, (§. 20. No. 3.) en men haalt het vervolgens schuins neder, tot dat de Nek by de onderste rand der Schaambeenderen gekomen is, wanneer men het aangezicht weder draait na 't Heiligbeen en dus buiten brengt:

(11)

(11) Het Hoofd buiten de geboorte zynde, zoo maakt men de Lepels los, en neemt die voorzichtig weg, men haalt het Lighaam verder uit, volgens (§. 171.) en bezorgt Moeder en Kind, na de Verlossing, volgens (§. 172 en 173.)

NEGENTIENDE HOOFDSTUK.

Een Kind met het Hoofd geklemd, het Aangezicht gekeert, na de Schaambeenderen der Vrouwe.

§. 321.

In dit geval, moet men ten opzichte van de plaats, en Tekens der Klemming, zich herinnere, 't geen (§. 312, 313, 314, 315, 316.) gezegt is. En door het onderslaan wel onderzoeken: (1) of het voorhoofd op, en over de bovenste rand der Schaambeenderen, geperst zit: dan (2) of het tusfchen de Ingang van 't kleine Bekken, agter de Schaambeenderen doorzakt, en de kruin van 't Hoofd in 't midden van 't Bekken is. In 't laatste geval kan men de Verlossing doen, met de kromme Tang van (§. 211.) overeenkomstig de Regels en op die wyze zoo als (§. 320.) geleerd is: alleen moet men opmerken dat men het Hoofd niet eerder opligt, om buiten de geboorte te brengen, (§. 320. No. 9.) voor dat de Kin van 't Kind, onder de onderste rand der Schaambeenderen kan doorschie-

ten, en dus moet het Hoofd wat lager agterwaards, op den bodem van 't kleine Bekken gebragt worden, als dat het aangezicht legt na 't Heiligbeen der Vronwe.

§. 322.

In 't eerste geval (§. 321.), als naamlyk het Voorhoofd op, en over de bovenste rand der Schaambeenderen geklemt zit; dan is de Kin van 't Kind zeer geperst op de Borst: Het midden der Pylnaad, (§. 62. No. 2.), zit gedrukt op een van beide der Schaambeenderen, waardoor het aangezicht, geheel legt, tegens over de bodem der Baarmoeder, (§. 39.): En het Agterhoofd tragt te vallen, in de holligheid van 't Heiligbeen, het geen gelegenheid geeft, dat het kleine Bekken, zich veel meer bezet vinds, aan de voorzyde als agterzyde: In 't begin der Arbeid is ook de mond der Baarmoeder, geheel voorwaards, na de Schaambeenderen gelegen, even als of de bodem der Baarmoeder (indien het mogelyk was) na agteren overhelde.

§. 323.

Als men deze legging (§. 322.) ontdekte by het breken der Vliezen, zoo was zekerlyk de veiligste weg, om de Vrouw en Kind te behouden, aanstonds de keering te doen, en het Kind by de beenen te verlossen; volgens (§. 235—260.), maar als 't Hoofd geklemt zit, en de Tekens (§. 314.) zulks bevestigen, dan moet men hoe eerder hoe beter tot de Tang overgaan, om het Hoofd te ontklemmen, en af te wenden van de perzing
en

en tegenstand, welke het heeft op de Schaambeenderen, en het Voorhoofd te doen vallen, in de holte van 't kleine Bekken: tot welk einde men vooraf alles tot de Operatie gereed maakt, volgens (§. 318.)

§. 324.

De Handgreep om een Hoofd, als het in deze legging geklemt zit (§. 322.), het best en 't veiligst voor Moeder en Kind te redden, zoo is de kromme Tang volstrekt noodzakelyk, (§. 208-211.) om het Hoofd vast te kunnen omvatten, en de Tang niet afglippen; daarenboven heeft *Leyret* een band gevoegt by de Tang, welke moet dienen als een Hefboom, waardoor deze Handgreep, veiliger en gemakkelyker gemaakt wordt, en boven alle andere, te verkiezen is: *Leyret Traité des accouchemens pag. 246. §. 754. gedrukt te Parys 1770.* oordeelt, dat men de Vrouw, in dit geval, moet leggen op haar Kniën en Ellebogen, en als dan het Instrument inbrengen van agteren, en dat wel met de voorste punt der bogt gekeert na 't Heiligbeen der Vrouwe, en dus op een tegen overgeslede wyze als gewoonlyk, om het Hoofd na zyn gedagte beter te vatten, en minder met de Tang te drukken op de Bilnaad, 't welke in dit geval menigmaal gescheurt raakt. Edoch die de Handgreep van *Leyret* wel kent, vertrouw ik dat deze nieuwigheid niet zal navolgen.

§. 325.

Om deze Handgreep van *Leyret* met de kromme

me Tang benevens de Band, wel te doen, zoo moet men de volgende Regels in agt nemen:

- (1) Men neemt een stevige band, ter langte van twee voeten, en steekt die met het eene einde, door de opening der eerste Lepel, of *Branche male* (§. 210.), vervolgens schuift men die, tusfchen het Hoofd en de linkerzyde van 't Bekken, op die wyze als (§. 320. No. 1, 2.) geleerd is. men brengt het Handvatfel, dicht tegens de Biinaad der Vrouwe, en laat het in die legging vasthouden:
- (2) Men neemt de tweede Lepel, of *Branche femelle* (§. 210.), en steekt insgelyks het na de binnezyde afhangende einde der Band, door de opening dezer Lepel, en schuifze op dezelfde wyze, tusfchen het Hoofd en de regterzyde van 't Bekken, en men legt het Handvatfel, kruisfelings op de onderfte Lepel; zoo dat de spil der eene Lepel, gaat door de fleuf der andere:
- (3) Beide Lepels wel geplaatst, overkruist, de spil gefloten, en de Handvatfels toegebonden zynde, volgens (§. 320. No. 6, 7 en 8.) zoo knoopt men de twee onder afhangende eindens, der doorgestoke Band zamen, waardoor men een Handvatfel maakt, om 'er een hand te kennen insteken; welk handvatfel men zoo dicht als mogelyk is, schuift tegens het opperhoofd van 't Kind;
- (4) Alles gereed zynde, zoo vat men, met de regterhand, de toegesloten Tang, en de linker, steekt men in het gemaakte handvatfel der band, (No. 3). Vervolgens ligt men de

de handvatzels der Tang wat opwaards, en houde die onbeweeglyk op zyn plaats, zonder hoofd te trekken of neder te halen, als dan begint men de band, met de linkerhand, nederwaards te drukken, zoo dat de kracht, welke men gebruikt om de Tang vast te houden, genoegzaam is, om tegenstand te bieden aan een grooter kracht welke op de band werke, en waardoor de Lepels der Tang met het Hoofd van 't Kind agterwaards na de holte van 't kleine Bekken getrokken worden, tot dat het Hoofd afschiete van de klemming en perfsing op de bovenste rand der Schaambeenderen, en geheel valle in de holte van 't kleine Bekken, houdende zoo lang de Handvatzels der Tang onbeweeglyk:

(5) De klemming op deze wyze overwonnen zynde, zoo is het Hoofd in die legging als (§. 321. No. 2. gezegt is, en moet dierhalven op diezelfde wyze verder uitgehaalt en verlost worde:

(6) Het Hoofd geboren zynde zoo maakt men de Lepels los, en neemt ze weg, behandelende Kind en Moeder verder volgens (§. 171, 172 en 173.)

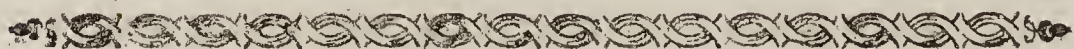
§. 326.

Volgens de manier van *Smellie l. c. pag. 154. §. 266. 1ste Deel*, zoo moet men in dit geval, na dat de kromme Tang is aangelegt het Hoofd een weinig opwaardg brenge, het Voorhoofd na de linker of rechterzyde van 't Bekken draaijen, en verder nederwaards trekken, tot dat het Agter-

K 4

hoofd

hoofd by de knobbels der Zitbeenderen gekomen is, daarna moet het Voorhoofd, agterwaards in de holte des Heiligbeens, en ook wel een vierde deel, of meerder, na de andere zyde worden omgedraaid, om te verhoeden dat de Schouders niet aan de bovendeelen der Schaambeenderen, of des Heiligbeens komen te staan: maar na de zyde des Bekkens gekeert blyven; als dan moet men het weder een vierden deel te rug draaijen, en daarna, het Hoofd, als het Voorhoofd weder in de holte des Heiligbeens is gebragt, op de gewoone wyze uithalen. Als men deze verscheide draaijingen doet, moet het hoofd, daardoor na gelegenheid opwaards gebragt, en nederwaards gehaald worden, tot men geen den minsten tegenstand ontmoet. Wanneer het Hoofd klein is, wordt het in dit geval uitgehaald, gelyk het is voorgekomen, maar is het groot, dan zal de Kin zoodanig tegen de borst gedrukt worden, dat men het met de halve draaijing niet kan uithalen, en de Vrouw zal, als het uitkomt gescheurt worde.

TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

Een Kind met het Hoofd geklemd, het Aangezicht gekeert na de linker of regterzyde van het Bekken der Vrouwe.

§. 327.

Ten opzichte van de plaats en Tekens der klemming, moet men zien: (312—316.) Maar de
zy-

zylingze legging van 't Hoofd, is in dit geval te kennen aan de loop der Pylnaad (§. 65. No. 2.) die zomtyds geheel van 't eene Zitbeen tot het andere loopt, edoch gemeenlyk een weinig schuin; Hiernevens onderzoekt men ook aan de eindens der Pylnaad, waar de voorste en agterste Fontanel gelegen zyn; welke men onderscheid aan derzeiver kentekens (§. 66.) En indien zulks, door de zwelling der deelen niet mogelyk is, zoo tragt men één oor te bereiken, om daar door te weten, waar het Aangezicht en agterhoofd van 't Kind geplaatst zyn.

§. 3-8.

Als het Hoofd in deze legging, geklemt zit, zoo is de Handgreep van *Smellie* en *Levret* in dit geval, zeer verschillende om het Hoofd met de Tang te verlossen: Want volgens *Smellie*, moet men een Lepel inbrengen tuschen het Hoofd van 't Kind, en de Schaambeenderen der Vrouwe, en de andere Lepel tuschen het Hoofd en 't Heiligbeen, om dat men geen Lepel over het Aangezicht van 't Kind zou plaatzen: En volgens *Levret* om dat hy geheel afkeurt een Lepel te brengen onder de Schaambeenderen, of over het Aangezicht van 't Kind zoo heeft hy een byzondere wyze om het Hoofd eerst zoo te verplaatzen, door middel van een Lepel, dat het Aangezicht meerder gedraait legt na de Schaambeenderen, om het vervolgens, met het inbrengen der tweede Lepel op de gewoone wyze te verlossen.

Na dat alles tot de Operatie, gereed is gemaakt, volgens (318.); Zoo moet men de volgende Regels wel in agt nemen, als men de Handgreep van *Levres* verkiest te volgen:

- (1) Als het agterhoofd van 't Kind, legt na de linkerzyde van 't kleine Bekken; dan gebruikt men eerst de *Branche femelle*: (§. 210.) En indien het legt na de rechterzyde; de *Branche male*:
- (2) De Lepel welke men eerst gebruiken moet schuift men verkeert, (dat is, met de voorste punt der bogt gekeert na 't Heiligbeen der Vrouwen) tusfchen het agterhoofd en de fcheede: op die wyze als geleerd is: (§. 320. No. 1. 2.)
- (3) De Lepel wel geplaatst zynde agter het Agterhoofd van 't Kind, zoo vat men met de eene hand het Handvatfel der Tang; en de andere plaats men hoger digt by 't Hoofd, vervolgens doet men, met de Lepel, twee onderscheide bewegingen, eensdeels fterk drukkende tegens het agterhoofd om de Lepel op zyn plaats te houden: En anderdeels fchuivende na ondere, om dus het Agterhoofd en Lepel, te gelyk te brengen, na 't Heiligbeen der Vrouwe, waardoor het Aangezigt meerder gedraait legt na de Schaambeenderen:
- (4) Het Hoofd dus verplaatst zynde, zoo houd men op met drukken, tegens het Agterhoofd; en fchuift de Lepel alleen tusfchen het Hoofd

en 't Heiligbeen heenen, om dezelve te brengen aan de andere zyde van 't Bekken, en te plaatse in zyn gewone legging over 't oor van 't Kind:

- (5) De eerste Lepel dus geplaatst zynde, zoo brengt men aan de andere zyde van 't Bekken, op de gewoone wyze (§. 320. No. 1, 2.) de tweede Lepel:
- (6) Beide Lepels geplaatst, overkruist, de spil gesloten, en de Handvatzels toegebonden zynde volgens (§. 320. No. 6, 7, 8.) zoo is het Hoofd in die legging als (§. 321. No. 2.) gezegt is, en moet vervolgens verder op die wyze met de Tang verlost worde: En na de verlossing Moeder en Kind behandelt worden, volgens (§. 171—73.)

§. 330.

De Handgreep van *Smellie l. c pag. 155. §. 268. 1ste Deel*, is op deze wyze met de regte Tang (§. 208.). De Vrouw, zegt hy, laat men leggen, op haar regter of linkerzyde, om de Lepels der Tang te plaatzen: Maar gesteld zynde, dat de Vrouw op haar linker zyde legt, en het voorhoofd van 't Kind na die zelfde zyde, dan moet men de vingers der regterhand, langs het oor, tusfchen het Hoofd en de Schaambeenderen, tot in de mond der Baarmoeder inbrengen: Zit het Hoofd zoo vast, dat men 'er niet kan tusfchen komen, zoo moet men de linkerhand, tusfchen het Heiligbeen en het Kindshoofd inschuiven, en het Hoofd zoo hoog als mogelyk is opwaards brengen,

gen, om genoegzame ruimte voor de vingers en Tang te verkrygen: Daarna moet men een Lepel der Tang, met de regterhand binnen brengen, wat schuins na de wang en kin van 't Kind, houdende het Handvatzel, agterwaards na de Bilnaad, op dat zich de punt der Lepel, na de bogt des Heiligbeens kan schikken: Dit geschied zynde, zoo moet men de linkerhand uithalen en het Handvatzel laten vast houden; vervolgens brengt men de vingers der regterhand, tusfchen het Hoofd en de Schaambeenderen, en schuift met de linkerhand, de andere Lepel, zagtelyk en langzaam na binnen, om niets te kweefen; het Handvatzel houdende, zoo veel na de Bilnaad als mogelyk is: Beide Lepels geplaatst zynde dat ze het Hoofd wel omvatten, zoo overkruist en fluit men de Lepels op de gewone wyze: alles gereed zynde, zoo moet men het hoofd na zich trekken, en van het eene oor des Kinds tot het andere, of van blad tot blad wrikken: het hoofd, laag genoeg zynde, zoo moet men het, de helft eens halve krings eerst rond, en daarna weder, een vierde krings te rug draaijen, om het voorhoofd in de holte des Heiligbeens te brengen: En wil het hoofd verder niet gemakkelyk voortgaan, zoo moet men de handvatzels der Tang wel toebinden, en de Vrouw op haar rug wenden, en dan het agterhoofd van 't Kind met een halve ronde draai van onder de Schaambeenderen op de gewone wyzen na buiten halen.

EEN- EN- TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

Een Kind met het Hoofd geklemd, het Aangezicht regt nederwaards gekeert.

§. 331.

Wanneer men by het breken der vliezen door het onderflaan ontdekt, dat het Hoofd met het Aangezicht voorkomt, zoo is boven al te verkiezen, als het eenigzints mogelyk is, om het Kind te keeren en by de voeten te verlossen, op die wyze als (§. 235—260.) geleerd is, om door verzuim geen oorzaak te zyn, van veel smertelyker gevolgen, want men mag vry zeker verwagten, dat de Natuur de verlossing niet zal kunnen volbrengen, of het Hoofd moet zeer klein, en het Bekken heel ruim zyn, vermits de grootste diameter des Hoofds, (§. 62. No. 6.) voorkomt, die niet, als met moeite gaan kan, door de grootste diameter der ingang van 't kleine Bekken. (§. 20. No. 3.)

§. 332.

De Teken en, door welke men weet, dat het Aangezicht voorkomt, zyn zeer wel te onderscheiden, als de Deelen niet buiten gewoon gezwollen zyn, vermits Oogen, Neus, Mond en Kin door 't Onderflaan ontdekt worden, (§. 72. No. 3.)

3.) En te gelyk uit derzelve plaatsing blykt, de geheele iegging van 't Hoofd.

§. 333.

Het Aangezicht kan op drieërlei, voorname en geheel verschillende leggingen voorkomen; en geklemd raken:

- (1) De Kin van 't Kind gekeert na de Schaambeenderen, en de voorste Fontanel (§. 66.) na 't Heiligbeen der Vrouwe.
- (2) De Kin van 't Kind gekeert na 't Heiligbeen, en de voorste Fontanel na de Schaambeenderen.
- (3) De Kin van 't Kind gekeert na de linker of regterzyde van 't kleine Bekken, en de voorste Fontanel na de tegenovergestelde zyde.

§. 334.

Als het Aangezicht voorkomt, en begint te zwellen, dat een Teken van klemming is, (§. 314.) En de keering niet meer mogelyk is, zoo moet men spoedig tot de Tang overgaan, of het Kind, als het leefde zou sterven. Dierhalven maakt men alles, tot het doen der Handgreep gereed; volgens (§. 318.)

§. 335.

De Handgrepen van *Levret* en *Smellie* zyn in deze leggingen zeer onderscheiden; in het eerste geval (§. 333. No. 1.) als naamlyk de Kin ligt na de Schaambeenderen, en de voorste Fontanel

na 't Heiligbeen, zoo wil *Levret* dat men niet alleen de Tang, maar wederom, dezelve vereenigt met een Band, gebruiken, en dat op een tegen overgestelde wyze als (§. 325.) geleerd is, om daar door het agterhoofd in de holte van 't kleine Bekken te doen vallen, en de Kin aftefchuiven van de klemming op de Schaambeenderen, tot dat einde moet men de volgende Regels in agt nemen:

- (1) Men neemt een stevige band ter langte van twee voeten, en steekt die met het eene einde door de opening der *Branche femelle* vervolgens schuift men die verkeert, (dat is met de punt der bogt gekeert na 't Heiligbeen der Vrouwe,) tusschen het Hoofd van 't Kind en de linkerzyde van 't Bekken, op die wyze als (§. 320. No. 1. 2.) geleerd is, latende het Handvatzel zeer laag tegens de Bilnaad der Vrouwe vasthouden:
- (2) Men neemt de tweede Lepel of *Branche male* en steekt het, na de binnezyde afhangende einde der Band, door deszelfs opening, en schuifze op dezelfde wyze tusschen het Hoofd en de rechterzyde van 't Bekken, men legt het Handvatzel kruisfelings op de onderste Lepel, zoo dat de spil der eene gaat door de sleuf der andere Lepel.
- (3) Beide Lepels het Hoofd wel omvat hebbende, de spil gesloten en de Handvatzels toegebonden zynde, volgens (§. 320. No. 6. 7. 8.) zoo ligt men de eindens der Band om hoog en knoopze, om een Handvatzel te maken, hetzelfde schuivende dicht tegens het Hoofd van 't Kind:

(4)

- (4) Alles gereed zynde zoo houd men, met de rechterhand, de Handvatzels der Tang wel na onderen, en de linker, steekt men in 't gemaakte handvatzel der band, vervolgens ligt men met de Band, de Lepels benevens het Hoofd van 't Kind in de hoogte, onderwyl dat men met de handvatzels der Tang 't Hoofd wat wrikken en voorwaards halen, tot dat het agterhoofd in de holte van 't kleine Bekken valle, en de Kin van de klemming op de Schaambeenderen affschuive, waar door het Hoofd komt te leggen met 't Aangezicht tegens de Schaambeenderen, en dus even als in (§. 321. No. 2.): moetende verder op die zelfde wyze uitgehaalt en verlost worden:
- (5) Het Hoofd geboren zynde, zoo maakt men de Lepels los, en behandelt verder Moeder en Kind volgens (§. 171. 172. 173.)

§. 336.

In deze legging van 't Hoofd, (§. 333. No. 1.) moet men volgens *Smellie l. c. pag. 158. §. 272. 1ste Deel*. De Vrouw op haar rug leggen, en de regte Tang (§. 308) op de gewone wyze, langs de zyden van het voorhoofd, over de ooren na 't agterhoofd inbrengen en vastmaken; daarna het Hoofd nederhalen, tot dat de Kin onder de Schaambeenderen gebragt is; als dan, moet het Hoofd, in een halve ronde draai, opwaards gevoerd worden; waardoor zich het voor- en agterhoofd, van de Bilnaad opwaards begeeft, en de onderdeelen der Scheede voor scheuren bewaardt worden, ha-
len-

lende het Hoofd verder buiten de geboorte, met het aangezicht gekeert na de Schaambeenderen volgens (§. 321. No. 2.)

§. 337.

In het tweede Geval, (§. 333. No. 2.) als naamlyk de Kin legt na 't Heiligbeen, en de voorste Fontanel na de Schaambeenderen: dan oordeelt *Leyret* dat men het Hoofd kan ontklemmen, met alleenlyk het agterhoofd van 't Kind, nederwaards te trekken, tot het onder de Schaambeenderen is doorgezakt, waardoor het aangezicht valt, tegens de bogt van 't Heiligbeen, en dierhalven is voldoende de Handgreep welke in 't 18de *Hoofdstuk* (§. 320.) geleerd is. Maar *Smellie* pag. 158. §. 273. 1ste *Deel*. Oordeelt, na dat de Tang ingebracht en over de Ooren gevestigd is, dat men, het agterhoofd, na de eene zyde van 't Bekken, en de Kin na de andere moet draaijen, in indien het mogelyk is, het agterhoofd na 't onderdeel des zitbeens nederhalen, daarna moet men het agterhoofd in de holte des Heiligbeens, en dus de Kin onder de Schaambeenderen brengen, en aldus het Hoofd verder uithalen, gekeert met het Aangezicht na de Schaambeenderen, volgens (§. 321. No. 2.)

§. 338.

In het derde geval, (§. 333. No. 3.) als naamlyk de Kin legt na de linker of rechterzyde van 't kleine Bekken, en de voorste Fontanel, na de tegen overgestelde zyde: dan oordeelt *Leyret*, dat

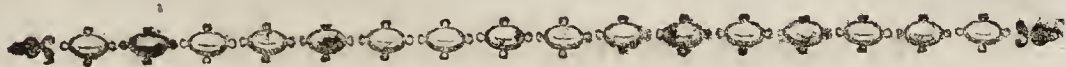
L

men

men het Hoofd kan ontklemmen, met te nemen, een Lepel der kromme of regte Tang, of ook de Roonhuiziaansche Hefboom, en dezelve brengen, agter het agterhoofd van 't Kind, op de gewone wyze; vervolgens, die 'er vast tegenhouden, en het Instrument te gelyk met het agterhoofd nederwaards trekken, waardoor het Hoofd komt te leggen, even als in het 20ste *Hoofdstuk* geleerd is, naamlyk met het Aangezicht gekeert, na de linker of regter zyde van 't Bekken; menigmaal zal het Kind dan verder, als de Vrouw nog Weën krygt, door de Natuur kunnen verlost worde; Maar zulks niet zynde, of dat andere omstandigheden, een schielyker Verlossing noodzakelyk maakte, dan moet men de Handgreep, welke in deze legging van 't Hoofd, in (§. 329.) geleerd is, geheel volgen, en dus de Verlossing ten einde brengen. Maar *Smellie pag. 158. §. 273. 1ste Deel* zegt in dit geval, als de Kin legt na de linker of regterzyde van 't Bekken, dat men de Vrouw op zyde moet laten leggen, en de eene Lepel der regte Tang inbrengen, tusfchen het Hoofd en de Schaambeenderen; en de andere, tusfchen het Hoofd en 't Heiligbeen, en dan de Tang over de Ooren vastleggen; vervolgens de Kin van 't Kind nederhalen, en na de Schaambeenderen draijen, en dus te verlossen, want zegt hy, om dat het Bekken op deze plaats, maar 2 duimen diep is, zoo kan de Kin, gemakkelyk, onder dezelve heen, na buiten gebragt worden, en dus is het Hoofd vry, om met een halve ronde draai, geheel opwaards te keeren, en op de gewoone wyze verlost te worden.

§. 339.

In alle andere gevallen , waar in het Aangezicht wel voorkomt , maar nogthans onderscheide is , van die leggingen , (§. 333.) door dat het Hoofd en Kin min of meer schuins legt , dan moet men de Verlossing doen , overeenkomstig één dezer drie onderscheide leggingen , met welke die het meest overeenkomt.

TWEE - EN - TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

*Een Kind met de Schouders geklemd, op de
Ingang van 't kleine Bekken.*

§. 340.

De Schouders kunnen door buitengewone breedte , (§. 62. No. 8.) schoon het Hoofd een natuurlyke grootte en omtrek heeft , (§. 62. No. 2.) verhinderd worden , om door de ruimste afstand (§. 20. No. 3.) der ingang , van 't kleine Bekken te gaan ; gemeenlyk nogthans raken de Schouders geklemd tusfchen de bogt der laatste Lenden - wervel met het Heiligbeen , en de bovenfte rand der Schaambeenderen , door de zydelyke legging van 't geheele ligbaam in de Baarmoeder : men kan in dit geval , het Hoofd zonder eenige klemming , rondom in de Scheede bewegen , en het Aange-

164 *Een Kind met de Schouders geklemd,*

zicht legt gemeenlyk na de regter of linkerzyde van 't Bekken.

S. 341.

Wanneer de Schouders op deze wyze geklemt zitten, zoo is het onmogelyk, dat de Natuur, zonder hulp der Kunst, de Verlossing volbrengen kan, als men het by tyds merkte eer dat het Hoofd geheel in de Scheede was doorgezakt, en eer dat de Baarmoeder zich rondom het Kind gesloten had, door dat de waters lang weggelopen zyn, dan was 't best het Kind te keeren, en by de voeten te verlossen; volgens (§. 257—260.) alle andere raadgevingen, om met de hand of vingers de Schouders van het Heiligbeen af te schuiven, en dus in een ruimer afstand, dezelve te brengen, zyn moeyelyk, pynlyk, en niet zelden onmogelyk; dierhalven de keering onmogelyk zynde, zoo is het beter door middel der Tang de Schouders te ontklemmen. Waartoe men dan alles gereed maakt volgens (§. 318.)

S. 342.

De Schouders kan men ontklemmen volgens *Leyret* op deze wyze.

- (1) Wanneer het Aangezicht gekeerd is, na de regterzyde van het kleine Bekken, dan neemt men de *Branche Femelle* de kromme Tang: En als het na de linkerzyde legt, de *Branche male*: (§. 210)
- (2) Men brengt de Lepel verkeert, en dus met de punt der bogt na 't Heiligbeen der Vrouwe

we gekeerd, op de gewone wyze, tusſchen het Agterhoofd van 't Kind, en de Scheede, in de Baarmoeder;

- (3) Men plaatst de ingebragte Lepel agter de Schouder van 't Kind, welke tegens het Heiligbeen aanlegt, 't geen men weet als de Scharnier der Lepel gekomen is tot het Hoofd van 't Kind:
- (4) De Lepel ingebragt en tegens de onderſte Schouder van 't Kind wel geplaatst zynde, zoo drukt men met de eene hand, dezelve vast 'er tegen, en met de andere, maakt men een beweging, met het einde der Lepel na de Dey der Vrouwe, zonder dezelve op te ligten, maar al naderende na 't Zitbeen van diezelfde zyde daar de Lepel geplaatst is: Dierhalven moet men twee bewegingen doen, een die de Lepel op zyn plaats houdt, en een andere, die als een Hefboom de Schouder ligt, draait en drukt over de bogt van 't Heiligbeen met de laaste Lendenwervel: waar door beide Schouders van plaats veranderen en vallen in de grootſte Diameter der Ingang van 't kleine Bekken. (§. 20. No. 3.)
- (5) De Schouder ontklemd zynde, zoo kan de Natuur, de Verloſſing (indien de Vrouwe nog Weën heeft) verder zeer wel volbrengen: of anders moet men na de ontklemming der Schouder, vermits het aangezicht, dan ook na de Schaambeenderen gekeert is; beide Lepels der Tang op de gewone wyze inbrengen, en het Hoofd verder verloſſen: volgens (§. 321. No. 2.)

Smellie, l. c. pag. 153. §. 264. 1ste Deel zegt: Als het Hoofd laag in 't Bekken gezakt is, en niet verder na beneden gebragt kan worden, om dat de eene Schouder, op de Schaambeendren, en de andere op het bovendeel des Heiligbeens rust, dan moet men, het Hoofd langs de Ooren sterk met de Tang vatten, en zoo verre als mogelyk is opwaards brengen, te gelyk het Hoofd van zyde tot zyde bewegen, en een vierden deel eens krings rond draaijen, zodanig dat het Aangezicht tegen eene der zyden van 't Bekken gekeert wordt, waar door de Schouderen ligtelyk na de zyden van 't Bekken kunnen gedraaid worden. Daar na moet men het Voorhoofd weder in de holte des Heiligbeens wenden, en beproeven om het Kind te verlossen; blyft de zwarigheid, dan moet men het Hoofd na de andere zyde draaijen, wyl men niet weet welke Schouder op de Schaambeenderen en op 't Heiligbeen rust, by voorbeeld de regter Schouder rust op de Schaambeenderen, en 't voorhoofd legt in de holte des Heiligbeens, dan zou men, als het Voorhoofd na de regterzyde gedraait wierd; de Schouder niet kunnen bewegen; maar wordt het Hoofd na de linkerzyde van 't Bekken gedraait en te gelyk opwaards gebragt, zodanig dat de Schouders in de hoogte komen, en los raken dan zou de regter Schouder na de regter zyde, en de andere na de linker zyde van 't Bekken keeren, en dus de binderpaal weg zyn: om verder de Verlossing te kunne volbrengen.

DRIE-

DRIE - EN - TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

't Hoofd van een Kind, agtergebleven in de Baarmoeder, na dat het Lighaam'er is afgescheiden.

§. 344.

In dit geval onderstelt men, dat het agtergebleven Hoofd is, van een voldragen Kind; want in Miskramen of in de 7de of 8ste Maand der Zwangerheid, als het Hoofd niet tegen Natuurlyk groot is, zoo kan men het met de hand zeer gemakkelyk uithalen; en niet zelden is de Natuur genoeg in staat om het te ontlasten. Maar 't Kind voldragen zynde, zoo vereischt de voorzichtigheid; om het door bekwame Handgrepen af te halen, en de Vrouw aan geen onzeker lot over te geven.

§. 345.

De oorzaak, waar door het Hoofd eens voldragen Kinds in de Baarmoeder agter blyft, is gemeenlyk wanneer het met de Beenen voorkomt, of dat het eerst gekeert is, om by de Voeten te verlossen; en het Lighaam tot den Hals buiten de Geboorte zynde, men verder verkeert, sterk en roekeloos trekt, om het Hoofd uit te halen; waar door de Hals afscheurt en 't Hoofd agter blyft, of dat het Kind reeds eenige tyd dood geweest zynde,

de deelen verrot, en hier door afscheurt, schoon de uithaling van 't Lighaam met alle voorzichtigheid gedaan is.

§. 346.

De Verlosfing in dit geval, is gevaarlyk en pynlyk voor de Vrouwen, en zomtyds zeer moeijelyk voor den Vroedmeester. Eer men de Operatie begint wordt alles gerced gemaakt, volgens (§. 235—239.)

§. 347.

Men beproeft eerst, of men het Hoofd kan uithalen met een of twee vingers in de mond van 't Kind te steken, na dat men de hand in de Baarmoeder gebragt heeft, of dat beter is, men brengt een band door de Mond en Keel van 't Kind, en die doorgestoken zynde, haald men de twee eindens by elkander, en met de eene hand by de band trekkende, en met de andere het Hoofd omvat zynde, zoo trekt men 't geheele Hoofd nederwaards; waar door men met beide handen het kan uitwerken: verders moet men, met de Na-geboorte en Vrouw handelen gelyk na alle Verlosfingen.

§. 348.

Als men met de hand en band zyn oogmerk niet bereiken kan, dan moet men gebruik maken van de kromme Tang (§. 208 en 211.), en tot dat einde brengt men

(1) De linkerhand in de Baarmoeder, en draait 't Hoofd, dat het Aangezicht na de bodem der Baarmoeder gekeerd is:

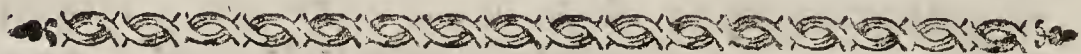
(2)

- (2) Men brengt een Lepel op de gewone wyze, tusfchen de Hand en 't Hoofd in:
- (3) Men laat een Helpster beide haar handen even boven de Schaambeenderen leggen, en zoo veel drukken, dat de ingebragte Lepel of het Hoofd niet van plaats veranderen:
- (4) Men legt aanstonds de tweede Lepel op dezelfde wyze, aan de andere zyde van 't Hoofd:
- (5) De twee Lepels geplaatst zynde, zoo, dat de kleinste diameter van 't Hoofd (§. 62. No. 4.) tusfchen de Tang besloten legt en de Handvezels sterk toegedrukt en met een band gefloten zyn; dan haald men het Hoofd langzaam en wrikkende zomtyds met kleine draaijingen nederwaards en buiten de Geboorte:
- (6) Vindt men by 't uithalen een groote tegenstand, dan maakt men, met de Schaar (§. 216.) een ruime opening in 't Agtehoofd, en drukt de Lepels naauwer tot elkander, om verder gemakkelyker de uithaling te verrigten.

§. 349.

Als het Bekken zoo mismakt is, dat de Tang niet wel kan geplaatst worden, zoo moet men volgens de raad van *Leyret* gebruik maken van zyn *Tire tête à bascule*, of *Hoofdtrekker met een wipje*. Dit Instrument is in de 6de *Plaat* afgebeeld; en kan veilig in alle gevallen, als het Hoofd in de Baarmoeder is agtergebleven, beproefd worden; Als men het gebruikt, dan wordt het eene einde van 't wipje lett. d. met een stukje Was in de sleuf lett. c. fig. 11. vastgezet, vervolgens

brenge men het, in die legging als fig. 11. door de groote opening van 't Agterhoofds been in de holte van 't Opperhoofd. De Was door de warmte weeker wordende, maakt dat het wipje kan omkantelen, en staat gelyk in fig. 1. en dus dwars zynde, stuit het van binnen tegens de groote opening, vervolgens brenge men twee vingers in de mond van 't Hoofd, en trekt dan eens met de vingers, en dan weder met de andere hand, by 't Instrument tot dat het Hoofd al schuivende is uitgehaald.

VIER - EN - TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

De Keizerlyke Snede.

§. 350.

De *Keizerlyke Snede*, *Sectio Cæsarea*. In een allergewigtigste Operatie in de Verloskunde, en die nogthans nooit behoord verzuimt te worden, zoo menigmaal als het onmogelyk is, dat een Barrende Vrouw, door de Natuurlyke weg van haar Kind kan verlost worden.

§. 351.

De Oorzaken, die deze Operatie volstrekt noodzakelyk maken, by 't leven der Vrouwe, zyn:

(1) Alle naauwtens en mismaktheden van 't Bekken,

ken, die de hand eens Vroedmeester beletten, dat die, niet in of uit de Baarmoeder kan gebragt worden: (§. 26.)

- (2) Alle beenige Knobbels of Uitsteekzels van 't kleine Bekken, die de Verlossing van 't Kind volstrekt beletten: (§. 13.)
- (3) Scheuringen in de Baarmoeder, waar door het Kind, geheel of ten deele in de holligheid der Buik valt: doch de tyd is kort, en men moet spoedig dit gewigtig besluit nemen, want binnen weinig tyd is de Vrouw gemeenlyk overleden, en de Tekens zyn twyffelagtig, voornaamlyk in 't begin; ziet *Levret, l'art des accouchemens 3me Edit. pag. 108. &c. of het Kweekschool der Vroedkunde verzamel. III. pag. 200. &c.* alwaar dit zelfde Werkje in 't Nederduits vertaalt is.
- (4) Als een Kind buiten de Baarmoeder (§. 94.) gelegen is: maar welke zekere Tekens heeft men, dat dit plaats heeft? en wel in 't begin der Zwangerheid, want na eenige maanden, zou men menigmaal kenne ontdekken, dat het Kind buiten de Baarmoeder lag, door de buik der Vrouwe te onderzoeken, en te gelyk als men door 't onderstaan gewaar wierd, dat de uitzetting der Baarmoeder, niet evenredig na de groote van 't Kind was. (§. 99.)

§. 352.

Uit hoofde dezer verschillende Oorzaken, kan men de Keizerlyke Snede verdeelen, in volkomen en onvolkomen; de eerste heeft plaats als het Kind
in

in de Baarmoeder besloten is; (§. 351. No. 1, 2, 5) En de tweede als 't Kind buiten de Baarmoeder geplaatst is. (§. 351. No. 3, 4.)

§. 353.

Als men door het ontdekken dezer Oorzaken verzekert is, dat de Keizerlyke Snede volstrekt geschieden moet, om Moeder en Kind aan geen zekere dood over te geven; dan dient men zoo spoedig als mogelyk is de Operatie te beginnen, om door tydverzuim de krachten der Vrouwe niet te verliezen en de Deelen door onnodige smerten te inflammeren, want de gelukkige uitkomst hier veel van afhangt, schoon ze met andere zware Operatien dit gemeen heeft, dat zy doorgaans te laat ondernomen wordt.

§. 354.

Tot de Operatie maakt men gereed te hebben, een holie Sonde, kromme Naaldens, gewast Garen, fyne Sponzen, een zaamtrekkend Vogt, Hegtpleisters, Plukzel, Compresien, Verband, Wiekjes met eenige Wondbalsem, *Bistorie* en Schaar. De twee laatsten volgens de manier van *Levret* gemaakt, zyn zeer geschikt tot deze Operatie.

§. 355.

Alles gereed zynde, zoo legt men de Lyderesse op een Rustbank met een Matras, op haar Rug neder; en regt uitgestrekt, en men ontlast de Blaas door

door 't Catheter van de Pis, daar na plaatst men de Helpers, zoo, dat de Vrouw kan stil gehouden worde, en de Operateur plaatst zich aan een der zyden van de Vrouwe.

§. 356.

Het is een vry algemeene verkiezing, de Snede der Buik te doen aan de regter of linker zyde, en wel zoo veel, dat men de peefige Scheede der *regte Spieren* geheel vermyden kan. Edoch aiettenstaande deze aangenome wyze, zoo dunkt my, veel geschikter en veiliger plaats de Witte Streep of *Linea alba*, tusfchen de Navel en de Kraakbeenige vereeniging der Schaambeenderen:

- (1) Om dat deze op 't einde der Zwangerheid, zeer verwyderd en uitgespannen, tusfchen de regte Spieren gevonden wordt, waar door 'er een aanmerkelyke afstand, en wel omtrent de Navel, ter wydte van 1 en $\frac{1}{2}$ duim breedte is, loopenden na onderen smaller:
- (2) Heeft men niets anders te doorsnyden, als behalve de Witte streep, de buitenste bekleedzels der Buik met het *Buikvlies*: (*Peritoneum*.)
- (3) Is het een bekwame plaats, om de Vogten uit de Buik na de Operatie te ontlasten:
- (4) De zaamtrekking en inkrimping der regte Spieren en Witte Streep, zal de Wond na de Operatie veel gelyker, naauwer en sterker fluiten als op eenige andere plaats der Buik:
- (5) Men heeft minder te vreesen, om de Ingewanden der Buik te kwetsen, by het doorsnyden van 't Buikvlies: (6)

- (6) De genezing der Wond zal zeer wel volgen, zoo als uit de voorbeelden zou kunnen blyken der geene, die met succes van de Steen boven de Schaambeenderen gesneden zyn:
- (7) De afstand tusfchen de Navel en de Schaambeenderen, is op 't einde der Zwangerheid groot genoeg, voor een Snede van 6 à 7 duimen lengte.

§. 357.

Men moet de Buiksnede beginnen in 't midden, tusfchen de Navel en de Schaambeenderen, latende de bekleedzels weerszyden een weinig opligten, om in eens, met een klein sneedje, al de bekleedzels door te snyden, indien de spanning der huid zulks niet toelaat, dan maakt men voorzichtig eerst een klein Wondje, tot dat men met de holle Sonde kan komen, tot onder het Buikvlies, vervolgens verwydert men met de Bistorie of fchaar, langs de sleuf der Sonde, de Wond en wel eerst na onderen tot op den afstand van een duim breedte van de Schaambeenderen, wel toeziende om de Blaas niet te kwetzen: Vervolgens gaat men na boven, om verder de Wond zoo veel te vergrooten dat men een snede heeft, ter langte van 6 à 7 duimen; aan 't bovineinde der snede, belet men door zagt drukken, het uitpersen der Darmen.

§. 358.

Na de Buiksnede, opent men op dezelfde wyze de onderleggende Baarmoeder, en wel op die plaats die 't naast tegens de opening der Buiksnede aanlegt;

legt; by 't doorsnyden is men voorzichtig, om het Kind niet te kwetsen.

§. 359.

Buik en Baarmoeder geopend zynde, zoo haald men het Kind met de Beenen door de gemaakte Wonden na buiten, vervolgens de Na-geboorte, daar na, onderwyl de Baarmoeder zich verkleint en zaamtrekt, zoo weerhoudt men de Darmen, dat die niet tusfchen de Wonde der Baarmoeder geknelt raken, en reinigt de Buik spoedig van 't Bloed met een Spons.

§. 360.

Dit verrigt zynde, zoo is de meest aangename manier, om de Wonde der Buik verder te fluiten door de gewone *Buikshegting*, (*Sutura Gastrographia*.) die van de meesten onvermydelyk gehouden wordt. De wyze hoe deze Hegting gedaan wordt, kan men in vele Heelkundige Werken vinden, onder andere zeer duidelyk in *L. Heisters Heelk.* onderwyz. door *H. Ulhoorn* 1ste Deel Hoofdst. 5. p. 113. en *Platner* 1. Deel 39ste Hoofdst. p. 622. Vervolgens wordt het verder verbonden met de nodige Compresfen en 't aanleggen van het bekende Verband genaamt 't *Schouderband* of *Scapulier*.

§. 361.

Vermits de Buikhegting zeer pynlyk is, in 't
aan-

aanleggen, en daar na zware Ontstekingen rondom kan veroorzaken, daarenboven my niet volstrekt noodzakelyk voorkomt, uit hoofde dat de Wond, die 6 à 7 duimen lang geweest is, op zyn best 3 duim na de Operatie zyn zal: dierhalven dunkt my nevens sommigen, in alles beter de Wond te verbinden, alleenlyk met sterk klevende Hegtpleisters; aan de onderste hoek der Wond brengt men, een vaste en aan een draad vastgebonden Steekwiek, bestreken met een Wondbalzem, by voorbeeld de *Bals. Arcei*, om een opening te houden tot ontlasting der vogten, welke in de Buik zich mogten verzamelen; vervolgens legt men 'er over, eenige met Brandewyn en Azyn natgemaakte *Compresen*: en eindelyk wordt het met een wel vereenigend *Verband* omsloten. Ziet *L. Heisters l. c. 2de Deel p. 1151.*

§. 362.

De Vrouw verbonden zynde, zoo laat men haar verder op haar Rug nederleggen, het Hoofd en Borst wat verheven, de Dyen gesloten en de Kniën een weinig gebogen; voor 't overige wordt zy behandeld ten opzichte der Levensregel, Geneesmiddelen, &c. na de voorkomende omstandigheden en toevallen, overeenkomstig de manier, zoo als by alle Zwaargewonden plaats heeft, waaromtrent men omstandig kan onderrigt worden, in de *Comment van de Beroemde VAN SWIETEN over de Aphorismi van den Grooten BOERHAVE 1ste Deel §. 192—217.*

§. 363.

§. 363.

Als het Kind buiten de Baarmoeder legt, (§. 350. No. 3, 4.) dan heeft men alleen de Buiksneede (§. 357.) te doen, en dus een onvolkomen Keizerlyke Snede: en men moet als het Kind in een der Fallopijansche Trompetten of Eyernesten besloten lag, dezelve openen, en het even als uit de Baarmoeder afhalen. (§. 359.) Schoon in dit geval 'er meer vrees voor 't leven der Vrouwe is, als wel wanneer het Kind in de Baarmoeder legt, om reden, dat als de Koek buiten de Baarmoeder is ingeplant, men by het afhalen derzelve eerder, een doodelyke Bloedstorting krygen zal, die veroorzaakt wordt, om dat de plaats der inplanting minder bekwaam is, als de Baarmoeder, om zich intekrinpen, en de opene Bloedvaten te sluiten.

§. 364.

Men behoorde altoos de Keizerlyke Snede te doen. om het Kind te behouden, indien het nog leefde, by Vrouwen die in de drie laatste Maanden der Zwangerheid of in den Arbeid sterven, en wel zoo spoedig na het overlyden als mogelyk is; schoon nochtans met dezelfde voorzichtigheid als of zy leefde, eensdeels om zich tot de Operatie bekwamer te maken; en daarenboven, om dat de Wonden geen volstrekte oorzaak der dood zyn zoude, indien de Vrouw nog eenig leven hadde.

VERKLARING DER EERSTE PLAAT.

Vertoont het Bekken van boven, tot de helft verkleind, om een regt Denkbeeld te geven van de ruimte der ingang van 't kleine Bekken. ()*

- a. a. a.* Heiligbeen, *Os Sacrum.*
- b. b.* Heupbeenderen, *Ossa Ilei.*
- c. c.* Schaambeenderen, *Ossa Pubis.*
- d. d.* Zi beenderen, *Ossa Ischii.*
- e. e.* Scherpe uitsteekzels der Zi beenderen, *Processus Spinosi Ossium Ischii.*
- f.* Startbeen, *Os Coccygis.*
- g.* Kraakbeenige vereeniging der Schaambeenderen, *Synchondrosi Ossium Pubis.*
- h. h.* Afstand der voorste uitsteekzels der Heupbeenderen, *Processus Anteriores Ossium Ilei* is 10 duim.
- k. k.* Afstand tusschen de bovenste hoek van 't Heiligbeen, en de bovenste rand der Schaambeenderen, is 4 duim 4 lin.
- i. l. i. l.* De schuinsche afstanden van de vereenigingen van 't Heiligbeen met 't Heupbeen, tot de bovenste rand der Schaambeenderen, boven 't ovale gat, is 5 duim 4 lin.
- m. m.* Dwarsche afstand van de eene *basis* van 't Heupbeen tot het andere is 6 duim.
- n. n.* De Kraakbeenige vereenigingen van 't Heiligbeen met de Heupbeenderen, *Synchondroses Sacro Illacæ.*
- o. o.* Kam of bovenste rand der Heupbeenderen, *Crista Ossium Ilei.*
- i. i. m. m. l. l. k. k.* Vertoont met stipjes de omtrek der Ingang van 't kleine Bekken, en te gelyk de plaats, welke het groote van het kleine Bekken afscheid, is 16 duim. VER-

(*) *Het Bekken waar na de afteekeningen in Plaat I II, III, en IV, gemaakt zyn, was welgemaakt en van 't grootste soort. Waarem ik, de juist e maat van dit Bekken, agter yder afmeting geplaatst hebbe.*

VERKLARING DER TWEEDE PLAAT.

Vertoont het Bekken van onderen, tot de helft verkleind, om een Denkbeeld te geven der ruimte, die de uitgang van 't kleine Bekken heeft, zonder de Heilig-Zitbeens-Banden, en regt van vooren inziende.

- a. a. 't Heiligbeen, *Os Sacrum*
- b. b. Heupbeenderen, *Ossa Ilei*
- c. c. Schaambeenderen, *Ossa Pubis*.
- d. d. Afstand, tusfchen de knobfels der Zitbeenderen, *Tubera Ossium Ischii* is 5 duim.
- e. e. Afstand, tusfchen de fcherpe uitfteekzels der Zitbeenderen, *Processus Spinosi Ossium Ischii* is $4\frac{1}{2}$ duim.
- f. Staartbeen van agteren, *Os Coccygis*.
- g. Kraakbeenige vereeniging der Schaambeenderen, *Synchondrosis Ossium Pubis*.
- h. h. Voorfte uitfteekzels der Heupbeenderen, *Processus anteriores Ossium Ilei*.
- i. i. Een gedeelte de *Acetabula*.
- k. k. Afstand, tusfchen de punt van 't Staartbeen en de onderfte rand der Schaambeenderen.
- l. l. De bovenfte zydeijke gedeeltes van 't Heiligbeen.
- m. m. De groote onderfte uitranding en *Bases* der Heupbeenderen.
- n. n. Kraakbeenige vereenigingen, van 't Heiligbeen met de Heupbeenderen, *Synchondroses Sacro Iliacæ*.
- o. o. Kam of bovenfte rand der Heupbeenderen, *Crista Ossium Ilei*.

VERKLARING DER DERDE PLAAT.

Vertoont het Bekken van onderen, tot de helft verkleind, om een Denkbeeld te geven der ruimte, die de uitgang van 't kleine Bekken heeft, vereenigt met de Heilig Zitbeens-Banden, en schuins inziende na 't Heiligbeen.

- a. Het bovenste en onderste gedeelte van 't Heiligbeen.
- b. b. Heupbeenderen, *Ossa Ilei.*
- c. c. Schaambeenderen, *Ossa Pubis.*
- d. d. Knobbels der Zitbeenderen, *Tubera Ossium Ischil.*
- e. e. Scherpe uitsteekzels der Zitbeenderen, *Processus Spinosi Ossium Ischii.*
- f. k. Staartbeen van agteren, *Os Coccygis.*
- g. Kraakbeenige vereeniging der Schaambeenderen, *Synchondrosis Ossium Pubis.*
- h. h. Voorste uitsteekzels der Heupbeenderen, *Processus Anteriores Ossium Ischii.*
- i. i. i. i. Vertoont met stipjes de geheele omtrek der uitgang, is 13 duim.
- k. k. Afstand tusfchen de punt van 't Staartbeen en de onderste rand der Schaambeenderen, is 4. duim.
- l. l. l. l. De buitenste Heilig-Zitbeens-Banden, *Ligamenta Sacro Iliaca Externa.*
- m. m. Afstand tusfchen de knobbels der Zitbeenderen.
- n. n. *Acetabula.*
- o. o. De onderste gedeeltens der Heupbeenderen.

VERKLARING DER VIERDE PLAAT.

Vertoont de linkerzyde van het Bekken en de Lendenwervelen op de helft verkleind, en in 't midden doorgezaagd, om een regt Denkbeeld van de diepte en legging van 't Bekken te geven.

- a. a.* 't Heiligbeen.
- b. b.* Binnenste oppervlakte van 't Heupbeen.
- c.* Schaambeens.
- d.* Knobbels des Zitbeens.
- e.* Scherp uitsteeksel des Zitbeens.
- f. g.* Staartbeen.
- g.* Kraakbeenige vereeniging der Schaambeenderen.
- h.* Voorste uitsteeksel van 't Heupbeen.
- i. i.* Vertoont met stipjes de plaats, alwaar het groote van 't kleine Bekken afscheid, en te geelyk de Ingang van 't kleine Bekken is.
- k. k. k. k. k.* De vyf Lenden - Wervelen.
- l. l.* De buitenste Heilig-Zitbeens-Band, *Ligamentum Sacro Iliacum Externum.*
- m.* De binnenste Heilig Zitbeens-Band, *Ligamentum Sacro Iliacum Internum.*
- n.* 't Eyronde gat, *Foramen Ovale.*
- o. o.* De diepte van 't kleine Bekken, gerekend van de Ingang tot het onderste gedeelte des Zitbeens, is 4 duim.
- p. p.* De hoogte der kraakbeenige vereeniging der Schaambeenderen, is $1\frac{1}{2}$ duim.
- q. q. q.* De bogt van 't Heilig en Staartbeen, van de vereeniging der onderste Lendenwervel tot de punt van 't Staartbeen.
- r. r.* De Lyn van zwaarte aantoonende hoe het Bekken legt by een staande Vrouw.
- s.* Zitbeen, *Os Ischium.*
- t. t.* De As van 't Bekken.

VERKLARING DER VYFDE PLAAT.

Vertoont het Hoofd van een voldragen Kind, dat in zyn natuurlyke gedaante zeer wel gedroogt, maar van 't kleinste soort was: het is op de helft verkleind. En de juiste afmetingen aangekend.

F I G. I.

Vertoont het Hoofd geheel met 't Aangezicht na vooren.

- a.* De naad, die het Voorhoofdsbeen, by eerstgebooren Kinderen, in tweeën verdeeld.
- b.* Een gedeelte der voorste Fontanel.
- c.* Het einde der Voorhoofdsnaad by de Neusbeenderen
- d. d.* Het Voorhoofdsbeen, *Os Frontis.*
- e. e.* De zydelyke deelen der Opperhoofdsbeenderen.
- f. f.* Het Onderkaakbeen.
- g.* Een naad, waar door het Onderkaakbeen by eerstgeboore Kinderen verdeeld is.
- h. h.* De Oogholtens.

F I G. II.

Vertoont het bovengedeelte van 't Hoofd.

- a. b.* De afstand tuschen het Voorhoofd en 't Agterhoofd, is 4 duim 2 lin.
- c. d.* De kleinste breedte van 't Opperhoofd, is 3 duim.
- e. f.* De grootste breedte van 't Opperhoofd is $3\frac{1}{2}$ duim.
- g. g.* Het Voorhoofdsbeen, *Os Frontis.*
- h. h.* De twee Opperhoofdsbeenderen, *Ossa Verticis.*
- i.* Een gedeelte van 't Agterhoofdsbeen.
- k.* De voorste Fontanel.
- l.* De Pylnaad *Sutura Sagittalis.*
- m.* De agterste Fontanel.

Fle.

F I G. III.

Vertoont het Hoofd van agteren.

- a. Een gedeelte der Pylnaad.
- b. c. c. De agterfte Fontanel benevens de Hoeknaad, *Sutura Lambdoïaea.*
- d. Het Onderkaakbeen van agteren.
- e. f. De grootste breedte van 't Opperhoofd.
- g. Het Agterhoofdsbeen, *Os Occipitis.*
- h. h. Het agterfte gedeelte der Opperhoofdsbeenderen.

F I G. IV.

Vertoont het Hoofd op zyde:

- a. b. De grootste leugte van 't Hoofd gerekent van 't Voorhoofd tot 't Agterhoofd, is $2\frac{1}{4}$ duim.
- c. m. Afstand van de Kin tot de Kruin, is $4\frac{1}{2}$ duim.
- d. a. Afstand van 't Voorhoofd tot het onderfte gedeelte van 't Agterhoofd, $3\frac{3}{4}$ duim.
- e. f. Een naad by Kinderen tusſchen het Opperhoofdsbeen en 't Slaapbeen.
- g. Het Voorhoofdsbeen.
- h. Het Opperhoofdsbeen.
- i. Gedeelte van 't Agterhoofdsbeen.
- k. Het ſlaapbeen *Os Temporis.*
- l. Het Onderkaakbeen.

VERKLARING DER SESDE PLAAT.

F I G. I.

Vertoont de Hoofdtrekker van Levret (§ 249.) op de helft verkleint met een dwars uitstaande Wipje.

- a. a.* Een vierkant staale Staafje ter langte van $7\frac{1}{2}$ duim.
- b.* Een hout Handvatzel.
- d. d.* Een staale Wipje van $2\frac{1}{2}$ duim lang, en $\frac{1}{4}$ duim breed.
- e.* Een Spil, loopende door het Staafje *a.* waarop het Wipje *d.* draaijen kan.

F I G. II.

Vertoont dezelfde Hoofdtrekker, als fig. I. maar op zyde, en met een regt opstaande Wipje.

- a. a.* Een vierkant staale Staafje.
- b.* Het houte Handvatzel.
- c.* Een sleuf aan 't boveneinde van de Staaf *a.* tuschen welke het Wipje kan leggen en door-draaijen; en als men het gebruiken zal, dan legt men wat Was by *c.* om het Wipje *d. d.* staande te houden.

VERKLARING DER SEVENDE PLAAT.

*Vertoont de kromme Tang, van welke in (§§. 211.)
gesproken is, op zyn juiste maat: men gebruikt
ze geheel onbekleedt.*

F I G. I.

Vertoont de twee Lepels der Tang gesloten.

- a. b.* De geheele langte der Tang, is $12\frac{1}{2}$ duim, gelyk de kromme Tang van *Smellie*. Maar van *Levret*, is die 15 duimen.
- c. b.* De Handvatfels zyn van Hout, is $3\frac{1}{4}$ duim lang, overeenkomstig die van *Smellie*: Maar van *Levret* zyn die geheel van staal, aan de eindens met kaken en $5\frac{1}{2}$ duim lang.
- d. e.* De grootfte afstand tusfchen de bogt der Lepels is gelyk de Tang van *Levret*, en $2\frac{1}{4}$ duim.
- f. f.* De dwarfe groeven, om welke men de band flingert, als de Tang vast gesloten wordt.
- g. g.* Kopere Ringen tot vastigheid der Handvatfels.
- h. h.* De zaamvoeging of fcharnier der Lepels geheel overeenkomstig de Tang van *Smellie*, en zeer verfchillende van die van *Levret* ziet (§. 213.)

F I G. II.

*Vertoont een Lepel der Tang met de holle binnezyde
voorwaards.*

- a. b.* De langte der Lepel en Handvatfel is $12\frac{1}{2}$ duim.
- c. b.* De langte van 't houte Handvatfel, is $3\frac{1}{4}$ duim.
- d. d.* De bogt, waardoor de kromme Tang verfchilt, van de regte.

d. e.

- d. e.* Een borje, waardoor het hout Handvatzel een duim hoger wordt, als het onderste gedeelte der Lepel by *d.*
- f.* De groef van 't Handvatzel.
- g. g.* De grootste breedte der Lepel, is 1 duim, Maar by *Smellie* en *Levret* is die $1\frac{1}{2}$ duim.
- h.h.h.h.* Een wat uitgeholde rand, waardoor de binnenzyde lager en platter wordt, en den omtrek een verheven randje krygt, overeenkomstig de Tang van *Levret*. Maar by *Smellie* is dit glad en rond, en met leer bekleedt, en glydt hier door ook ligter af.
- i. k. e.* De sluiting of scharnier der Lepel aan de buitenzyde.

F I G. II.

Vertoont de binnenzyde van het Handvatzel, benevens de schuins-ingevylde groef a. b. welke sluit in een even-gelyke groef der andere Lepel, waardoor ze zich onderling ontfangen gelyk FIG. I.

BERICHT AAN DEN BOEKBINDER.

Het wit moet aan de Platen blyven en hier over geplaatst worden, zoo, dat zy buiten het Boek uitslaan.

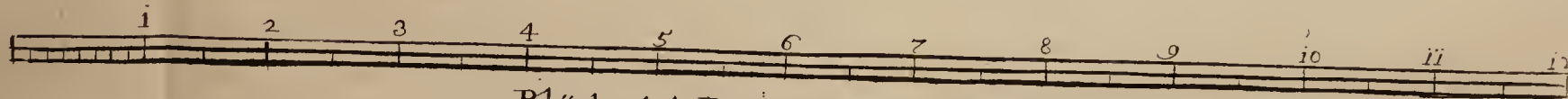
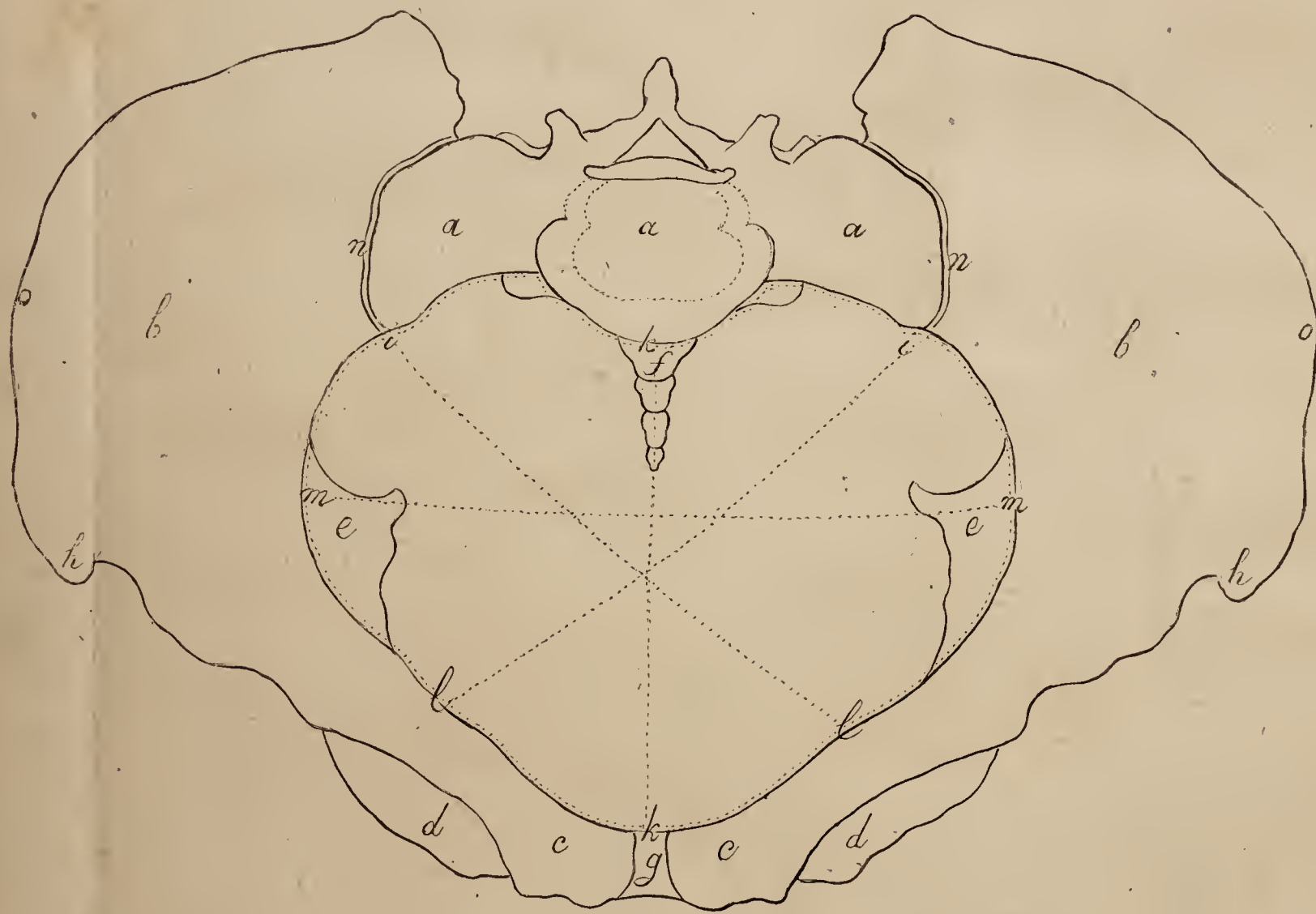
LYST DER HOOFDSTUKKEN.

Hoofdstuk	Pag.
I. <i>Het Bekken der Vrouwe, benevens deszels Ongemakken, zoo als die in de Verloskunde moeten gekend worden.</i>	1
II. <i>De uit- en inwendige Teeldeelender Vrouwe, benevens derzelyver Ongemakken, en nevensleggende Deelen in 't kleine Bekken.</i>	11
III. <i>De Deelen van 't Kind, benevens derzelyver Ongemakken, voor zoo ver die in de Verloskunde moeten gekent worden.</i>	23
IV. <i>De Deelen, die Moeder en Kind in de tyd der Zwangerheid verëenigen, benevens derzelyve Ongemakken, voor zoo ver die betrekking tot de Verloskunde hebben.</i>	30
V. <i>De Zwangerheid.</i>	38
VI. <i>Het Onderstaan.</i>	48
VII. <i>De Miskramen.</i>	58
VIII. <i>De Natuurlyke Verlosfingen.</i>	65
IX. <i>Van Tweelingen of meerder Kinderen.</i>	83
X. <i>De Ontlasting der Na geboorte.</i>	87
XI. <i>De Instrumenten, die hedendaags in de Verloskunde gebruikt worden.</i>	92
XII. <i>Aangaande het Keeren van een voldragen Kind, dat met het Hoofd in de Geboorte voorkomt.</i>	103
XIII. <i>Aangaande een Kind, welk in de Geboorte voorkomt met twee Voeten of Knien.</i>	112

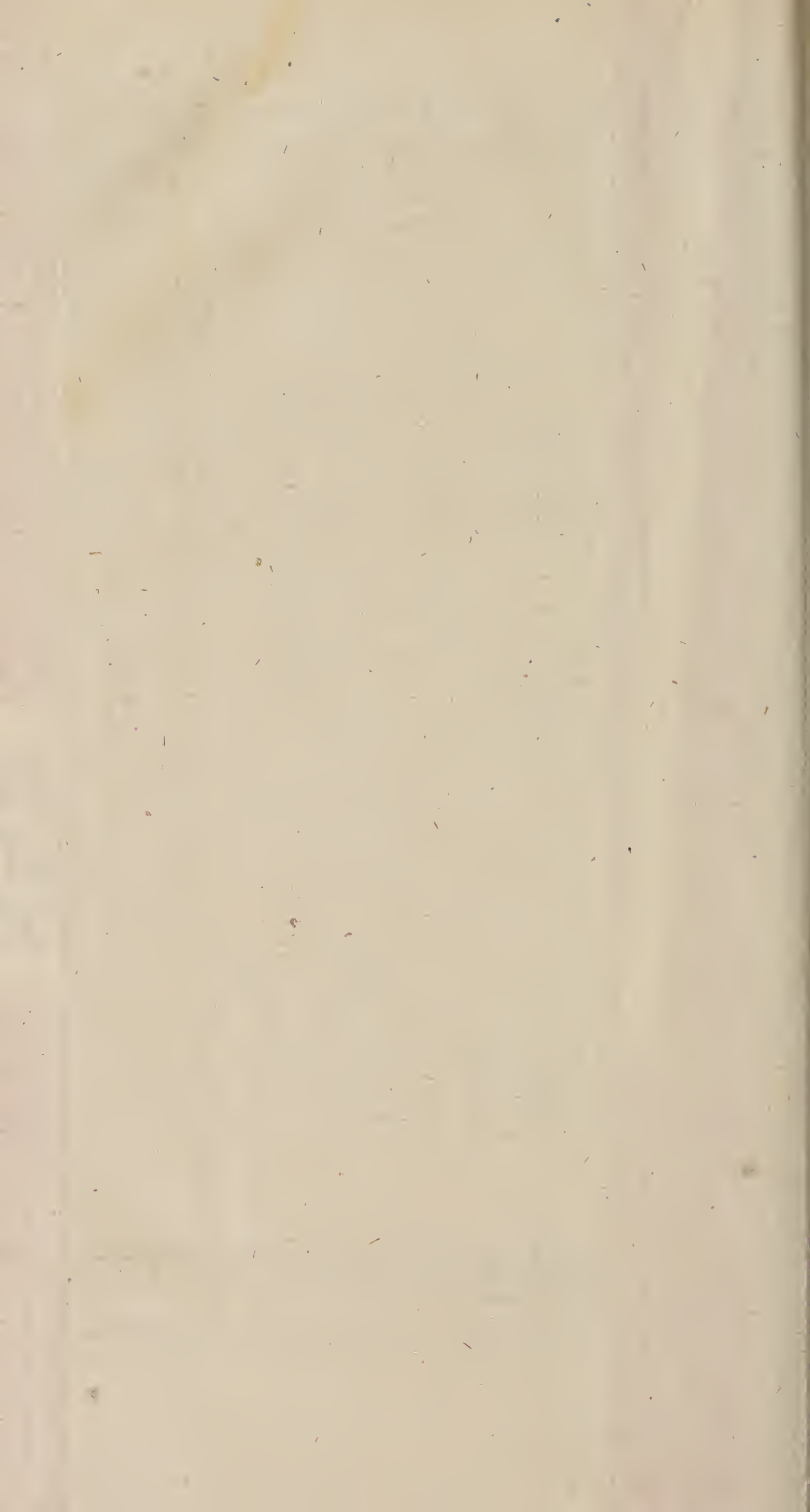
LYST DER HOOFDSTUKKEN.

Hoofdstuk	Pag.
XIV. Een Kind, dat met een Voet of Knie in de Geboorte voorkomt.	120
XV. Een Kind, 't welk aan den bovensten Ingang van 't kleine Bekken met de Billen voorkomt.	123
XVI. Een Kind met een of twee Armen in de Geboorte voorkomende.	128
XVII. Een Kind met de Rug, Buik, agter- of voorzyde der Borst, Hals, Lenden, Schouders of Heupen in de Geboorte voorkomende.	133
XVIII. Een Kind met het Hoofd geklemt, het Aangezicht gekeert na 't Heiligbeen der Vrouwe.	138
XIX. Een Kind met het Hoofd geklemt, het Aangezicht gekeert na de Schaambeenderen der Vrouwe.	147
XX. Een Kind met het Hoofd geklemt, het Aangezicht gekeert na de linker of rechterzyde van het Bekken der Vrouwe.	152
XXI. Een Kind met het Hoofd geklemd, het Aangezicht recht nederwaards gekeert.	157
XXII. Een Kind met de Schouders geklemd, op de Ingang van 't kleine Bekken.	163
XXIII. 't Hoofd van een Kind, agtergebleven in de Baarmoeder, na dat het Lichaam 'er is afgescheiden.	167
XXIV. De Keizerlyke Snede.	170
Verklaringen aër Platen.	178

PL: I.

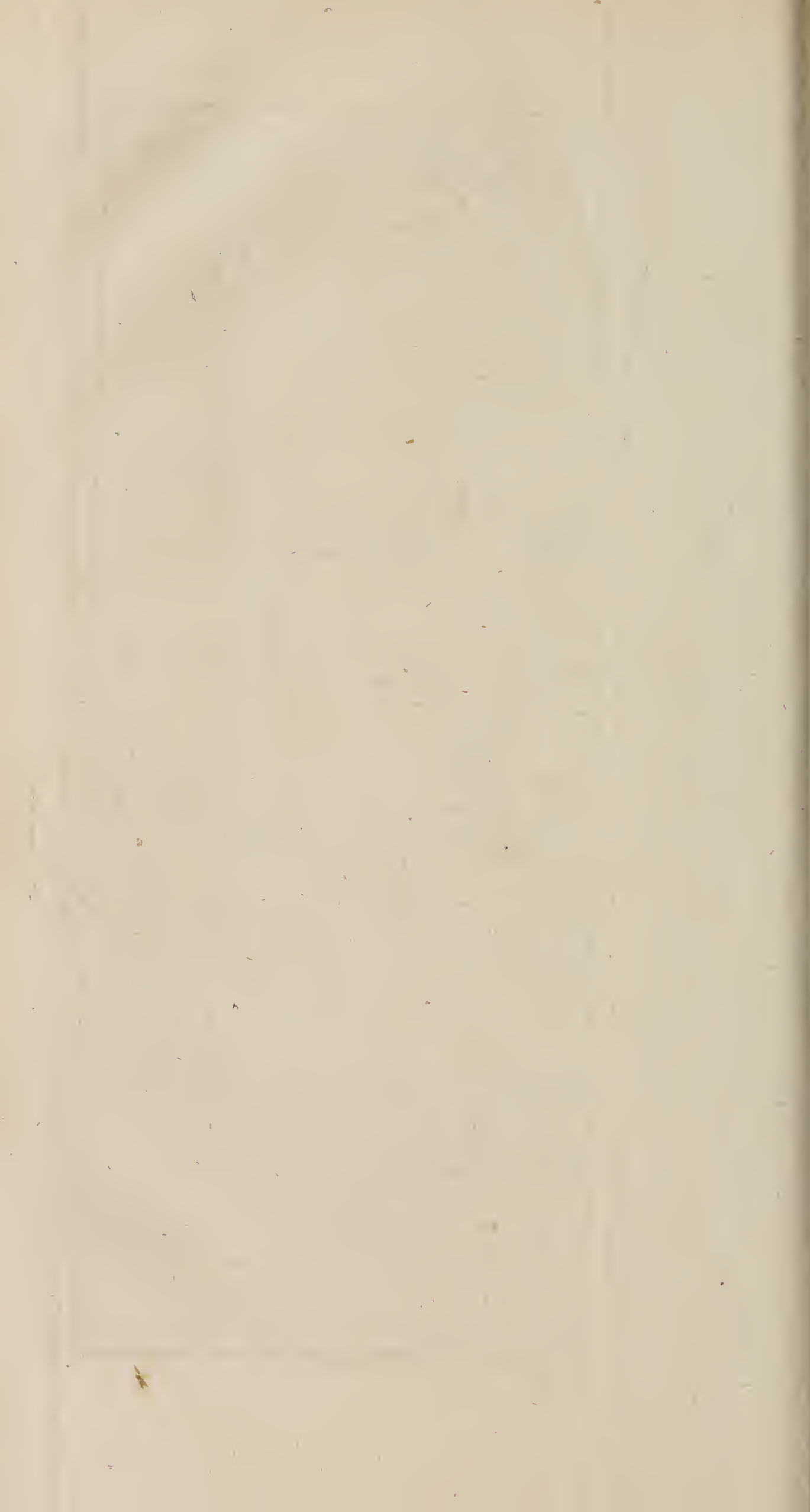

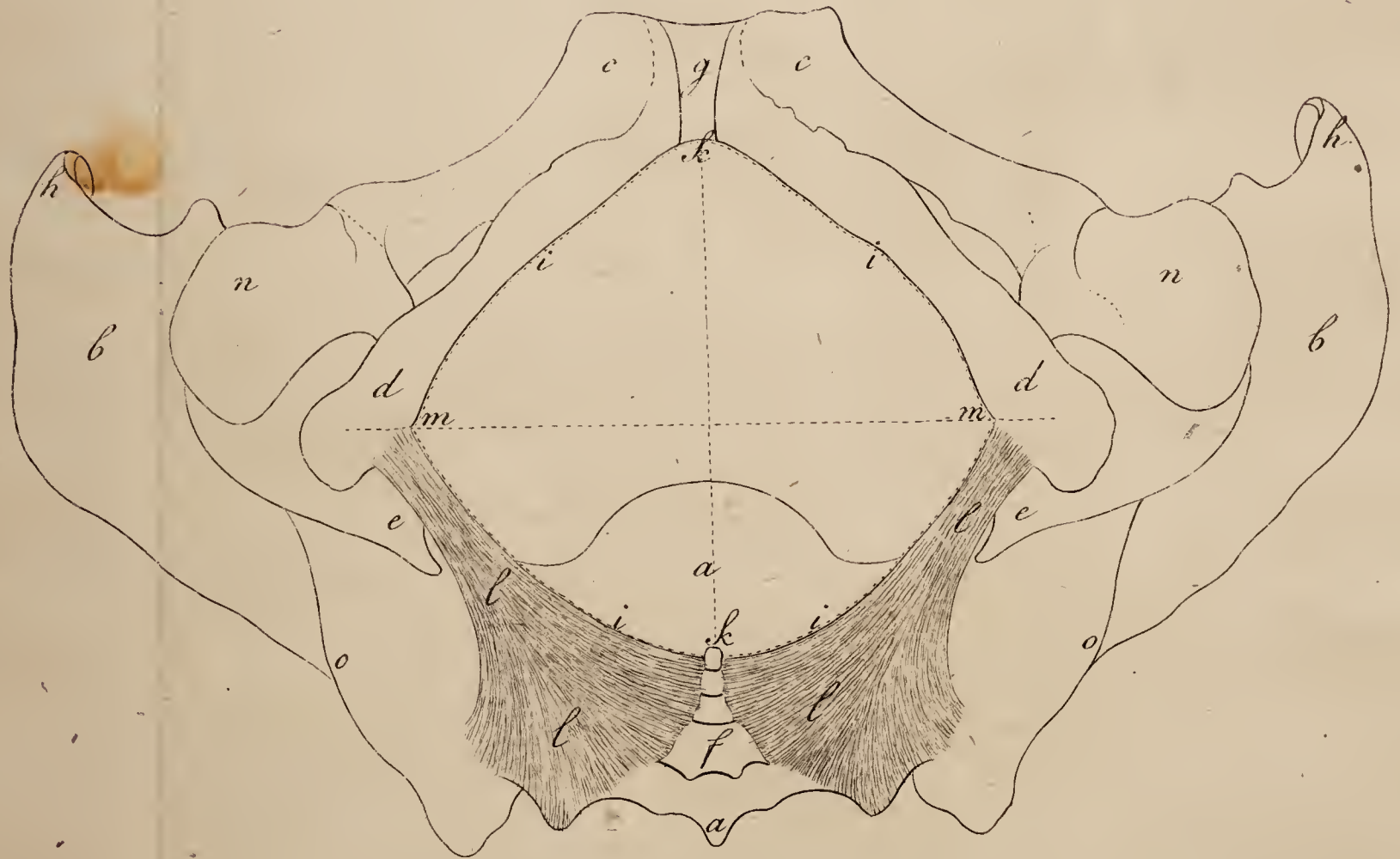
Rhynlandsche Duimen tot de helft verkleind.

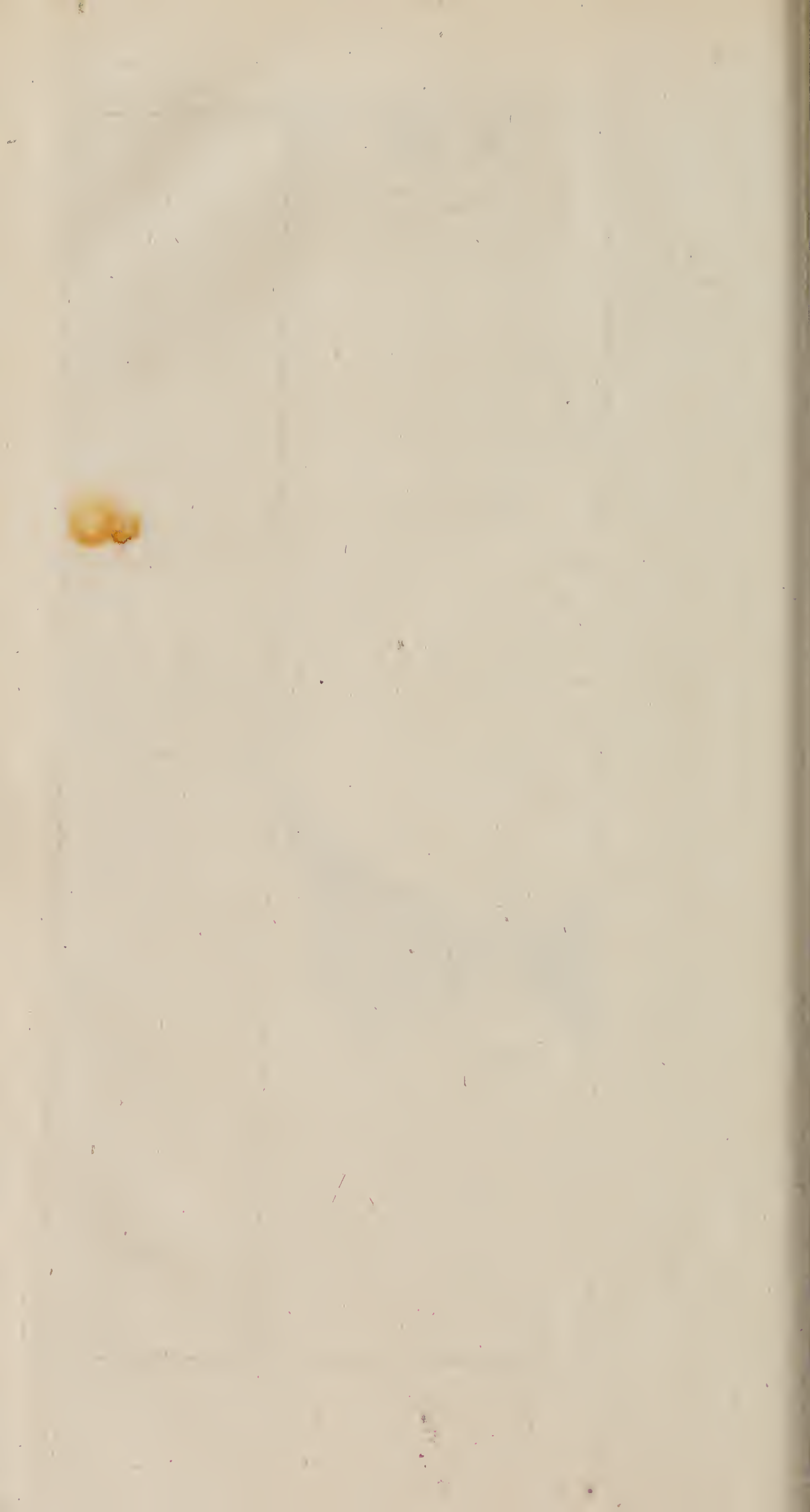

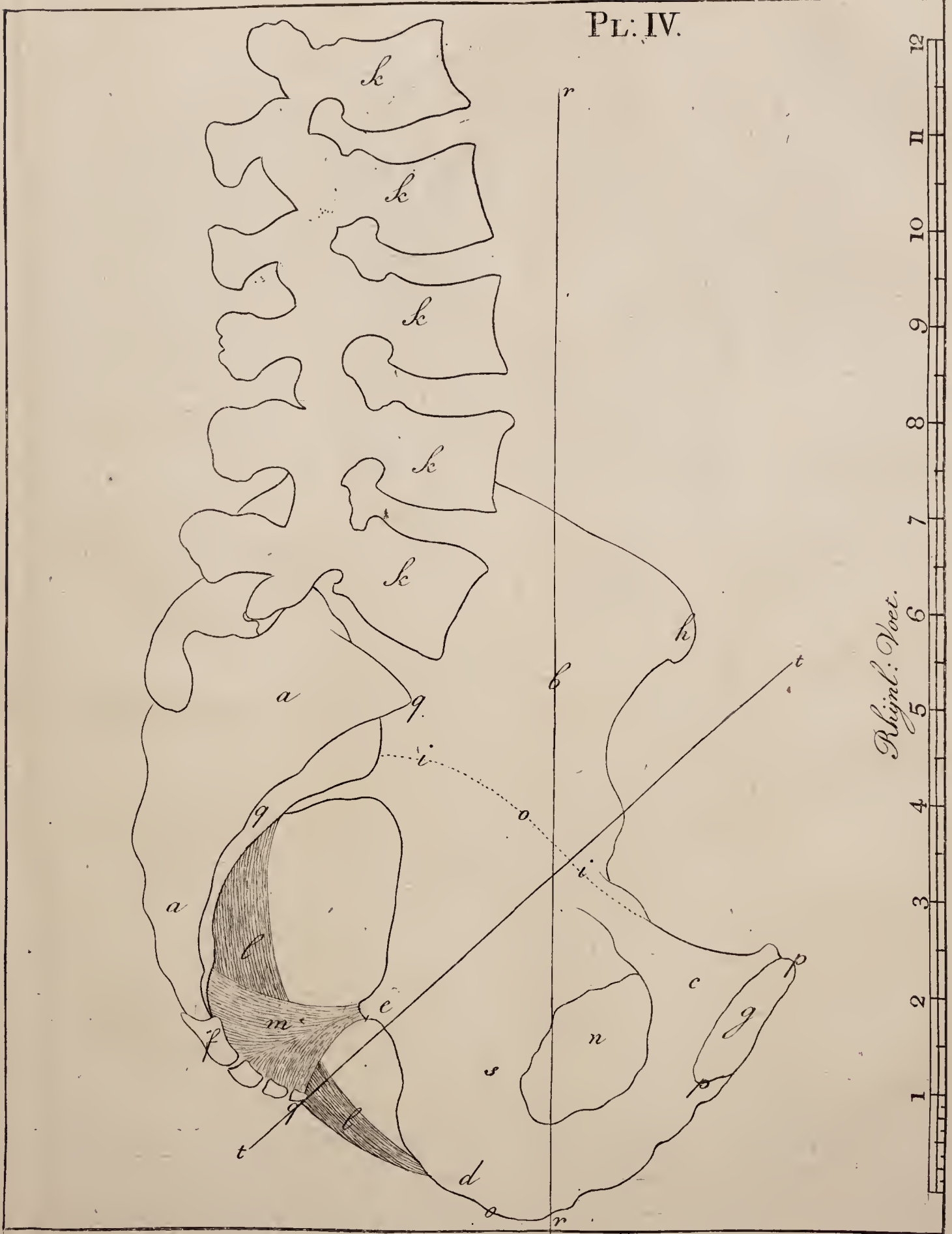
PL: II.

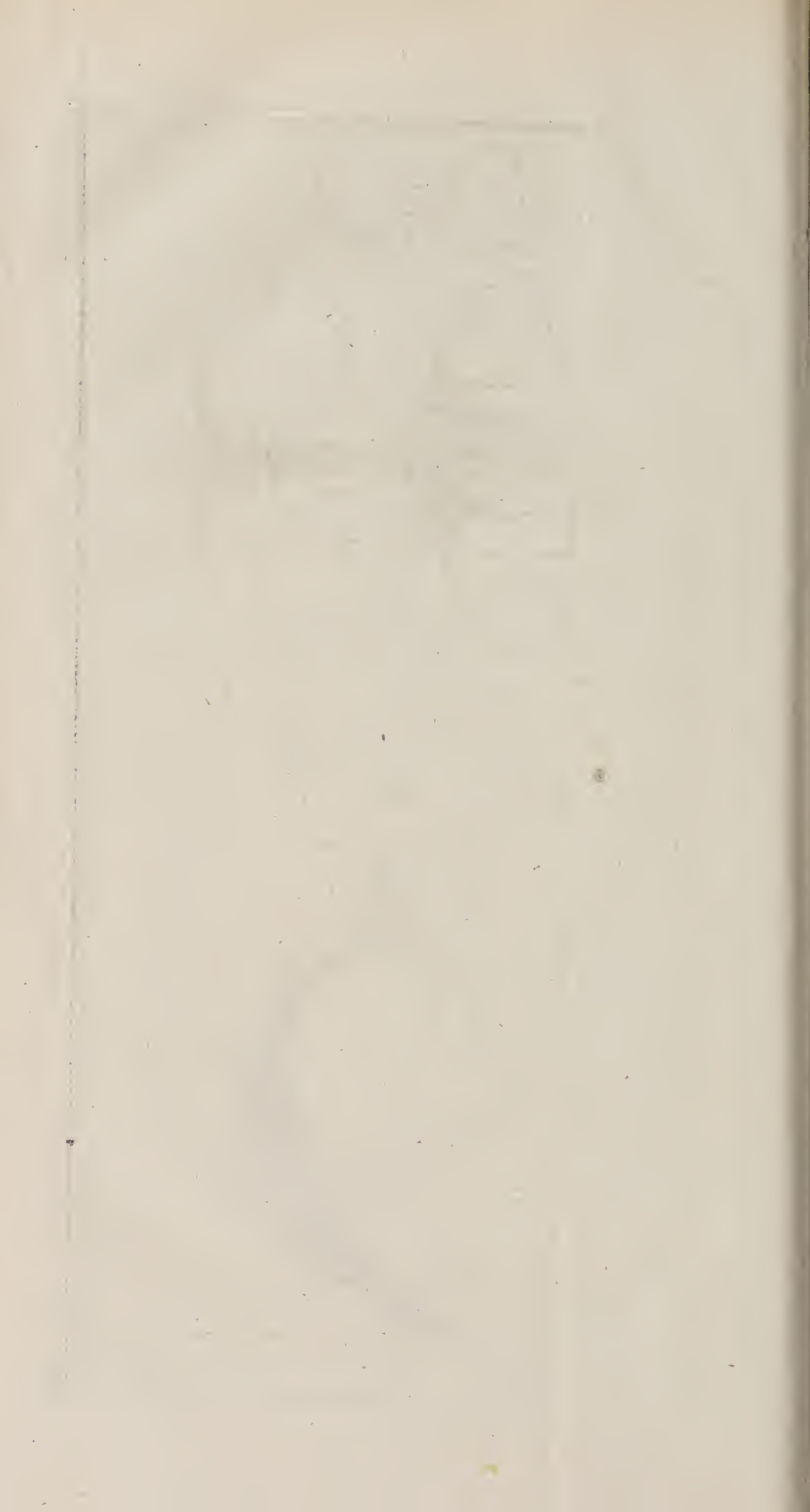

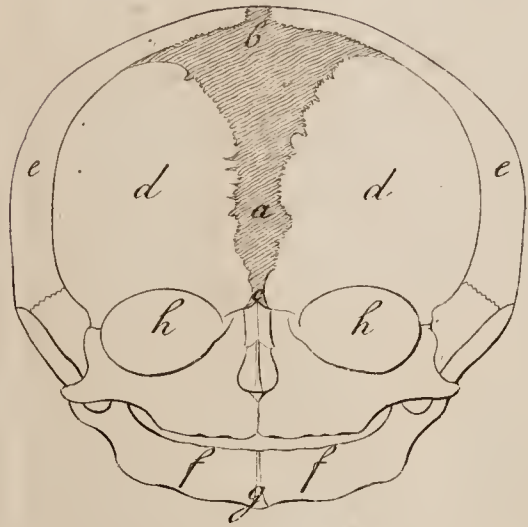

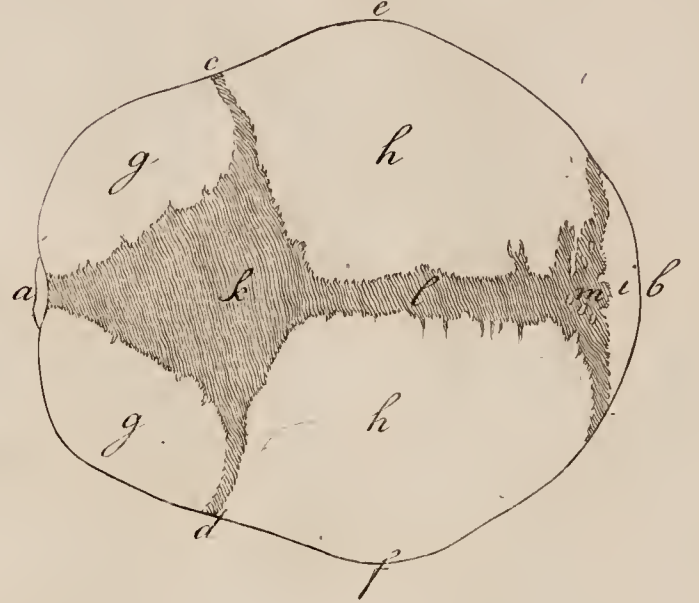

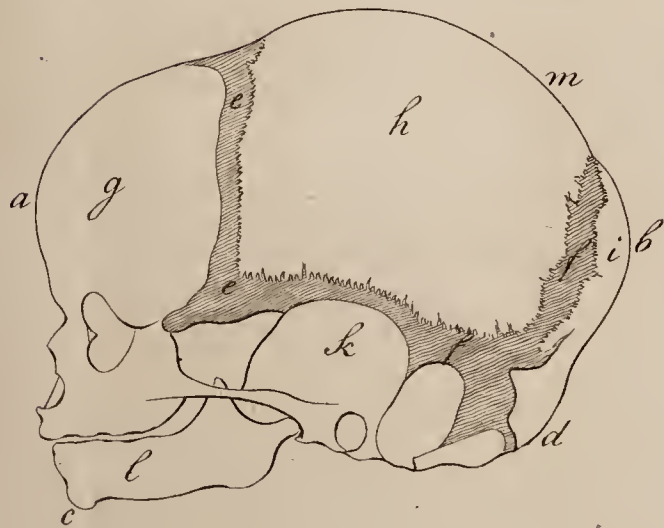
I

III

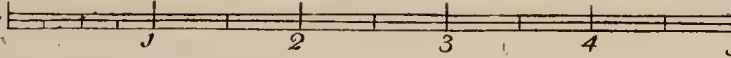

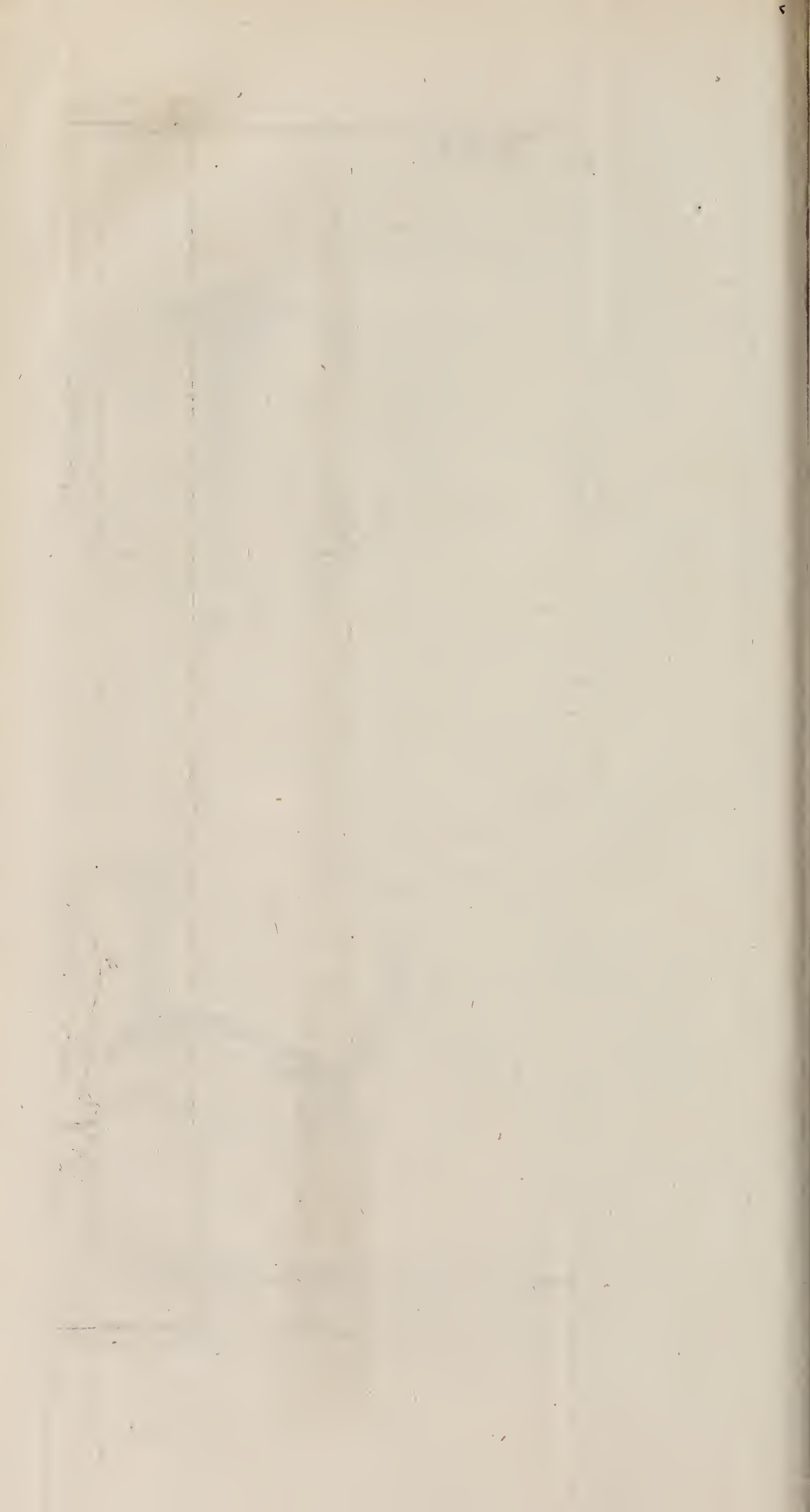
IV

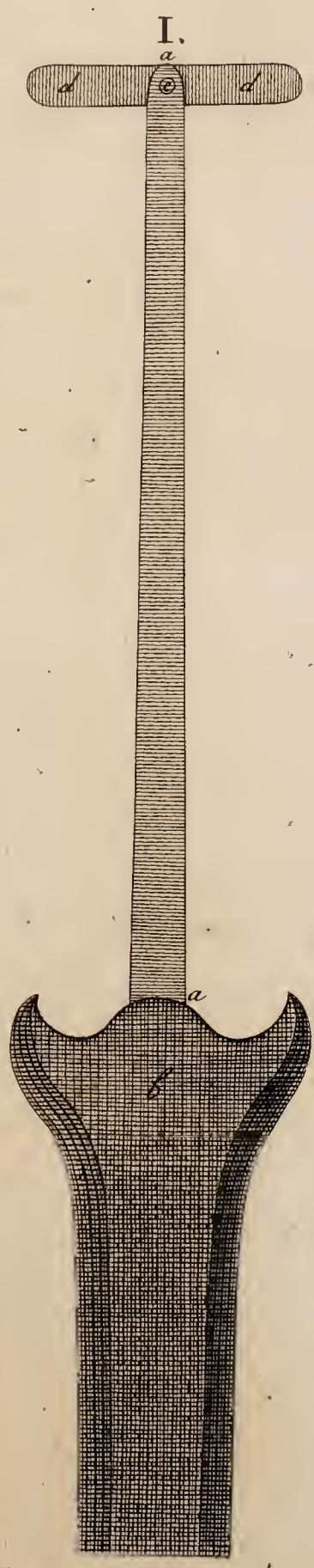

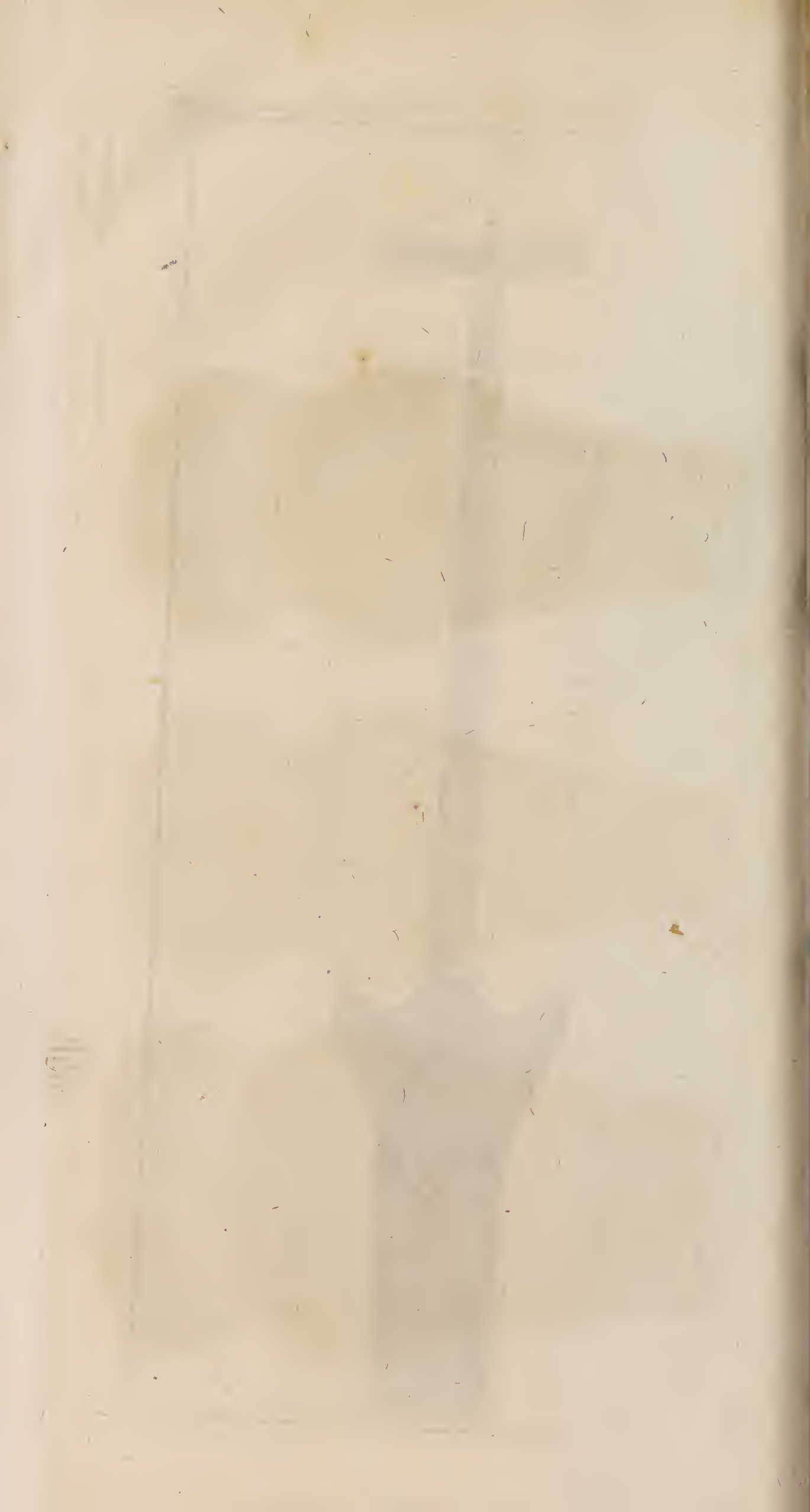
III

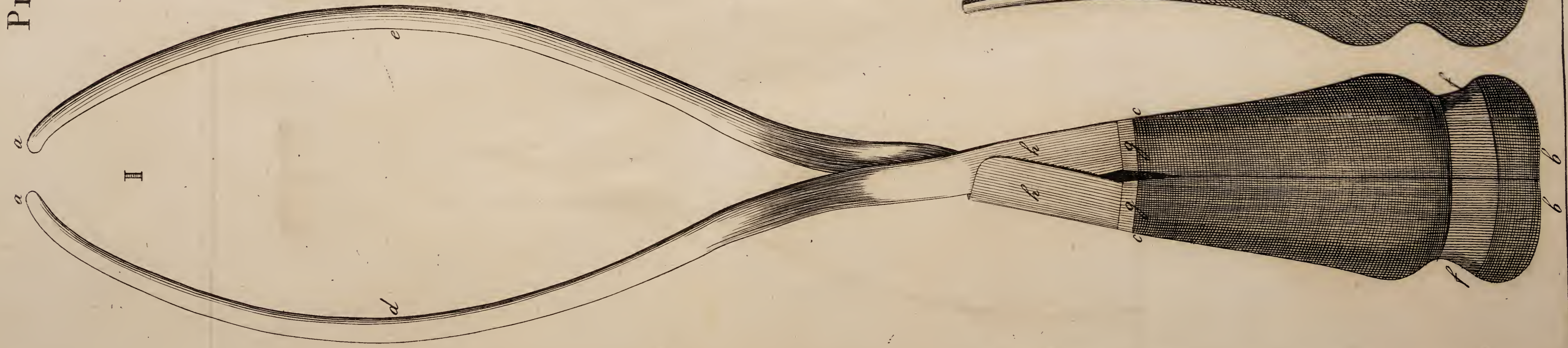
Rhijnl. Duimen

PL. VII

III

